חותם

...של המשמר
(816)
...אוגוסט 1986
...אב תשמ"ו

מצעד „טחביות הסלע" – מחאה על מסירת שטח 9 לערבים

עיריית צפת ביטלה את פנייתה לשלטונות צה"ל, בבקשה כי יבלמו את מצעד מיליוני החרקים מסוג „טחבית הסלע" אל עבר עירם, לאחר שראשי הצועדים הודיעו, כי אין בכוונתם לחדור לתחומי צפת וכי מצעדם נועד למחות על החלטת הממשלה למסור את „שטח 9" לערבים. נדידת החרקים לא החלה כתוצאה מעבודות עפר לבניית שכונה חדשה, כפי שסברו בתחילה, אלא נתקבלה בצורה ספונטאנית אצל הטחביות, לאחר שנתפרסמה ההחלטה, אותה מכנים הצועדים „בכייה לדורות". ראשי הזוחלים חוששים, כי מסירת 3000 הדונם לידי אויבי ישראל הינה ראשיתו של סיפוח זוחל, אשר בסופו ימצאו עצמם במדינה פלשתינאית, מתרוצצים כמו ג'וקים מסוממים על כביש ראש־פינה צפת.

מצעדם של הטחביות יסתיים בשטח 9 עצמו בעצרת מחאה, בה יטלו חלק [illegible] חברי הכנסת עוזי לנדאו וגאולה כהן ובה תושמע לראשונה הגירסה העברית של [illegible] „אסיר מספר 9", שכתבה משוררת ידועה.

עקב ביטול פנייתה של עיריית צפת ביטל גם צה"ל את כוונתו להפעיל [illegible] החרקים את מטוס הלביא בגיחת קרב ראשונה שלו. המטוס היה אמור לחסום [illegible] דרכם של הפולשים באמצעות טילי תקיפה חדישים, שפותחו ע"י התעשייה האווירית והמיועדים בעיקר לביצוע חראקירי על חרקים. על מועד העצרת תפורסם הודעה.

ממש ברגע האחרון:

במידה ותחליט סמדר קלצ'ינסקי להיפרד סופית מאסי דיין, יעלה בהרכב הפותח זאהי ארמלי, לאחר שגונדר סוויסה לא הוצב ברשימת החנינות. (עדיין לא ברור באיזו קבוצה יחתום משה קלצ'ינסקי דיין השני שקיבל שחרור מרשימת ההפלות).

העדה החרדית תנפיק שטר נאצה

השטר החדש בן 100 שקל הנושא את דיוקנו של יצחק בן צבי יעבור עיבוד מיוחד לצרכי העדה החרדית בירושלים ויונפק מעתה בשני נוסחים: נוסח העצמות המחוללות (ראה דוגמא) ונוסח דה־האן המנוח (יעשו לך ולאבותיך מה שעשה דה־האן לישמעאלים).

פשרה בתל־מונד

מקרה האלמן מתל־מונד, המבקש להיקבר ליד אשתו, הטמונה מחוץ לגדר בית העלמין, ואשר הרבנות המקומית סירבה להיענות לפנייתו, עומד כנראה בפני סיום הולם. האשה נקברה כנוצריה ומשהביע הבעל את רצונו להיקבר לידה נענה בשלילה, היות ויהודים נקברים רק בפנים. עתה הובא בפני רבני המקום תקדים הארובות של טבריה והפתרון המתסמן הוא, שהבעל ייטמן בחלקת קבר בתוך הגדר, אולם מתחת לגדר, בין חלקתו לחלקת אשתו, תיכרה ארובה, בה תותקן ממברנה חדירה למחצה דרכה אין הטומאה יכולה לעבור מחוץ פנימה. כך יישמר הקשר בין בני הזוג וגם לא תישקף סכנה כלשהי לקבורים בפנים.

ה„מכון לטכנולוגיה ברוח התורה" שוקד על פיתוח הממברנה, בהנחה שעם פתיחת שערי בריה"מ יימצא לה שימוש נרחב.

המבקרים ישפריצו מים

דרישתו של האמן יעקב אגם לצבוע את [illegible] הבתים בכיכר דיזנגוף בצבעי האמנות [illegible] שתוקים, לא תהווה בעייה בהתייחסות למימוש [illegible] דעת הרוב במועצת עיריית תל־אביב. גם [illegible] לצבוע את כל המבקרים בכיכר באותם צבעים [illegible] לביצוע וכן הוראתו של האמן, כי כל המבקרים יתחובבו וישפריצו מים בקצב המוזיקה, עדין לא [illegible] פיתרון מניח את הדעת לדרישה שהמתקבצים יקפצו אש תוך כדי סיבובם בעיגול, בעל הקווים הבטיחותיים שהיא גורמת. אולם האמן מניח, שתוך זמן קצר תימצא תשובה גם לבעייה זו. הפתרון יתבצע בתחילתה של כל שעה עגולה, בכיוון המנוגד לסיבוב מחוגי השעון, אלא אם כן תחליט העירייה אחרת.

● אמריקני שאיבד את אשכו היחיד בתאונת טפורט, קיבל אשך מאחיו התאום — הודיע בשונת הרופא שביצע את ההשתלה.
„על המשמר"

בעקבות המקרה נכתב מחזמר אשר שיר הנושא שלו, „אשך נשלח מאח אל אח ג'ואר", זכה להצלחה עצומה. כל [illegible] נחטפו.

בכירים בשב"כ קובלים על כי קידומם [illegible] בשל אי־היכנותם על רשימת חנוני הנשיא

דורשים לפתוח מחזור חנינות נוסף

בסופו של דבר יתרחש פה מה שקרה עם רשימת נוסעי אלטלנה, לאחר [illegible] רשימת יוצאי מרוקו, לאחר פגישת פרס וחסן, כך מתבקרים במרידות אנשי [illegible] בקשת חנינה לנשיא ומצאו עצמם בשל כך במעמד נחות בחיל, חגיגות הכנסת [illegible] המיוחד ליוצאי עדת החנונים תיערכנה במוצאי השב"כ [illegible] בחסות [illegible]

הרוסים עוד יחזרו אלינו על הברכיים

הזמן פועל לטובתנו, זו הדיעה הרווחת במשרד החוץ, בעקבות המפגש הקצר של משלחות ישראל ובריה"מ בהלסינקי. ככל שחולפות השנים מתברר לרוסים כמה גדול היה המישגה שלהם, כשהחליטו לנתק את הקשרים הדיפלומאטיים עם ישראל, ומה רב המחיר שהם משלמים בשל החלטה אומללה זו. כתבים ששהו בימים האחרונים במוסקווה מוסרים, כי הציפיות לחידוש הקשרים עם ישראל הפיחו תקוות חדשות בקרב אזרחי בריה"מ, המדוכאים בשל אסון צ'רנובל ובשל ההפסדים האחרונים של נבחרות בריה"מ בכדורסל לאמריקאים, וכי תושבי העיר ממש מוכי־הלם עקב הפסקת השיחות לאחר שעה וחצי בלבד. צלם מערב גרמני תפס בעדשת מצלמתו זוג אוקראינים ליד הכיכר האדומה כשהם ממררים בבכי וכתב צרפתי מסר על מחזות קורעי לב ליד המוזוליאום ע"ש לנין.

מעריכים, כי לחץ דעת הקהל מבפנים יכפה, בסופו של דבר, על ממשלת בריה"מ לקבל את דרישות משרד החוץ הישראלי ללא תנאי ואז ישוחררו כל אסירי ציון וייפתחו שערי העלייה עוד בטרם תשבנה המשלחות לשיחה כלשהי. בשיחות תוכל ישראל להציג את דרישותיה לממשלת הקרמלין, ובהן: ניתוק היחסים עם סוריה והפסקת אספקת הנשק אליה, הפסקת שידורי התעמולה שמתחומי בריה"מ כנגד ישראל, שיחרור סחארוב, שיחרור אפגניסטן, שיחרור ניקרגואה ואישור ההסכם, המגדיר את בריה"מ כאויב מדינת ישראל.

ככל שנציג לרוסים עמדה תקיפה יותר, כך טובים יותר הסיכויים שנגיע להישגים למען יהודי בריה"מ ולמען מדינת ישראל. זוהי העמדה המקובלת על חוגים, שהביעו מורת רוח מן המדיניות הרופסת של ישראל, שאיפשרה שעה וחצי של שיחה עם המשלחת הרוסית במקום לפוצץ את העניין כולו בדקת הפתיחה.

טנק המבצעים של חב"ד התנגש בנגמ"ש ההסברה של המורמונים

חראקירי

לזר

כתובת המערכת:
"על המשמר", רח' חומה ומגדל 3, ת.א
העורך הראשון: בצלאל לב דל
עורך: אריה פלגי
עריכת משנה: תאיר זבולון
עיצוב גרפי: איתן פימנטל
ביצוע גרפי: שושנה זילבר

הפעם:

כתבות

■ "...אך ראשנו לא יישח"
עמותה של בוגרי הפלמ"ח
מאת ירון אליוסף 6

■ גם הילד הזה הוא אני
לעזרת ילדים שהותקפו מינית
מאת דוד ארליך 9

■ לא בדיוק אותו עניין
כמו דינמיקה קבוצתית
מאת אתי רונאל 10

■ טעם החיים
קוקה־קולה בת מאה
מאת יהודה צור 12
קוקה־קולה באמנות
מאת חיים מאור 13

■ מציצים
עירום בחופי ישראל
מאת עודד ליפשיץ 14

■ חן המתונונים
למצוא להם מסגרת
מאת יצחק שור 20

מדורים וטורים

■ חותם אישי
מאת מרדכי קרמניצר 16

■ שלום בית
מאת חיה יוסף 17

■ חראקירי
מאת יעקב לזר 19

ישעיהו (שושיק) פרי – 2; עודד ליפשיץ – 2; קובי וינר – 3; אלי הכהן – 3; אילן שיינפלד – 3; זאב צחור – 4; מיכאל הרסגור – 4; דינה גורן – 5; יעקב רבי – 5; בונים – 11; כחלולי – 11;

■ הלו חותם 4

■ כל יום
(עיצוב רחל דבר
עריכה ישע וינשטיין) 27–22

■ בשער: ריקודים אפריקניים
איור שמואל כץ

שכנים

נזדהה – לא נפגין

בזמן הקרוב, אני קורא לחברים בתנועת המושבים להבין את הכורח בכך ולמצוא את האנרגיה הפנימית הדרושה לבניית התנועה מחדש.

אנו יודעים שתנועת המושבים עומדת לארגן הפגנה גדולה. איננו מתלהבים מהפגנה זו, משום שהפגנה שאיננה נשענת על מאמץ התחדשות פנימי, וכל כולה תביעות כלפי חוץ – ערכה מצומצם ביותר. נדמה לי שגם במושבים לא מתלהבים מהפגנה זו ועוסקים בה כמי שכפאו שד.

אנו ניתן ביטוי לאהדתנו לתנועת המושבים כמסגרת־אחות, ונביע הזדהות עם המצוקה המאפיינת חלק גדול ממנה, אך עם זאת – לא ניטול חלק פעיל בהפגנה.

פעלנו, ונמשיך לפעול, במשותף עם תנועת המושבים. הלכנו לטיפול משותף בבעיית הקונברסיה על חובות החקלאות, קיבלנו ברוח טובה, אם כי לא בהתלהבות, את הסיכומים בנושא זה, לפיהם ניתנה למושבים יותר עזרה, באורח שלטעמנו אינו צודק ושווה. טיפלנו יחד עם המושבים במצוקת ישובי רמת הגולן ובקעת הירדן, ונמשיך לפעול יחד לפתרון הבעיות שם.

איננו מנוכרים למאבקם של המושבים. אנו קשורים אליהם בקשרי גורל, בקשרי קירבה גיאוגרפיים, במערכות משותפות. יחד אנחנו מיישבים את הארץ.

המצוקה במושבים העמיקה בעקבות הצעדים הכלכליים שננקטו ב־1.7.85, דווקא תחת שלטון ממשלת האחדות. עם זאת – אילו המשבר היה פורץ שנה מאוחר יותר, ב־1.7.1986, היה יותר גרוע. הממשלה הזו לא עשתה מספיק כדי לעזור למושבים ולא כדי לעזור לקיבוצים. עליה לנצל את החודש הקרוב, עד לרוטאציה, כדי לבצע שידוד מערכות בתחום הסיוע להתיישבות העובדת.

שושיק פרי: שיימצא להם הכוח לבנות מחדש חישוקים ארגוניים, רעיוניים וחברתיים

אני חי בתחושה שמה שמתרחש בתנועת המושבים זה אסון למדינה, אסון לתנועת העבודה, אסון לתנועה הקיבוצית, וכמובן – אסון לתנועת המושבים עצמה.

האסון אינו בכך שרבים מחברי המושבים נמצאים במשבר אישי ללא נשוא, אלא בכך שהחישוקים שחופפים את הציבור הזה לתנועה הבנויה מישובים תנועתיים – מתפוקקים לנגד עינינו. להערכתי, עזרה חיצונית יכולה רק להאיט ולעכב תהליכים שליליים במושבים, אבל אם רוצים שתנועה זו תינצל – יש הכרח שבתוך המושבים יימצא הכוח לבנות מחדש חישוקים ארגוניים, רעיוניים וחברתיים.

עליפי תחושתי, ברוב חלקי תנועת המושבים לא נעשה עדיין המאמץ לשיקום מכפנים, ומאמץ שיתן תקווה לשינוי ממשי.

● ישעיהו (שושיק) פרי
מזכיר התק"ם

נותרו

44 יום

עד כניסת יצחק שמיר לראשות הממשלה

מלה רעה

פרס, בקש סליחה מחזק!

כשהתברר לשר הבטחון יצחק רבין, שהשב"כ העליל עלילות־שווא על אלוף יצחק מרדכי בפרשת רצח המחבלים באוטובוס 300, הוא התנצל בפניו רשמית, וזאת למרות שהוא עצמו לא נטל כל חלק בעלילה הזו.

פרס העליל על ראובן חזק, פלג רדאי ורפי מלכה, שחשפו בפניו את האמת על הפרשה, כי הם תכננו "פוטש" שמטרתו להדיח את אברהם שלום, מפקדם, כדי שחזק יירש את כיסאו. עד היום פרס לא התנצל בפניהם על העלילה הזאת.

אם הידיעות שהתפרסמו השבוע ב"מעריב" נכונות, חזק, פלג ורדאי ממשיכים במאבקם: הם הפלילו עצמם בכוונה כשנחקרו במשטרה והבליטו את חלקם ואחריותם בחיפוי על הוראת ראש השב"כ להרוג את המחבלים ובביצוע ראיות לחיפוי הזה. הם גם סירבו לבקש מהנשיא חנינות. מטרתם היא לסכל את הכוונה לסגור את הפרשה על־ידי חנינת האשמים ולהכריח את המשטרה והיועץ המשפטי להעמידם לדין ועל־ידי כך לחשוף את הפרשה עד תום.

יוצא מזה שלא זו בלבד שחזק וחבריו אינם פוטשיסטים, אלא שהם אנשים אמיצים ובעלי עקרונות, המוכנים לשלם מחיר אישי כבד במלחמה על עקרונות אלו.

גם אחרי הדחת ומיר, גם אחרי שנדחתה הדרישה להקמת ועדת חקירה, גם אחרי שחנינות הנשיא הפכו את חקירת המשטרה לבדיחה, גם אחרי שהם עצמם הודחו מהשירות ונודו על־ידי חבריהם כ"בוגדים" בארגון וכמי שמכבסים כביסה מלוכלכת בחוץ – הם לא נשברו ולא נרתעו. גם לא כשחבריהם, שהודו באשמה וקיבלו חנינה, נשארו בשירות, ואחד מהם אפילו קודם לתפקיד בכיר.

שמעון פרס אחראי לשבירת כל הנורמות הממלכתיות בפרשה: החל בעלילה שהעליל על חזק וחבריו, וכלה בהתעקשותו שלא

להשעות מתפקידו אף לא אחד מראשי השב"כ שהודו באשמתם, ולו רק לתקופת החקירה. מתברר שפרס נכשל גם בתחום הנורמות האישיות ביחסי אנוש פשוטים.

פרס יכול לנסות לתרץ את החלטותיו לטייח ולטשטש את הפרשה בנימוקים של "בטחון המדינה", "שמירת סודות השב"כ ודרכי פעולתו" ואפילו בנימוק הקלוש של "שמירת מוראל השב"כ וליכוד שורותיו". גם מי שמאמין שזוהי תפיסה מעוותת ומשחיתה אינו יכול להוציא מכלל אפשרות את הסברה שפרס פעל בכנות ועל־פי מיטב שיפוטו בעניין זה, גם אם התוצאות הן אסון ועוד יהיו להן השלכות קשות, כתקדים לעתיד.

במישור האישי, לא יכולה להיות שום הצדקה לכך שלאחר שראשי השב"כ הודו בבקשות החנינה שלהם בכל הטענות שהעלו חזק וחבריו, פרס, שהעליל עליהם עלילת שווא והעדיף ללא בדיקה את גרסתו השקרית של אברהם שלום על הגרסה האמיתית שלהם — לא יתנצל בפניהם. ההתנצלות הזו היא מבחן אישי ומצפוני לאמינותו של פרס, אותה אמינות שהוא כליכך חרד לשמור עליה. אם לא יתנצל, קומתו תתגמד. כשתבוא הרוטציה, יהיו עוד פחות סיבות להצטער עליה: אז מה אם יחליפו גמד בגמד?

● עודד ליפשיץ

תמונת מצב

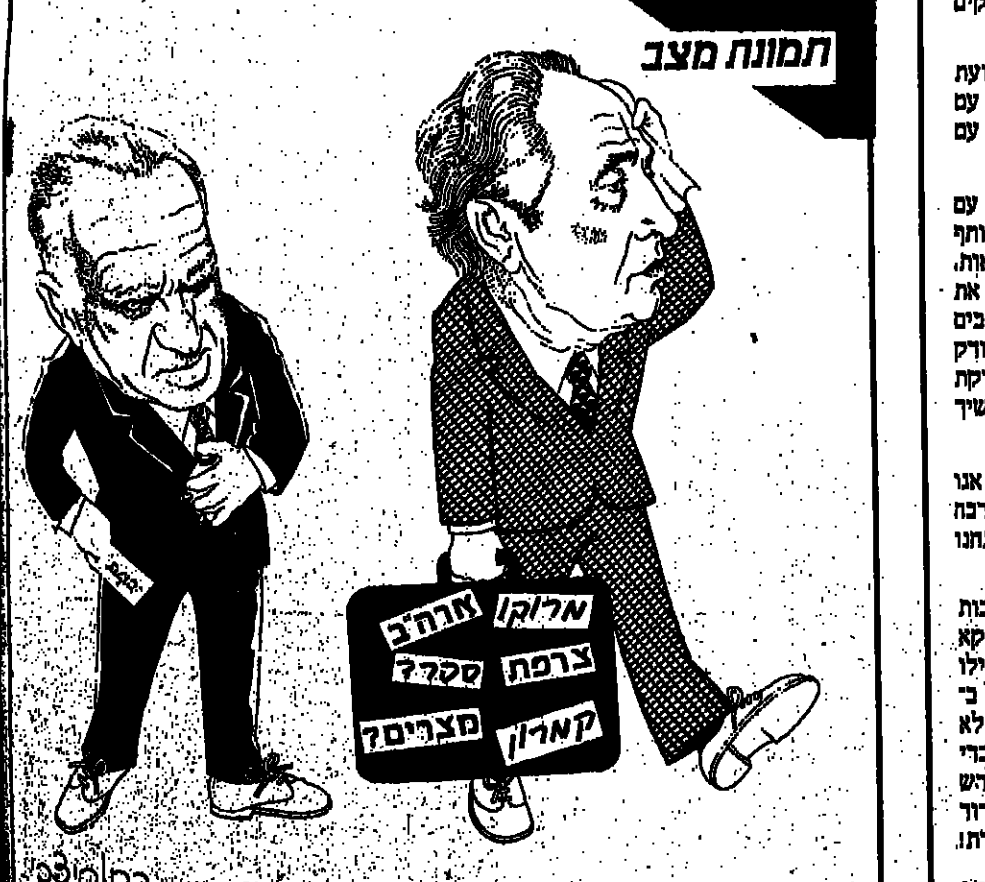

עוד שבוע

מדרש

במה מותר הלומד?

עם פתיחת שנת הלימודים החדשה, שוב נדרש אתה לשאול לטעמם ולתועלתם. מה טעם חוזרים אנו ללמוד. אם, כדברי הכתוב, "לעולם ישים אדם עצמו על דברי־תורה כשור לעול וכחמור למשאוי"[1] הרי ברגע שמתחיל השנה נשמח לכל "שיעור חופשי", כמורים כתלמידים. ואף אם "חביבים דברי תורה על לומדיהם כל שעה ושעה כשעה ראשונה"[2], ספק אם נימלט מהשאלה: במה מותר הלומד?

כאן מביא לנו הכתוב שתי תשובות לפחות:
האחת — "גדולה התורה שהיא נותנת חיים לעושיה..."[3]

השניה — "מכתב אלוהים הוא חרות על הלוחות — אל תקרא חָרוּת, אלא חֵירוּת, שאין לך בן־חורין, אלא מי שעוסק בתלמוד תורה"[4].

עם שתי התשובות האלה כתרמילו, הפליג חכו אחד בספינה עם סוחרים הרבה"... היו אומרים לאותו חכם: היכן פרקמטיא (סחורה) שלך? היה אומר להם: פרקמטיא שלי גדולה משלכם. בדקו בספינה ולא מצאו דבר. התחילו שוחקים לו. נפלו עליהם ליסטים ונטלו כל מה שנמצא בספינה (וגם את חייהם, חיי נשותיהם, וילדיהם, וזקניהם, ואת שמם, לבושם, ומיטתם, ולבוש־פניהם, ותוארם), (ולא) יצאו ליבשה (ולא) נכנסו למדינה, לא היה להם לא לחם לאכול ולא כסות ללבוש. מה עשה אותו חכם? נכנס לבית־המדרש, ישב ודרש. כשראו בני־המדינה שהוא בן תורה מרובה (הלכו ושרפו תורתו, ושרפו שמו, ונשמתו עולה בעמודי ארובות גבוהים), נהגו בו כבוד גדול והתחילו לפרנס אותו. כשראו הסוחרין כך, באו אצלו ופייסוהו ואמרו לו (מה תועלת לך בידע ובתורה הכושה, שאינך יכול לעבוד ולגנוב מזון לפרנסת גווייתך): בבקשה ממך, בשביל שאתה מכיר אותנו למד עלינו זכות... אמר להם: הלא אמרתי אליכם שפרקמטיא שלי גדולה משלכם..."[5]

לא פעם אתה תוהה בינך לבינך, האם התורה הזו שאתה לומד, כך אתה מחויב יותר לענה, לחכרה, לתרבות, למשמעת המדעית. מי שכן, ככל שתדע יותר תיטיב לנווט זוכך:

"למד את הפשוט ביותר, לאלה
ששעתם הגיעה
לעולם אין השעה מאוחרת!
למד את האלף־בית, אין היא מספיקה,
אבל
למד אותה! אל במורת־רוח.
פתח את הספר! עליך לדעת הכל!
עליך לקחת בידך את ההנהגה..."[6]

ברור שכן, כל השקעה אחרת היא השקעה כחומר, וזו השקעה ברוח, ואם בן־לילה יפלו עליך ליסטים, יקרעו אותך ממטתך בשנתך, וישליכו אותך לשם, הרי דבר־מה תקח אתך, לא רק את הידיעה שבשכל, אלא גם אוצר של רגשות וערכי־מוסר, ובאלה יגדל כוחך לעמוד בשריפה, כניסוחו של ויקטור פרנקל: "אם תדע לָמָה תוכל לעמוד בכל איך".

אבל גם במצב האימתני־גבולי שאתה חי אתו מאז, תמיד, כאופציה קיומית, כמו זכיה בלוטו — נאמר, ספק אם התורה שתשא אתך תחזק כוחותיך. אולי בגללה לא תוכל לגנוב ולהרוג כדי לחיות, בגלל עכבות מוסריות, בגלל רגישות, בשל תשישות־האכזבה.

וכך, מתוך הספק, עולה קול רך של תלמיד ב"שלום כיתה א'":

"בני הצעיר שואל: האלמד מתמטיקה?
לשם מה, חפצתי לומר. כי שתי פרוסות לחם
יתרות חן על האחת
תרגיש בין כך ובין כך.
בני הצעיר שואל: האלמד צרפתית?
לשם מה, חפצתי לומר. על מדינה זו
נגזר הכליון. די לך
אם תשפשף ביד את הבטן ותיאנק,
הבריות כבר יבינו אותך.
בני הצעיר שואל: האלמד היסטוריה?
לשם מה, חפצתי לומר. למד להטמין
את ראשך בעפר
וכך אולי תישאר לפלטה.
כן, למד מתמטיקה, אומר אני.
למד צרפתית. למד היסטוריה!"[7]

וכך, תשובת האב ב־1940, עם כל הגיונה ותועלתה, ועם כל חולשתה ורפיפותה מול האופקים האפלים של המאה העשרים האופטימית, תמשיך להישמע, כי אין לנו תשובה אחרת, מלבד קריאת התיגר התמימה היחידה:

"כשם שיש יתרון בין האור לחושך,
כך יש יתרון בין דברי־תורה לדברי־הבלים"[8]

* הערות: 1. תלמוד בבלי, מסכת עבודה זרה, ה', ע"ב. 2. תלמוד בבלי, מסכת עירובין, נ"ד, ע"ב. 3. מסכת אבות ו'. 4. מסכת אבות ו'. 5. מדרש תנחומא, תרומה. 6. ברטולד ברכט / 1940, ותרגום: מרדכי אבי־שאול) 7. ברטולד ברכט / שבחי הלימוד (תרגום: מרדכי אבי־שאול) 8. קהלת רבה, כ'.

● קובי וינר

שידה

המָגֶד של לוליין השפה

בערב שנערך בחנות הספרים "מוזה" שבתל־אביב, ביום שני האחרון, לכבוד צאת ספר־שיריו החדש של אייל מגד, "סערת אסתר", נכחו צעירים רבים. מלבדם באו גם ההורים, אהרן מגד ואידה צורית, האשה נוגה, האחראית לעיצוב עטיפתו היפהפיה של הספר, המו"ל, אשר ביתן, וסופרים רבים כמשה גלדמן, עמירה הגני, ציפי שחרור, עמוס לויתן, פרץ־דרור בנאי ואפילו יצחק קלפטר, הלא הוא צ'רצ'יל, שהשמיע ב"השמעה בכורה עולמית", כדברי אייל מגד, את פס־הקול של תקליטו החדש.

אך נוכחותם של קוראים צעירים היא שמשכה את תשומת־הלב יותר מכל. מסתבר שיש קהל לשירה בארץ הזאת, ואפילו לשיחות על אודות שירה: פרץ־דרור בנאי ציטט מדברי חכם אחד – "האמינו או לא, זה אבא שלי", הודיע – כדבר המגע עם האל, קרא מספר משיריו של אייל ואף ציטט קטעים מעטיפת הספר, עמם הביע הסכמה או אי־הסכמה.

"אייל מגד", כך נכתב באחד מן הקטעים, "יודע ליצור מן הלא־כלום", ופרץ התמרמר: על שום ששירתו של אייל דווקא עוסקת באדם, וזה בשום פנים ואופן אינו לא־כלום.

תחתום מטח שוחח על הוויית השגב והקישור, בינה לבין חיצר בספר החדש, ואשר ביתן דאייל מגד החליפו ביניהם דברים נאים. ביתן הודיע כי אייל הוא חבר ולא פרימדונה", ואייל, כי "אשר ביתן הוא חבר שנעים לעבוד אתו".

אחר כך היו חידודי־לשון משל אשר ריוף, וחילופי עצות בדבר בית הוצאת הטוב ביותר להוציא בו ספרי שירה. שום מו"ל לא זכה בתואר. אצלנו עדיין ממתינים לבית־הוצאה שיפתח שעריו באמת ובתמים לשורה העברית החדשה.

● אילן שיינפלד

רשות דיבור · לפרופ' שמואל קוגלמס, לשעבר המדען הראשי של משרד החינוך

הקו האדום של ההשכלה הגבוהה

הידיעות שהתפרסמו השבוע על הכוונות לקצץ שוב בתקציב ההשכלה הגבוהה גרמו לגל תגובות חריף. ביקשתי מפרופ' שמואל קוגלמס, לשעבר המדען הראשי של משרד החינוך, הערכה מה צפוי כתוצאה מקיצוץ אפשרי כזה.

קשה לתת הערכה מקיפה על ההשלכות החמורות העלולות להיגרם מקיצוץ כזה. אני אנסה להתמקד בכמה אספקטים. ראשית — החלשים ייפגעו. קיצוץ כזה פירושו מכה לאינטגרציה ומכאן שזו מכה חברתית שהשלכותיה אינן פשוטות. שנית — חוגי־לימוד, פקולטות ובתי־ספר גבוהים עלולים להיפגע. שלישית — פגיעה בעתודה של סטודנטים מוכשרים שלא יוכלו למצוא מקום־עבודה במוסד מחקרי אקדמי. ורביעית — במקום התפתחות וגידול, צפוי תהליך הדרגתי ומסוכן של ניוון המערכת המחקרית.

יש הטוענים שכדאי לחסל חוגי־לימוד כמו אשורולוגיה, או לימודי המזרח הרחוק ובכך לנמות ולייעל את המערכת. מה דעתך?

אני לא בעד פגיעה או חיסול חוגי לימוד. במידה שאכן יהיה הכרח בלתי־מתפשר בקיצוץ, הייתי בודק קורס־כל כפילויות. היינו — אולי, לדוגמא, לא צריך שבכל אוניברסיטה יהיה בית־ספר לעבודה סוציאלית. אולי, לדוגמא, מספיק בית־ספר אחד לרפואת שיניים. אלו דוגמאות שרירותיות שלא בדקתי אותן, אבל באמצעותן אני מבקש להבהיר שהקיצוץ, אם יקרה, יבוא, אולי, קודם כל כדי למנוע כפילויות מיותרות.

הסטודנטים טוענים, במידה רבה של תקיפות, שהאשם תלוי דווקא במרצים. משכורות שמנות, המון קרנות השתלמות, תנאי עבודה אידיאליים משולבים בהרבה נסיעות לחו"ל. מדוע, שואלים הסטודנטים, מדוע לא יוותרו המרצים על חלק מהשמנת כדי שלא ייווצר מצב שבו קיים איום ממשי על קיצוץ במספר הסטודנטים בשנה הבאה?

לדעתי, גם אם יש מידה קטנה של צדק בדברי הסטודנטים, לא יכול הפתרון לבוא מצד ויתורי המרצים. החוקר האקדמי השקיע ומשקיע המון, משכורתו או שנת השבתון שלו, נועדו לשמור על רמה גבוהה, כוונתי למחקר בלתי־פוסק, לכתיבת פרסומים, להשפעה על חוקרים במדינות אחרות, לחילופי־ידע ולשורה ארוכה של אלמנטים שבלעדיהם פשוט תרד הרמה. מרצים יכולים להשתכר הרבה פחות — אבל מה יהיה אז? יתחילו בחלטורות, יחפשו אכסניות מעבר לים, ואולי יתייחסו בפחות כובד־ראש לנושא של הכשרת סטודנטים טובים בכל האפשר.

כחבר בוועדת הסיתות של הפקולטה אליה אתה משתייך, האם אתה באמת חש שהאוניברסיטה שלך בפרט, ואוניברסיטאות בכלל, עושות באמת בכל יכולתן כדי להתייעל, שלא על חשבון רמת הלימוד והמחקר?

אני רוצה להזכיר לך שהאוניברסיטאות היו הראשונות לקצץ. כבר 6־7 שנים אנחנו מקצצים בהצטמצמות. אתן לך דוגמא: בשנה הבאה אני צריך לתת קורס ואינני יודע, כמה שבועות לפני פתיחת שנת־הלימודים, אם יאשרו לי תקציב לעוזר־הוראה. אם לא יהיה לי עוזר־הוראה אצטרך לבדוק בעצמי את הבחינות, התרגילים והעבודות של הסטודנטים. הדבר יביא, כמובן, לצמצום הדרישות שלי מן הסטודנטים ולהכרת משהו ייפגע. אין בדוגמא זו כדי להצביע על מולת, אבל — זהו בהחלט אור אדום, ולדעתי, נמצאת מערכת ההשכלה הגבוהה על הקו האדום שאסור לרדת ממנו.

● אלי הכהן

ההיסטוריה צעירה תמיד

מיכאל הרסגור

ערכים מוכי רככת

כאשר תנועה מתחילה לשקוע – נהפכים בה היוצרות. כדברי רמיגיוס הקדוש (שנאמרו כנראה בשנת 496 לספירה): „הרכן ראשך, הערץ מה ששרפת קודם, שרוף את אשר הערצת קודם!"

קורא תל־אביבי אחד, רפל ברקן, יוצא חוצץ נגד ביקורתי על עמדתה הרכרוכית של חברתנו כלפי היורדים (**חותם 4.7.86**). בעיקר חורה לו שכיניתי את היורדים **„זוני העם היהודי"**. בלמדנות יתרה מסביר קורא זה את סיבות הירידה. כל זה ידוע. גם לזנות הקלאסית סיבות ידועות: הנערות פשוט מבקשות להתפרנס, הן גם זקוקות להגנתו של סרסור או שמתחשק להן מעיל מינק או שהן רוצות להיכנס לעולם הפוליטי, וכו'. אולם, עם כל הבנתנו לסיבות הזנות, אינני חושב שסוציאליסט עשוי לייעץ לבחורות שאפתניות לשפר את תשתיתן הפיננסית על־ידי מכירת גופן. זה יהיה גילוי של מארקסיזם מאוד וולגארי. הלא כן?

אני באתי להתריע על קשר השתיקה בנושא הירידה. קשר זה כולל את הכנסת, מח"כ רפול ועד ח"כ אמירה סרטני (זאת לא אמרה דבר לאחרונה בענייני הירידה – למעשה היא לא אמרה דבר בכל עניין שהוא), את הממשלה, את הסתדרויות המורים („מחנכי הדור" – איזו בדיחה!), את ההסתדרות הציונית (עוד בדיחה עצובה), את קצין חינוך ראשי, את כל הרבנויות הראשיות, ואת ראשי ההתאחדות לכדורגל יחד עם שאר חלקיה של העילית הרוחנית הישראלית.

ושוב – כדמוקראט אינני שולל זכותו של כל אדם לנדוד לכל מקום. אולם ההסכמה לקיומו של מוסד הגט אינה מחייבת את ההשלמה אתו כפתרון מקובל לחיי הנישואים. אותו קורא כותב **„האשם אינו ביורדים עצמם"**. בוודאי שהאשם הוא קודם־כל במנהיגי החברה הישראלית ובחלקה הנאור – לו משתייך גם אותו קורא. אבל אל נגזים בהרחקת האשמה – כי אז יזכיר לנו הדבר את הביטוי הנלוז על **„קרבנות השמים"**. איזה קרבנות? אלה יצורים נחותים אך אחראים, אשר שיחקו עם האש כדי להגביר את הנאתם האנוכית, עד שנפלו קרבן לרעל – ועתה על החברה לדאוג להם. לרחם ולקיים אגואיסטים חסרי־בושה אלה. אמנם אומר הביטוי הרחמני **„להבין הכל פירושו לסלוח לכל"**, אבל חושבני שגם כאן ההגיונות דורשת גידור מפני השתפכות רחמנות כלפי בריות שאינן ראויות לה.

התרשמתי מאוד מביטויו המקורי כל־כך של הקורא הנ"ל, הכותב מתוך סיפוק עמוק בחושו הבריא: **„האמת, כרגיל, מונחת אי־שם בין שתי הקיצוניות"**. זאת באמת פנינה של חכמת ישראל ושל תבונת העמים. „דוקטור!" שאלה האישה „האם אני בהריון או לאו?" השיב הרופא הנבון: **„האמת, כרגיל, מונחת אי־שם בין שתי הקיצוניות"**; חבל שגאלילאו גאליליי לא קרא את „**חותם**" מן ה־7 ביולי – כי אז היה משיב לחוקרי האינקוויזיציה, אשר שאלוהו אם כדור־הארץ מסתובב לפי דעתו מסביב לשמש או שהשמש מסתובבת סביבו: **„האמת, כרגיל, מונחת אי־שם בין שתי קיצוניות"**.

אבל למה לחזור למאה ה־17? יש לי זכרון אישי נחמד. בהיותי מדריך ב„השומר הצעיר", השתדלתי לשכנע בני־נוער מבני עמנו להצטרף לתנועתנו, אשר הכריזה תמיד שיעדה הוא עליית היהודים לארץ־ישראל. לא כל ההורים היו מאושרים מסיכוי זה. מה, הבן היקר שלהם, במקום להיות חנווני בחור פרובינציאלי בחצי אי הבאלקאן, יבנה חברה עברית חדשה, חופשית וריבונית? איזו זוועה ציונית! היו הורים שבאו לדבר עם מדריכי התנועה כדי לשכנעם לחדול ממאמציהם. זכורני שאב אחד, לאחר שאמרתי לו שאינני רואה ברירה אחרת בין התבוללות לבין העליה ארצה, השיב לי בתבונתם הידועה של הזעיר־בורגנים הגלותיים, אשר החמיצו, לאסונם, את כל ההזדמנויות ההיסטוריות: „אל תגזים, בחור... **האמת כרגיל, מונחת אי־שם בין שתי קיצוניות**".

השמאל הציוני אינו חש שיחסו לערכיו הוא, לצערנו, חולה רככת. הסיבה לאטימות חושיו אינה נהירה. הזקנה? חום הקיץ? אולקוס? שיעמום? סיוט הרוטאציה? בכל אופן, האמת נמצאת תמיד בראש, ולא באמצע, כי האמת אינה קורקבן. ואם היורדים הם, כפי שאני חושב בכנות, זוני העם היהודי, הרי שהמלמדים סנגוריה על מעלליהם הם אולי סרסוריהם רכי־המוסר?

אם לא תקום תנועה ציבורית גדולה, מקיר אל קיר, נגד הירידה, תסחוף הירידה את חברתנו אל התהום המוסרית, המדינית, הדמוגראפית. אי־תקומתה של תנועה זאת היא הוכחה שהרככת כבר אוכלת בנו במלוא פיה. כי הירידה מסוכנת לישראל יותר מן הטרור, מסוריה, מן הפאשיזם של „כך" ומן הכפייה הדתית גם יחד.

תקשורת

חתונת השנה נפסלה

אפשר גם אחרת

צלום: משה ודרה

חתונתם של אלכסנדרה ואבנר היתה על פי קנה המידה המקומי של באר־שבע לחתונת השנה. הכל ידעו מראש שמובטח אירוע מרשים. כל מי שהיה לו קשר לזוג, אלכסנדרה, בתו של עיתונאי ידוע, ואבנר, שהיה יו"ר אגודת הסטודנטים באוניברסיטת בן־גוריון, שאף להיכלל ברשימת המוזמנים ומי שזכה לא התאכזב. העיר כמו עטתה חג. אמנם לא היה טעם ללבוש בקיץ המדברי פרוות חורפן, אבל מגרש החניה של המלון שבו נערכה החתונה העיד שבאו החשובים והיפות. האכזבה היחידה היתה כשהתברר שראש הממשלה, בשל סיבות לאומיות כבדות משקל, נאלץ לוותר על השתתפותו וסוניה הגיעה בלעדיו. מילא. כל היתר היה מושלם.

באירוע כזה לא משאירים שום דבר ליד המקרה. המשפחות ידעו שכל העיר אתם ושהחתונה תפרנס את חלומותיהן של הסינדרלות בנגב ימים רבים. לכן החתונה תוכננה מראש בדקדקנות. הכל (להוציא את העדרותו של שמעון פרס) אכן דפק: האוכל, המוסיקה, הסדר ובמיוחד תחושת התרוממות הרוח.

מי שתרם לתחושה זו היה בעיקר הרב שערך את הטקס, הרב, פרופ' פנחס פלאי, איש המחלקה להיסטוריה באוניברסיטת בן־גוריון, יודע כיצד לשלב את שמחת החתונה בפרק העוסק בצד העיוני והמדרשי של הקידושין. החתונות הנערכות על־ידו הפכו לשם דבר. אין פלא אפוא שרבים מבקשים ממנו שיהיה עורך הנישואין שלהם. למרות שהדבר כרוך בטרחה לא מעטה, רואה בכך פרופ' פלאי מצווה, ועד כה הוא חיתן מאות זוגות בחן ואין צורך לומר — במיומנות.

כדרישת המסורת והחוק נערכה חתימה על הכתובה. עניין סמלי זה נעשה משום מה למשהו מעין אסמכתה משפטית הקובעת את תקפות הנישואין. שיהיה. גם את טקס החתימה על הכתובה הפך פרופ' פלאי לאירוע נלבב. העד האחד לחתימה היה אליהו נאוי, שעמד לסיים את כהונתו הארוכה כראש העיר. העד השני היה מיודענו חיים חפר. הם העידו בכובד ראש על תקפות החתימה. הזוג נישא. החתונה מימשה את מאוויי הכל. באר־שבע הלכה לישון מאוחר אבל היה כדאי — חתונה כזאת אין אפילו בתל־אביב.

אבל, אוי לאותה בושה, למותה התברר לזוג הצעיר ששמחת התייחדותם בליל כלולותיהם היתה, רחמנא ליצלן, חטא: הרבנות המקומית בבאר־שבע הורתה להודיעם שחתונתם לא תפסה.

קל לשער מה קרה להמוני באר־שבע כשגילו שכל התרוממות הרוח הזאת היתה לשווא. רבני העיר הודיעו חד וחלק, החתונה פסולה! לדידם לא היתה חתונה, רק חלום ורוד באספמיה. הזוג רוצה להינשא מצדם של הרב האשכנזי (כ"ץ) והרב הספרדי (ראהון), שלצורך הפסילה חדלו להתקוטט ביניהם, שיחתנו עוד פעם.

הנימוק לפסילת החתונה היה משום: „המקדש בפסול עדות מדאורייתא — אינה מקודשת". הסברו: חיים חפר ואליהו נאוי אינם שומרי שבת ועל כן אינם ראויים לעדות. כל מסמך שחתמו עליו פסול. הכתובה פסולה, ועל כן החתונה מבוטלת, והוי על דבר כזה אין ערעור. שילכו וימצאו עדים דתיים, ואז יהיו הרבנים המקומיים מוכנים להשיאם מחדש.

אליהו נאוי היה ראש עיר פופולארי, הוזמן למאות חתונות מקומיות, ברבות מהן היה עד וחותם, זהו רק נימוק אחד לתמיהות רבות שעוררה הרבנות המקומית כשנטפלה לחתונה זאת דווקא. בקיאים בפוליטיקה של המועצה הדתית בבאר־שבע אומרים שאין זה מקרה. פסילת החתונה הזאת, מכל החתונות, קשורה בחשבונות שאינם שייכים לאלוהים. חשבון אחד הוא עם נאוי. הוא עזב את כסאו, בכך הוא מאבד את כוחו, ועכשיו אפשר סוף־סוף לעשות לו חשבון על העבר ולהשפילו קצת. החשבון האחר וחשוב יותר, קשור לכיס. זו חבורה שיש לשים לה סוף [illegible]

[illegible] מסוכן, על כן צריך פעם אחת [illegible] לקח את מי שמדלג על המכס [illegible] מבוטלת. יותר שלא יבואו לנו [illegible] שייכים לקליקה [illegible]

● זאב צחור

הלו... חוטם

לא ליהודים בלבד

[illegible]

[illegible] טעות בכתבה של רונית מורגנשטרן, „הלחץ המסרטן". במקום „הרפואה הקונבנציונא־לית... מצליחה לרפא" כ־10 אחוז מהחולים" צריך להיות: „כ־80 אחוז מהחולים".

על קצה הלשון

יעקב רבי

בין שביתה לנטישה

שלמה סוקול מקיבוץ גרות כותב לי: „קראתי בעניין את רשימתך על אחיות בתי החולים (על קצה הלשון, 11 ביולי; עמדתי שם בעיקר על ההגייה הנכונה של השם אחיות בסמיכות – אַחְיוֹת בתי החולים, ח"ת בשווא, ולא „אֲחָיוֹת", ח"ת בתנועת a, כהגיית הנפרד, השגורה בטעות בפי רוב דוברי העברית גם בנסמך. – י"ר). אני מקבל את הסבריך, חוץ מהבדל המשמעות בין שביתה לבין נטישה. לדעתי, הנטישה היא הרבה יותר חריפה ומעשית מאשר השביתה. אחות ששובתת – אינה עובדת; אלא כמו יושבת ועושה ,שבתות' לעצמה. כל העניין הוא סובייקטיבי ומתרכז בסירובה של האחות לעבוד.

„לעומת זאת, אחות הנוטשת בית־חולים – למעשה נוטשת גם את ,הבית' וגם את החולים: היא מפקירה אותם לגורלם. כאשר מַלָּחִים נוטשים ספינה, קרוב לוודאי שגורלה נחרץ. כאשר אֵם נוטשת את ילדיה, אין צריך לומר שגורלם מר. לי נדמה שהאחיות השתמשו במתכוון בלשון ,נטישה' כדי להדגיש את חומרת הצעד הזה. לא היתה כאן לשון נקייה, או רתיעה מן הביטוי הישיר והבוטה ,שביתה'. הרֶצֶף המחשבתי ברור: האחיות שובתות, לכן הכול שובת (מושבת) כבתי־חולים, וסופם של החולים להיות נטושים לגורלם. – יליד ארצות־הברית אני ושולט בלשון האנגלית, והריני מבקשך – לעניין שאנו עוסקים בו – להשוות את שני המשפטים הבאים:

1. "We nurses are on strike and soon all nurses in the emergency wards and cancer wards will also stop working."
2. "We nurses are about to completely abandon the patients in all hospitals."

(כלומר: 1. „אנו האחיות שובתות, ובמהרה יפסיקו את עבודתן גם כל האחיות ביחידות לטיפול נמרץ ובמחלקות האונקולוגיות". 2. „אנו האחיות עומדות לנטוש את החולים המאושפזים בכל בתי־החולים").

עד כאן מכתבו של שלמה סוקול. אפשר שהדין עימו: נטישה אינה לשון נקייה לעומת שביתה אלא אדרבה – זה ביטוי חמור ומאויים יותר. סוף סוף, האחיות ששבתו לא פרשו בדרך כלל מתחומם של בתי־החולים, לא אטמו אוזניהן משמוע את מצוקתם של חולים, בייחוד חולים שחייהם תלויים להם מנגד. אפשר שברגע מסויים הציקה להן ההרגשה כי אין די בשביתה כאמצעי למילוי תביעותיהן וכי לא יהיה מנוס מנקיטת צעד חמור יותר: לֹא להסתפק בשביתה, בביטול עבודה, אלא לפנות עורף לחולים, לנטוש אותם מכול וכול. גם זו לטובה שנקיטת הצעד הזה לא יצאה מכלל איום. ואולי מלכתחילה לא נתכוונו האחיות (שלא בכדי דָּבַק בהן התואר ר ח מ נ י ו ת) להפעיל את איום הנטישה.

הילכך, אי לזאת

יעקב הורביץ, איש־ההגות, חובב שפת עבר ומוקיר הליכותיה ותרבותה של סין, מוותיקי קיבוץ עין־החורש, מתריע שוב ושוב על השימוש בצורה „איילכך", ואילו הנכון הוא – הילכך, בה"א מנוקדת בחיריק. ברשימה בעלון קיבוצו הסב יעקב הורביץ את תשומת־לב החברים אל העובדה, ש„איילכך" הוא ממש שיבוש, לפי ש„אי" – פירושו שלילה, כגון אי־כבוד, אי־מוסר, אי־צדק, אי־אמת, אי־נחת, אי־הגינות וכו'. והרי כוונת האומרים „איילכך" היא לחיוב, אלא שבמקום להגיד בפשטות לפיכך, משום כך, לכן – בחרו לומר כלשון המישנה הילכך (ה' חרוקה, כ' דגושה), אך סירסו את המלה והפכו אותה ל„איילכך", באל"ף.

ויעקב הורביץ מסכם את הערתו: „אנא, חברים, הקפידו לומר הילכך, לפיכך, משום כך, לכן וכדומה".

במכתב ששלח לי לפני שבועיים חוזר י. הורביץ ונוגע באותו עניין, אגב הערה שהעיר ליהודה להב על שימוש ב„איילכך" ברשימה ב„על המשמר": „השיבוש ,איילכך' (כותב לי י.ה.) ממשיך למשול בכיפה בכל עיתונותנו וספרותנו. אפילו מתרגמת מחוננת כנילי מירסקי מרביצה חוכמה זו במבוא (צ"ל: באחרית־דבר. – י"ר) לתרגום ,בית כורנברוק'. כתבתי על כך גם ליהודה להב, והנה העתק תשובתו לפניך. – – רציתי להסתייע בגדולים ממני, אבל לא מצאתי דבר על כך לא בספרך ,שיחות על עברית', לא ב,יד הלשון' של ר' יצחק אבינרי ז"ל ואף לא ב,ודייק' ליעקב כהט ומרדכי רוו". ויעקב הורביץ מבקשני לעיין בתשובתו של יהודה להב ולחוות דעתי...

ובכן, יהודה להב מביע סברה שהצורה הנפוצה „איילכך" באל"ף, השתרשה לאו דווקא כשיבוש של הילכך, אלא על דרך ההיקש מן ,אי לזאת' (אל"ף צ ר ו י ה, שמשמעו, לפי מילון אבן־שושן – משום כך, בהסתמך על ירמיה ה', ז: ,אי־לזאת אסלח לך, בניך עזבוני, וישבעו בלא אלהים'. המרחק מן אי־לזאת ל„איילכך" אינו גדול, ואם אמנם זה מקור הביטוי, הרי השיבוש אינו כה חמור. נכון, שהביטוי השגור הוא ,אי לכך' (בחיריק), לא ,אֵי לכך' (בצירי), אבל אם הכתיב בלתי־מנוקד יכולה אל"ף צרויה להתחלף בקלות באל"ף חרוקה – בשפת הדיבור".

עד כאן יהודה להב. הסברו והתנצלותו נראים לי בהחלט. ואף זאת: לא רק אל"ף בצירי עשויה להתחלף בנקל, בשפה המדוברת (וגם בלשון הכתובה) באל"ף בחיריק, אלא אף ה"א ואל"ף יש שהן אותיות מתחלפות. תן דעתך: הביטוי הארמי הידוע „איפכא מסתברא" – בעברית יהיה „ההיפך מסתבר": כאן אל"ף וכאן ה"א. ועוד אומַר לידידי מכובדי יעקב הורביץ, שלעניות דעתי אין טעם לחוס על טהרתו ובלבדיותו של מטבע־לשון־חכמים זה, הילכך (בה"א): אם דוברי עברית וסופרי־עברית ומתרגמים עברים מובהקים בימינו מעדיפים לגרוס דווקא אי־לכך (ותהיה הגיית האל"ף אשר תהיה, צירי או חיריק), אל נקפיד עימהם אלא נכבד את גירסתם. כשלעצמי איני הוגה ואיני כותב „אי־לכך", אבל גם הילכך נקוט בידי רק במישלב או בסגנון גבוה, כשמתבקש לבחור בלשון־חכמים. ואילו בדרך כלל אני אומר וכותב: לכן, מישום כך, לפיכך.

* אי לזאת באותו פסוק בירמיה היא ל ש ו ן ש א ל ה: האם משום כך? (י"ר).

תקשורת

שמש קטן — ביזיון גדול

אילו היתה זו בדיחה פרטית, היא היתה יכולה להיות מצחיקה מאד: אמא יהודיה שאפתנית, בעלת דמיון וחוש דרמטי, מצליחה לעבוד על כמה אנשים חשובים פחות וחשובים יותר, לסדר לה ולבנה נסיעת חינם לישראל, שהיה במלון פאר וחגיגת בר־מצווה ליד הכותל, תוך שהיא מציגה את הנוער כצאצא ישיר של צ'יף שבט הסיו „קרייזי הורס". עד מהרה מתברר כי הנער הוא לא בדיוק בן בנו של נכדו של הגיבור האינדיאני האגדי, שבכלל נהרג כשהוא עדיין עירירי, תכונה, שלדברי העיתונים היתה ממש תורשתית במשפחתו של ראש השבט. עוד מסתבר, שבניגוד לטענת אמו היהודיה, שליתר בטחון גם סיפרה כי היא עברה גיור אורתודוקסי כשר למהדרין, אין שרידי שבט הסיו עז הנפש מכירים בנער בתור מנהיגם הכל יכול, וככל הנראה אפילו לא שמעו עליו בכלל. מתברר גם שיום הולדתו ה־13 של גיבור סיפורנו חל כבר לפני כמה וכמה חדשים, מועד שבו עלה לתורה בבית־הכנסת שבעיר מגוריו. הסיפור כולו, באמת מצחיק ובלי מאמץ רב אפשר להפוך אותו לקומדיה מצוינת, ואולי אפילו למחזמר.

אלא, שאין מדובר כאן בבדיחה פרטית גרידא, וגם לא בתרגיל פשוט ביחסי ציבור כיאה לעונת המלפפונים שאנו נתונים בעיצומה, ולכן, הסיפור לא רק שאינו מצחיק, הוא אפילו די עצוב, וזאת ללא כל קשר לנער ולאמו. זהו ספור עצוב משום שהוא מוכיח עד כמה אנו חסרים חוש הומור, וכיצד נתפסנו מטפלים ברצינות תהומית בסיפור המגוחך הזה. כמו אוזני שמעתי, למשל, אדם מכובד כמו הרב לאו, מתראיין בכובד ראש בפרשת הנער במהדורת „כמצי היום" של קול ישראל, (והיות שבדרך קבע סמוך לתשעה באב, עלתה

אילו צאצא ישיר של „קרייזי הורס"

צלום: יגאל אלגוזי

בין השאר גם השאלה הנכבדה מה הדין במקרה שהנער ירצה לבוא בשערי בית המקדש, אם וכאשר זה יעמוד על תלו.

מה שעצוב עוד יותר הוא שנשיא המדינה קיבל את הנער לראיון, ואפילו הצטלם בחברתו. לי נראה, משום מה, כי גם אילו היתה התייחסותו של הנער לצ'יף קרייזי הורס מוכחת מעל לכל ספק, אין זו סיבה מספקת כדי להבטיח לו ראיון כזה, ואין כאן אלא דוגמא נוספת לנטייה המקובלת אצלנו מאד, לראות בכל ביקור של אח"מ או אח"מ לשעבר, או מי שמתיימר להיות אח"מ, הישג דיפלומטי ומדיני מן המדרגה הראשונה, וזאת גם כאשר, ואולי אפילו ביחוד, אם לנוגע בדבר יש קשר ישיר או עקיף לעם היהודי. הלקיטות המוסגנת הזאת, להעניק כיבודים מפליגים לכל מכובד הנאות לבקרנו בביקורו, מעידה עד כמה אנחנו, בעצם, פרובינציאליים. היא גם מוכיחה שאפילו אחרי קרוב לארבעים שנות עצמאות, רבים מאתנו עדיין זקוקים לאישור מחדש לעובדה שאנו מדינה ריבונית, ומוכנים לקבל את „שמש קטן", או את שחקני המשנה של „דאלאס", כהוכחות מוצקות לצורך זה. מה שמעציב אותי עוד יותר הוא, כי העיתונות, המודפסת והאלקטרונית, שותפה, במידה רבה, לגישה הזאת, ונותנת לכך ביטוי בולט, תוך שהיא מקלה מאד מאד על חייהם של יחצ"נים למיניהם, העושים הכל כדי להעניק חשיפה תקשורתית מרבית לאורחים שהם מביאים למקומותינו.

אחרי שכתבתי את מה שכתבתי לעיל, נתקלתי בידיעה קטנה, בשוליו של עמוד פנימי בעיתון, שעוררה בלבי חשש שמא לא דייקתי די הצורך בתיאור התופעה האמורה, והייתי צריכה בעצם לכתוב, שהדברים חלים רק על מבקרים מן המערב, ורצוי אמריקנים. כי מן הידיעה הקטנה הזאת למדתי שבמשך שלושה חדשים תמימים עשה אצלנו בן־מלך אמיתי, הלא הוא סיסו סיימון סיסו, בנו של מלך לסוטו. ולא זו בלבד שהוא עשה אצלנו בביקור ממושך, — הוא עבר כאן השתלמות בחקלאות, עבר ברמת הכבר יהושע, ובמשעל הטפטפות של קיבוץ חצרים, ואף „עמד מקרוב על הישגיה של ישראל בחקלאות" וכל זה, כאורח משרדי החקלאות והחוץ. ואנחנו אפילו לא ידענו ורק יומיים לאחר צאתו נמצא מי שהעביר את הידיעה החשובה הזאת לסוכנות עתים. נראה לי, עם כל הכבוד, כי שעה שמאמצינו לשוב ולבסס את מעמדנו באפריקה נמצאים בעיצומם, ראוי היה להקפיד יותר, ולא לנהוג מנהג איפה ואיפה ולכבד בכל הכיבודים את המתיימר להיות צאצא של צ'יף אינדיאני, תוך קיפוח המשווע של בן־מלך אמיתי מאפריקה!

● דינה גורן

„...אך ראשנו לא יישח"

קשה להם, לאנשי דור הפלמ"ח. ישראל של שנות ה־80 לא כל כך זוכרת אותם. המיתוס של דור הנפילים גווע להם בין הידיים. הם מנסים לשקם אותו. „אגודת דור הפלמ"ח" — עמותה רשומה בחוק — יוצאת עכשיו במתקפת הסברה

מאת ירדן אליוסף

יום אחד. לפני כחמש שנים. קמו 300 מפקדים לשעבר בפלמ"ח, נעלבים ופגועים, והקימו את „אגודת דור הפלמ"ח" — עמותה רשומה. עובדה. בישראל של שנות ה־80 לא כל־כך זוכרים את הפלמ"ח, לא מכירים את פעולותיו. לא את ההגנה, לא את ההתיישבות ולא את הרעות הנפלאה בין הלוחמים ואת התרבות ומורשת־הקרב המסוארת שהשאירו אחריהם. לא רק שלא מכירים ויודעים. אלא, בעצם, גם לא כל־כך אכפת. זוהי, כאמור, עובדה. מיכה פרי, מזכיר האגודה וסמג"ד גדוד 9 של חטיבת הנגב, אומר על כך: „אני נתקל בהרגשה שלגבי הנוער אין כל הבדל בינינו לבין היוונים והרומאים. הכל מעורבב בעיסה אחת של היסטוריה לא מעניינת".

אם תוסיף לכך את מה שהפלמ"חניקים מכנים „שכתוב ההיסטוריה שנעשה במשך שבע שנות הליכוד", תראה שיש להם כל הסיבות שבעולם להיות נעלבים ופגועים. אבל, הפלמ"חניקים אינם בטלנים, והם קמים ועושים מעשה: מקימים אגודה רבת פעילות ויוצאים ב„מתקפת" הסברה על הנוער.

המיתוס הפלמ"חי לא נופץ מעולם, הוא רק גווע לאיטו. חלק מהניסיון לשקם אותו, הוא הניסיון לעמוד על השלכותיו האקטואליות של „מורשת הפלמ"ח": מה נשאר? מה אבד? מדוע? לפלמ"חניקים עצמם ברור מאליו ש„מורשת הפלמ"ח הטביעה את חותמה על צה"ל, במשך כל שנות קיומו, עד לעצם היום הזה". אבל במגעים עם בני הנוער צריכים אנשי האגודה לחזור על כך שוב ושוב, וגם לפרט. מספרים על כך חיים בר־לב, שר המשטרה, רמטכ"ל צה"ל לשעבר, שהיה במלחמת השחרור מפקד הגדוד התשיעי של הפלמ"ח בחטיבת „הנגב", ומיכה פרי, מזכיר האגודה, סמג"ד הגדוד התשיעי ומפקד אניית המעפילים „אקסודוס" (והיום מהנדס תל־אביבי).

זיוף ההיסטוריה

אומר מיכה פרי: „אחרי שהליכוד עלה לשלטון, הם התחילו להזרים כספים ואמצעים משמעותיים לשכתוב ההיסטוריה. אמרו שהמדינה קמה בזכות גירוש הבריטים מהארץ. ואת זה עשו המחתרות. זה לא נכון עובדתית. אך מעבר לזה יש לכך משמעות של זיוף ההיסטוריה. זיוף ההיסטוריה איננו בעל משמעות בזכות עצמו, אבל הוא בעל משמעות מפני שהוא פותח דרך להנצחת לאומנות וטרור — שמתאימות לתפיסה הפוליטית של הליכוד והימין. גם להם לא אכפת מהי ההיסטוריה הנכונה. חשוב להם רק להטעות את הנוער. הדוגמא הקיצונית לכך היא המחתרת היהודית כנגדה. התפיסה שאפשרה הקמת מחתרת כזו מבטאת באופן החריף ביותר את ההבדלים בין האצ"ל והלח"י לבין הפלמ"ח. זוהי תפיסה של מיעוט אידיאליסטי, שרואה חובה לעצמו לכפות את דעתו על האחרים. מיעוט החושב שמותר לו לעשות הכל — גם לאחוז בנשק ולפעול בניגוד לדעת מוסדות הישוב דאז, וממשלת ישראל של היום".

חיים בר־לב אומר על כך: „בשנות שלטון הליכוד התברר שהתיאור של מה שקדם לכינון המדינה נעשה בצורה מעוותת. החלו לדבר על מחתרות ואפשר לחשוב שהיו שלוש מחתרות שוות בסדר הגודל ובעצמה. באותה תקופה הוקם בית האצ"ל וכל הצד של ההגנה והפלמ"ח נכנס לצל. שמנחם בגין היה ראש הממשלה הוא אירגן כנס למשפחות השכולות של אנשי המחתרות בתל־אביב. כמובן שרוב הקרבנות בתל־אביב היו אנשי אצ"ל. באותה תקופה הפלמ"ח לחם בגליל, בנגב ובירושלים. מי שהיה באותו אירוע היה יכול לחשוב שעל כל 60 אנשי אצ"ל שנפלו, נפלו רק שני פלמ"חניקים".

„מורשת הפלמ"ח מתבטאת בצה"ל בכמה תחומים. קודם־כל בתחום המבצעי: לוחמה של מעטים מול רבים, והצורך שכל מפקד וכל לוחם יהיה אדם חושב, אדם בעל שיקול דעת עצמאי ולא אוטומט הממלא פקודות. במישור הארגוני היה הפלמ"ח עבור ההגנה מה שהכח הסדיר עבור צה"ל היום. הפלמ"ח היה הכח המגויס, כחלק מההגנה שהיתה הכח כולו. המשימות שהוטלו על הפלמ"ח היו מסוג המשימות המוטלות על הכח הסדיר של היום: אימון החייל והכנתו למילואים, בטחון שוטף, והיותו כח כולם בשלב ראשון של מלחמה. כך היום לגבי הכח הסדיר. וכך לגבי הפלמ"ח במלחמת העצמאות, כששלוש חטיבותיו הסדירות נשאו בעול לבדן עד שגויסו וצוידו עוד תשע חטיבות של ההגנה.

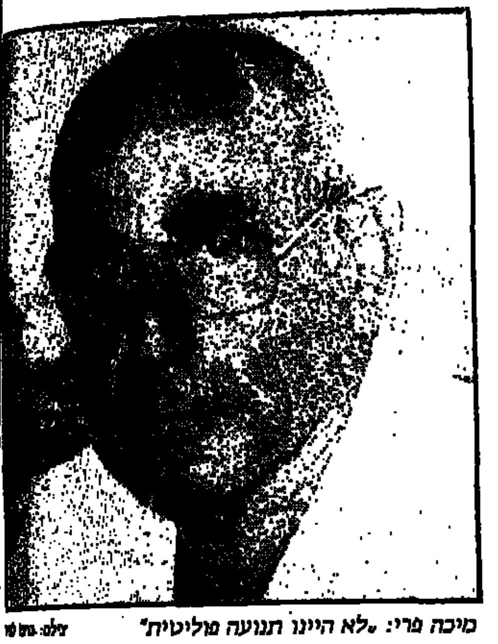
מיכה פרי: „לא היינו תנועה פוליטית" צילום: [illegible]

„התחום השלישי הוא מוסר הלחימה. הפלמ"ח, כצה"ל, ייחס חשיבות עליון לחיי אדם. הפלמ"ח לחם את מלחמתו, לא כדי להרוג אלא כדי להשיג שני יעדים: עלייה והתיישבות אסטרטגיות. הפלמ"ח לא נקט, כפי שנקטו הארגונים הפורשים, פעולות של פיגוע בפרטים. לא הריגת סמלים בריטיים ולא פעולות של „סתם", כמו פיצוץ מלון המלך דוד. בכל הפעולות שביצע הפלמ"ח היו ההוראות ברורות: להימנע מלהרוג ולהימנע מלפגוע באנשים, גם אם הם אויבים. כל אלו עברו לצה"ל דרך אנשי הפלמ"ח. מורשת הפלמ"ח עברה לצה"ל והיא מתקיימת עד היום".

לגיטימציה לתפיסות כוחניות־לאומניות

לאור הדברים האלו, נשאלת מאליה השאלה הבאה: מורשת הפלמ"ח, טוענים אנשי האגודה, הושרשה עמוק בצה"ל; חצי ממספר הרמטכ"לים (ידין, דדו, בר־לב, רבין, רפול וגזור) היו אנשי פלמ"ח; בכל ממשלות ישראל, עד 77, ישבו שרים פלמ"חניקים לשעבר. איך נעלם „פתאום" [illegible] הפלמ"ח? רשלנות מצד הפלמ"חניקים, או שאולי „מורשת הפלמ"ח" איננה כה דומיננטית כפי שהיו רוצים הפלמ"חניקים לחשוב?

מיכה פרי: „עד 77' ישנו. חשבנו שמוסדות המדינה יטפלו בכל ולא ראינו בכך בעיה אקוטית הדורשת התמסרות. שהתחיל שלוש אחרי שהליכוד עלה לשלטון וזה הפך להיות בלתי נסבל. חל שינוי בצה"ל. ניתנה לגיטימציה לתפיסות כוחניות ולאומניות. כל זה נובע מחינוך שמסביר את מה שקרה עם הקמת המדינה בצורה פשטנית. זה יוצר דור פשטני, דור המחפש תשובות פשטניות, מהירות, כוחניות ולאומניות. אנחנו שגינו שלא קמנו עוד לפני תקופת הליכוד. ההסתאבות התחילה עוד לפני הליכוד, למרות שאנשינו היו רמטכ"לים ומנהיגים".

בר־לב איננו סבור כך: „בצה"ל קיימת מורשת הפלמ"ח עד היום והיא לא התמוטטה. מדובר רק ברוח שצמחה בישראל מאז 77', מאז שתיאור העבר עוות".

מיכה פרי מדבר על „תפיסות כוחניות ולאומניות", שהן ההיפך הגמור מתפיסת הפלמ"ח. בר־לב מדבר על „מורשת הפלמ"ח החיה בצה"ל עד עצם היום הזה". אם כך, בר־לב, יצחק רבין, מאיר פעיל, רפאל איתן (רפול) ורפי איתן (שהסתבך לאחרונה בפרשת פולארד) — האם כולם שייכים לאותו פלמ"ח? האם כולם משקפים נכונה את אותה „מורשת הפלמ"ח", או שמא מהווים שני האחרונים „גידולי פרא" של הפלמ"ח?

בר־לב: „הפלמ"ח חי בקיבוצים. עבדנו בקיבוצים, התאכסנו בקיבוצים, אכלנו בחדר האוכל של הקיבוצים ורקדנו במסיבות שלהם. לכן גם ספגנו דברים. חלק ממחלקות הפלמ"ח [illegible] הכשרות של תנועות הנוער של תנועת העבודה, או לא רק [illegible] על „כלליות הנוער העובד". אותן מחלקות של ההכשרות [illegible] מפקדים שפיקדו על מחלקות שלא היו מחלקות הכשרה [illegible] הקיבוצים אימצו אותנו, ורבים מהקיבוצניקים [illegible] לפלמ"ח. תנועת העבודה היתה המים הטבעיים של הפלמ"ח [illegible] אבל זה לא אומר שמי שלא גדל בבית פועלים לא [illegible] לפלמ"ח. וזה לא אומר שכל בוגר פלמ"ח נשאר אוטומטית [illegible] תנועת העבודה. רפול, מאיר פעיל, רבין ואני היינו [illegible] פלמ"ח. רפול היה מ"כ ורבין היה מח"ט ואני מג"ד. רפול [illegible] בפלמ"ח רק שנתיים. גם גישה כוחנית לאומנית יכולה [illegible] על רקע הפלמ"ח. כל גישה יכולה לצמוח כי הפלמ"ח לא [illegible] מפלגה. אתה לא יכול לצפות מאדם שנכנס למסגרת [illegible] בלבד שישפע אך ורק מהשנתיים האלו. מי שבא [illegible] התמלא. מי שבא עם השקפת עולם שונה לחלוטין יכול [illegible] שנשאר כדעתו. מאז גם עברו 38 שנים. יש אנשי פלמ"ח [illegible] המפלגות הציוניות".

מיכה פרי: „היינו קשורים מאד עם תנועת העבודה, אבל לא היינו תנועה פוליטית. הפלמ"ח היה ותחת מרות מלאה [illegible] ראשי המאורגן, שאיגד את כל המפלגות הפוליטיות. לכן, [illegible] מורשת הפלמ"ח איננה מובילה, בהכרח, להזדהות עם ערכי תנועת העבודה. גם מאיר פעיל וגם רפול באו מאותו פלמ"ח. [illegible] יכול לומר שרפול הוא „גידול פרא" של הפלמ"ח. הוא חוה [illegible] כולם, למרות שהוא איננו חבר האגודה, ובוודאי איננו [illegible] לדברים שאני אומר".

לא סליציה של המפלגה

מורשת הפלמ"ח של היום, טוענים, איננה מורשת פוליטית. אך האם תמיד היתה מורשת הפלמ"ח מנותקת לגמרי [illegible] פוליטיקה?

„בן־גוריון חשש שיש בפלמ"ח גרעין פוליטי מסוכן. [illegible] אנשי הפיקוד היו אנשי מפ"ם של אז. השוה"צ ואנשי [illegible] תנועת העבודה. אני סבור שלא היה בו גרעין פוליטי כזה, אבל [illegible] אנשים יגידו לך שהגרעין הזה היה קיים. ההחלטה של בן־גוריון לפרק את הפלמ"ח לא היתה שגויה, אבל המניעים שלו לא היו נקיים והדרך לא היתה נקיה. הפלמ"ח לא היה [illegible] פוליטית פרטית של מפלגה. הוא היה גוף ממושמע מאד. לכל [illegible] הדור לא היה מקרה אחד שבו הפרנו את פקודות המוסדות [illegible] היהודית. צה"ל העתידי לא נפגע מפירוק הפלמ"ח [illegible] שבה זה נעשה. בן־גוריון לא השכיל למנוע את [illegible] בצה"ל שנגרמה משום שהרבה אנשי פלמ"ח עזבו את [illegible] הקמתו. יגאל אלון וישראל גלילי הם רק דוגמאות. [illegible] אבל ככלל אני סבור שההחלטה היתה נבונה. למעשה, [illegible] על פירוק הפלמ"ח כבר לא היה פלמ"ח. לא היה כל [illegible] בין שלוש החטיבות של הפלמ"ח לבין החטיבות האחרות [illegible] ההגנה. הפלמ"ח כבר לא היה יחודי. חלק גדול מאנשיו היו [illegible] שהגיעו מחוצה לו — אנשי הגנה, מתגייסים חדשים, [illegible] בריגדה וכו'".

[illegible] לכך: „לא היתה כל סכנה לדמוקרטיה בפלמ"ח. איש לא [illegible] עשה הפיכה צבאית או משתלט בכח על איזשהו דבר. בסך־הכל, בן־גוריון צדק. לא יכול להיות שחלק מהכח הסדיר יהיה נתון למרות מפקדה אקס־טריטוריאלית. גם ההצעה שהפלמ"ח יישאר כ„חיל צנחנים" של צה"ל — זה יותר מדי פלמ"חי".

למרות זאת, עיקר עיסוקם של אנשי האגודה איננו ב„מורשת הפלמ"ח" אלא בנערים שאינם יודעים דבר על הפלמ"ח, ולעתים מזומנות גם אינם רוצים לדעת דבר עליו. פרי, המרבה להרצות לפני בני נוער, אומר שהנוער מזדהה עם המחתרות המזוהות עם הימין. הפלמ"ח מזוהה עם המערך, ובני הנוער נוטים, לכן, להזדהות יותר עם האצ"ל והלח"י, המזוהות עם הליכוד, הקרוב יותר ללבם. בשנת הלימודים הקרובה מתכוונים אנשי האגודה, באמצעות חניכי תנועות הנוער, להפיץ בכל בתי הספר התיכוניים בארץ חוברת שכתב פרי, הנקראת „זה לא התחיל היום". בחוברת כתוב, בין היתר: „היו שתי קבוצות אידיאולוגיות, שהוציאו עצמן מכלל הציבור היהודי, בקיימן יחידות מזוינות, שפעלו במחתרת גם כלפי המוסדות של הישוב: פעולותיהן נעשו אך ורק לפי שיקול דעתן והחלטות של מפקדיהן". החוברת מתפלמסת עם „קבוצות הפורשים" ועם שכתוב ההיסטוריה. עם זאת, מוצא עצמו פרי, וכמוהו גם תוכנה של החוברת, בעמדת התגוננות תמידית. חלק גדול מהחוברת מוקדש להסברים על תקופת הסזון ופרשת „אלטלנה". מסבירים את הפרשיות האלו יותר מאשר מספרים על הקרבות, ההתיישבות וההעפלה. „שתלו סיסמאות", אומר פרי, „שהנוער קלט אותן בקלות, ולנו יש בעיה".

כך, אם כן, יוצא, שחברי אגודת דור הפלמ"ח, כולם לוחמים ותיקים, אנשים הראויים לכל הכינויים מסוג „מלח הארץ" וכו', מוצאים את עצמם בעמדת התגוננות בפני נערים בני 16־17, בבתי הספר התיכוניים; אבל, מי שעמד במערכה על עצמאות המדינה, בגליל, בנגב, בירושלים, בהעפלה ובהתיישבות, יכול, כנראה, לעמוד גם במערכה מול כמה משכתבי היסטוריה בעלי עטים מושחזים.

מנחם בגין לא היה שם

קטע ממכתבו של ד. פרידמן, פלמ"חניק לשעבר מרחובות, אל שר החינוך והתרבות, יצחק נבון:

„שר חינוך נכבד,

„ברשותך, אספר לך שלושה סיפורים שהם אחד, ולאחר מכן אנסה להפיק מהם לקח. חלקה נוגע לשרשי תקומתנו במדינתנו והחטעיה המופצת בדרך הסברתם לדור הצעיר בימינו.

„יום שישי, גשום, של דצמבר 1984, בשעות בין ערביים, ליד בנייני האומה בירושלים, עברתי שם בדרכי לתלפיות. בתחנת אגד נצמדה אלי נואשות אשה צעירה נושאת ילד קטן ושני סלים כבדים. עצרתי. היא ביקשתני כי אקחנה לקטמון, מאחר שחדלו כבר האוטובוסים מנסוע. כך עשיתי. היא ירדה ליד מנזר סן־סימון. שאלתיה האם ידעת הלא מה אירע במקום זה במלחמת השחרור — היא לא ידעה. הסברתי לה שם התחולל הקרב המכריע על דרום ירושלים ושאלתיה מי לדעתך ניהל את הקרב נגד הערבים? תשובתה החד־משמעית היתה: אצ"ל.

„הסיפור השני אירע במזכירות ועד עובדי ירושלים לפני כשלושה חודשים, עת באתי [illegible] של בתי. בשיחה עם אחת המזכירות, [illegible] הסתבר כי היא גרה בקטמון. גם לה [illegible] שאלתיה אותה השאלה וקיבלתי אותה התשובה: אצ"ל.

„הסיפור השלישי אירע לפני שבועיים. בדרכי לבאר־שבע אספתי שתי חיילות [illegible]. בשיחה הסתבר כי אחת מהן גרה בקטמון. שאלתי אותה שאלה וקיבלתי אותה התשובה: אצ"ל.

[illegible]

סיפורינו לקחו... כותב אני אליך לא כדי לעורר ויכוח ישן לשמו, אלא מאחר שחשוב לתקנות לתלמידים את ההשקפה כי ישראל קמה ונבנתה קודם־כל על [illegible] השממה וההתיישבות ועקשנות־יצרנות, ולא על פעילות טרוריסטית...

„מר יהודה [illegible] ושכתב ספר המשמש [illegible] התיכון לקראת בחינות הבגרות, בעמוד 182 [illegible]

[illegible]

ערכת פלמ"ח וסרטי וידאו

בשנת 1981 נערך כנס אנשי פלמ"ח במעין חרוד. לאחר הכנס התארגנו 300 מפקדים בפלמ"ח והקימו את „אגודת דור הפלמ"ח". בכנס הראשון של 300 המפקדים נבחרה מועצה שבה 25 חברים, ביניהם: נחום שריג – יו"ר, מיכה פרי – מזכיר, מולה כהן, יוסף טבנקין, יצחק רבין, גביש, ח'קה, צביקה זמיר, עמוס חורב, חיים חפר, יהודה אילון, שמעון אבידן ועוד. עיקרו של כנס המפקדים סבב סביב הקמת בית הפלמ"ח. בתחילה תוכנן להקים את הבית בשטח מוזיאון הארץ בתל־אביב. אנשי הימין במועצת עירית תל־אביב טרפדו את ההקמה, בניגוד לדעתו של ראש העיריה, צ'יץ', בכך שדרשו שהעיריה תקצה שטחים מקבילים בגודלם גם להקמת מרכזים לאצ"ל וללח"י. לאחרונה נחלצה ברית התנועה הקיבוצית לעזרת אנשי הפלמ"ח והעמידה לרשותם שטח בתחום סמינר הקיבוצים בתל־אביב, שם יוקם בית הפלמ"ח. לפני כשלושה חודשים יצאו אנשי האגודה בהודעה לעיתונות בה ביקשו מפלמ"חניקים לשעבר להתפקד באגודתם. ברשותם של אנשי האגודה רשימה של 4000 אנשי פלמ"ח לשעבר החיים בארץ, ובימים אלו הם פונים אל כל אחד מהם במכתב.

אגודת דור הפלמ"ח, אומר מיכה פרי, רואה את עצמה כחלק אינטגרלי של ארגון יוצאי ההגנה, והיא פועלת בשיתוף פעולה מלא עם עוזי נרקיס, העומד בראש ארגון חברי ההגנה. „לא היינו מחתרת או צבא נוסף", מציין פרי, „היינו הגוף המגויס של ההגנה".

אחת מהפעולות הראשונות של האגודה היתה עריכת ראיונות עם יותר מ־250 אנשי פלמ"ח, לצרכי תיעוד ומחקר. 250 הראיונות שנערכו כבר פוענחו והודפסו, והם עומדים לרשות החוקרים, בסמינר אפעל. עד סוף השנה הבאה מתכננים באגודה לראיין עוד 250 אנשי פלמ"ח, ובכך להעמיד את מספר העדויות על 500. פרק אחר בעבודת התיעוד והמחקר הוא ראיונות שייערכו עם יותר מ־100 נשים שהיו חברות בפלמ"ח, לצורך הוצאת ספר שיוקדש כולו לבחורות בפלמ"ח.

תחום עיסוק נוסף של האגודה הוא הרצאות וסמינרים בפני בני נוער, בבתי ספר תיכוניים ובפני חניכי תנועות הנוער. כך, למשל, הוזמנו אנשי האגודה להעביר יום פעילות שלם על הפלמ"ח במסגרת מחנה בן שלושה ימים שמקיים „הנוער העובד" ל־3000 חניכים בנגב. גם ממפקדת הנח"ל פנו אל אנשי האגודה וביקשו שילוו גדוד נח"ל סדיר במסלולי קרבות והתיישבות בנגב.

לפני כשנתיים הלכו 6000 נערים ונערות, חניכי כל תנועות הנוער, מלבד בית"ר, בנתיבי הפלמ"ח באזור ירושלים. הטיול הסתיים, בעצרת גדולה בגן סאקר בירושלים. השנה פנו אנשי תנועות הנוער וביקשו יום סיורים נוסף הפעם בנתיבי הלוחמה וההעפלה בגליל. אנשי תנועות הנוער אומרים שקל להם לפעול במשותף, כמה תנועות יחד, והם מבקשים מאנשי האגודה לבוא שוב ושוב, להרצות ולהדריך טיולים.

לפני כשנתיים הוכנה ערכת משחק, המיועדת לכיתה שלמה בחטיבות הביניים, בה לומדת הכיתה, דרך משחק בן שעה, את תולדות הפלמ"ח. הערכה הוכנה עקב שיתוף פעולה של אנשי האגודה, אנשי סמינר אורנים והמחלקה לחינוך ולתרבות בהסתדרות. המשחק מורכב ממפה גדולה של ישראל, בה מחולקת הארץ לכמה מחוזות. בכל אחד מהם כמה שאלות הקשורות לתולדות הפלמ"ח, החל מסירת הכ"ג ועד לתום מלחמת העצמאות. כל קבוצה צריכה לענות על השאלות, היא מקבלת נקודות ועוברת לאזור הבא. המשחק זכה להכרת של משרד החינוך והתרבות.

מלבד הערכה הופקו שלוש מפות צבעוניות המתארות את מאבק הפלמ"ח במלחמת העצמאות, את מאבקיו [illegible]

[illegible]

וגם הילד הזה הוא אני

מאת
דוד ארליך

מדי חודש מתבצעות בישראל עשרות עבירות־מין נגד ילדים. חוק חדש, מהמתקדמים בעולם, מסמיך את שירותי המבחן לנוער לטפל בילד־הקרבן, לגונן עליו, ואף לייצג אותו בבית־המשפט

בשנה שעברה קיבלו על עצמם שירותי המבחן לנוער של משרד העבודה והרווחה משימה קשה ומיוחדת: כל פשיעה מינית נגד ילדים בני 14 ומטה נחקרת ומטופלת על ידם. נושא שהיה עד אז „ללא אבא" קיבל סוף סוף מסגרת, בהשראת חוק חדש יחסית, הנחשב לאחד המתקדמים בעולם בתחום זה: „חוק עבירות מוסר נגד ילדים".

אם עד אז עשוי היה ילד בן 7, שנעשה בו מעשה סדום, למצוא את עצמו, אחרי כל מה שעבר עליו, מעיד בפני שוטר נוקשה, הרי שעכשיו תטפל בו עובדת מיוחדת שהוסמכה לכך. היא אמנם תחקור, אך גם תסייע, תשוחח, והעיקר – תחסוך ממנו את הטראומה של המפגש הקשה עם החוק.

במדינת ישראל מתבצעות מדי חודש כמה עשרות עבירות מין נגד ילדים: מרמז, לטיפה, נגיעה או נשיקה, ועד התערטלות פומבית, אונס או מעשה סדום. לקרבנות, אף אם לא נפגעו כלל, פיזית או נפשית, מצפות חוויות קשות. הראשונה שבהן, העימות עם ההורים. במקרים רבים מצליח הורה היסטרי להנציח אצל הילד טראומה שלא תחלוף במהרה. הילד לא תמיד יודע על מה כל הרעש, הרי רק ליטפו אותו, אולם גישה של „למה נתת לו לעשות לך את זה" מצד ההורים, מעבירה אתה ספקות, וגרוע מזה – רגשות אשם.

החידוש העיקרי שהביא עמו „חוק עבירות מוסר נגד־ילדים", היה בכך שהעניק לקצין המבחן סמכות בלעדית להחליט על אופי החקירה והטיפול, אפילו עד כדי הפסקתם – אם הוא סבור שהילד אינו יכול לעמוד בהם. בכך מעדיף החוק את טובת הילד־הקרבן מאשר את טובת החקירה, אפילו המחיר יהיה החמצת האפשרות ללכוד פושע־מין מסוכן. ברוב המקרים מצליח קצין מבחן מיומן לשלב את שני האינטרסים.

סמכות אחרת שהעניק החוק לקצין המבחן היא חסרת תקדים: קצין המבחן רשאי להעיד בבית־המשפט („עדות שמיעה") במקום הילד, אם לדעתו יגרום מתן העדות נזק לקרבן עצמו. ברוב המקרים אכן יעדיף קצין המבחן להציג בעצמו בפני בית־המשפט את העדות שגבה. נושא זה הוא הבעייתי ביותר בחוק החדש־יחסית; כי בו יש כביכול סתירה בין טובת הילד לשיקולי צדק ומשפט תקין. מבחינה חוקית אין ספק שאין דין עדות־שמיעה כעדות־ראייה. העבריין עלול לצאת נפגע יותר כתוצאה מכוח השכנוע והניסיון של קצין המבחן הניצב על דוכן העדים.

קרבנות בני שנתיים

„עוברים אצלנו מקרים שונים ומשונים", מספרת קצינת מבחן, אחת מאלה שהוסמכו במיוחד לעסוק בתחום החדש. „אנחנו מוזעקים לפעמים לטפל בקרבנות בגיל צעיר ביותר, אפילו שנתיים. אנחנו מטפלים גם במקרים שבהם התוקף הוא בן פחות מ־14, וגם זה קורה. לא מזמן היה מקרה של ילד בן 14, מפותח מאוד, שהתעלל בילד בן 15, קטן וחלש ממנו.

„היה מקרה של ילד מהשטחים, שהסתובב בתחנה המרכזית. שני אנשים, גם הם מהשטחים, הציעו לו מקלט ללילה. שני לילות רצופים הם ביצעו בו מעשי סדום מזעזעים. ביום הוא הלך לעבוד, בלילה – חזר לשם. מה הניע אותו לחזור? גם אנחנו שואלים את השאלה הזאת.

„המקרים של ילדים רכים הם לפעמים מזעזעים ביותר. היה מקרה של בייבי־סיטר בן ארבע־עשרה עם קרבן בת שנתיים וחצי. היה מקרה של זקן בן 70, שביצע מעשה מגונה בילדה בת חמש וחצי. היא הראתה לי איך הוא הכניס את ידה לתחתוניו, והדגימה תנועות של שפשוף. מקרים כאלה, של ילדים כל־כך רכים, מתבצעים ממש בבית ובסביבתו: בגינה, ליד פחי הזבל, בחדר המדרגות".

שתי ילדות בנות 10 יצאו לטייל באחד מימי החופש בפארק הקרוב לביתן, עם כלבה של האחת. שם פנה אליהן שומר הפארק בדברים, והזמין אותן לצרפו בתירוץ מעניין: גם לו יש כלבה, ולה יש גורים. בצריף הזל ללטף אותן. השתיים, שחשו שמשהו לא בסדר, נמלטו לביתן. אחד האבות ניגש להתלונן במשטרה. „לא צריך לעשות מזה עניין", אמר לשוטרים, „בסך הכל לא קרה לחן כלום. אני לא רוצה שתחקרו אותן". רק כשהובהר לו שהגורם העוסק בנושא הוא טיפולי, התרצה.

פיתוי פרימיטיבי

„אני לא ניגשת ישירות לחקירה", מספרת קצינת מבחן. „קודם־כל, אני מדברת עם הילד, הולכת אתו לחדר, שואלת מה הוא אוהב לעשות. אם הוא אוהב לצייר, אנחנו יושבים ומציירים. בציור עולה לרוב הסיפור כולו: הם מציירים את העבריין בצורה מאוד מעניינת: לרוב בשחור, צבע שהם לא אוהבים. ילדה בת שבע שפגשתי בשבוע שעבר ציירה אותו לא כדמות, אלא מחולק – איברים איברים. ילדה אחרת ציירה שוטר יורה בו. אמא שלה נדהמה כשראתה את זה: זו היתה הפעם הראשונה שהיא ציירה דמויות".

כמו בסיפורים, הפיתוי שמציע העבריין לילד הוא פרימיטיבי ביותר, אבל הרי לא צריך הרבה יותר כדי לנצל תמימות של ילד: „בוא, אני אתן לך סוכריה"; „בואי, אני אראה לך משהו מעניין, יש לי הפתעה בשבילך". הסכמה או אי־הסכמה של הקטין כלל אינה מהווה נושא לדיון לאחר מכן, בבית־המשפט. ההסכמה אינה תופסת בשום מקרה.

בהתאם למצבו של הילד קובע קצין החקירה את דרך החקירה. לעתים יכין עמו, ועם המומחה המשטרתי, קלסתרון. במקרים מסוימים – אם יחשוב שהוא מסוגל לעמוד בכך, יאשר את השתתפותו במסדר זיהוי. „בחקירה אני מקפידה להגיד להם שהם לא אשמים", אומרת קצינת המבחן. „הרי מישהו צריך לומר להם את זה. לא תמיד זה המסר שהם מקבלים מההורים. לפעמים – ממש ההיפך".

קציני המבחן הם גם המטפלים בעבריינות־מין המתבצעת בתוך המשפחה, וגם כאן – הסטטיסטיקה גבוהה מן המקובל לחשוב. אב המקיים יחסים עם בתו או בנותיו, מספרים קציני המבחן, איננו מקרה נודר או חד־פעמי. בניגוד לדעה הרווחת, לא מדובר רק ב„משפחות מצוקה". או במקרים שבהם הדמויות הפועלות הן על סף פיגור. לא אחת נראית המשפחה „נורמלית" בהחלט. תהליך החקירה והטיפול חושף מקרים מסמרי־שיער, שבהם התבצעה העבירה משך שנה ושנתיים. האם טוענת, על פי רוב, ש„לא ידעה דבר". קצין מבחן מנוסה חושף, כדרך־כלל, רשת מורה של קשרים. האם, גם אם לא ידעה בדיוק מה מתרחש, היתה לרוב שותפה שבשתיקה.

עלייה בדיווחים

משך השנה האחרונה ניכרת עלייה בדיווחים על מקרים מסוג זה. מניחים שעתה נוטים יותר הורים לרווח למשטרה, בידיעה שהגורם שייכנס לאחר מכן לתמונה יהיה גורם טיפולי. אין ספק שעד כה העדיפו רבים להימנע מלהתלונן, מחשש לנזק שייגרם לילד מכל התהליך. אבל ההרחקה השיגה לרוב תוצאה הפוכה: הילד נשאר עם הטראומה, בלי יכולת לפרוק אותה.

„זה תחום רגיש מאוד, שמחייב הרבה רגישות וניסיון", אומרת אחת מרכזות הפרוייקט. „כשחוקרים נער בן 16 שביצע מעשה מגונה, אולי רק לטיפה, מגלים אולי שהוא רק נגרר, בסך הכל לא התכוון, מראי שנוער יידע, שמדובר בעבירה חמורה ביותר, בצה"ל רואים את זה בחומרה מיוחדת. זו עבירה שלא סוגרים את התיק מה לעולם. יחידות מסוימות לא יגייסו לשורותיהן מישהו שנאשם בזה, גם אם המקרה היה קל וקרה לפני שנים".

נוסע לחו"ל?

ספר לLOTO רב שבועי

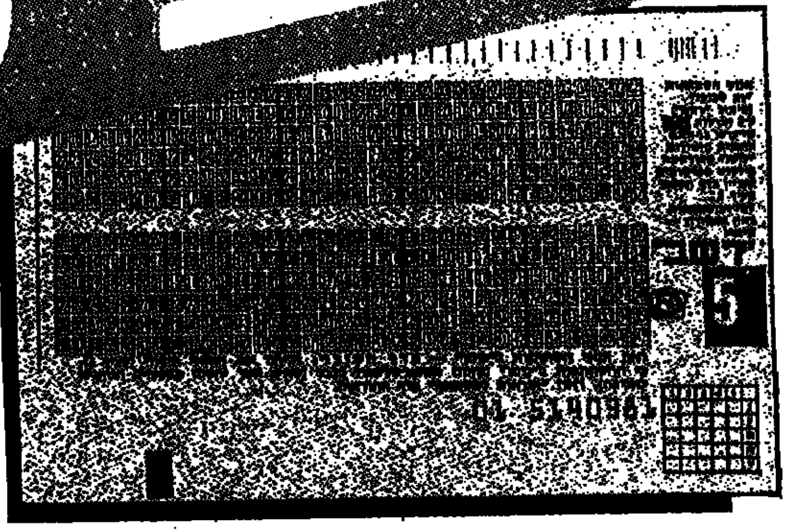

טופס מנוי קצר מועד ל־5 שבועות רצופים

איך תבטיח את השתתפותך בהגרלת הלוטו גם בשעה שאתה בחו"ל, במילואים, בחופשה ארוכה הרחק מהציביליזציה, או סתם מתעצל להגיע לדוכן? פשוט מאד, מלא טופס לוטו רב שבועי, טופס שתופס ל־5 שבועות רצופים.
אתה ממלא אותו פעם אחת בלבד, בדיוק כפי שאתה ממלא טופס רגיל, אבל בהבדל משמעותי אחד: 6 המספרים שניחשת משחקים עבורך ב־5 הגרלות רצופות מבלי שתצטרך להגיע לנקודת המכירה ולו פעם נוספת.
את כל "הסיפור הזה" אתה גומר ב־12.50 ש"ח ואגב כך, מבטיח את עצמך מעליית מחירים בתוך התקופה הנ"ל.
בקש בנקודת המכירה טופס לוטו רב שבועי, וספר לו כל מה שעולה על ליבך
בהצלחה!

ספר לLOTO
או פשוט תנחש רק 6

אליעז אלירן: להעלות בעיות, להכיר בקיומן, ולתת לגיטימציה לדיון בהן

לא בדיוק אותו עניין

מאת אתי רונאל
צילום רחמים ישראלי

סדרה טלוויזיונית („באותו עניין") שהיא גם דינמיקה קבוצתית, מדברים על הכל: פער עדות, מין, סמים. פתרונות אין כל כך, פרסום כל־ארצי, יש ויש

בקידמת האולפן ניצבה נערה בבת 16, שסיפרה לצופים על ההפלה שעשתה ללא ידיעת הוריה. הסיפור היה כל־כך משכנע, עד שקרוב משפחה מבוהלים, שצפו בתכנית, צלצלו להורים לספר להם מה אירע לבתם. אלא שאותה נערה רק שיחקה תפקיד. זהותה של הצעירה שזה היה תפקידה שלה — לא נחשפה. רק לסוף, שהעיק עליה, ניתן פתרון־פה, ומשאו של נטל האשמה הוקל.

גם הנער שסיפר איך קלקל את יחסיו של אחיו עם חברתו, ואיך הפריד ביניהם בגלל כעס רגעי, לא היה הנער שעשה זאת. וגם הוא שיחק את סודו של אחר המשתתפים בתכנית „סודות" במסגרת סידרת הטלוויזיה „באותו עניין", שהוקרנה בשנה החולפת בטלוויזיה הכללית בימי שלישי אחר־הצהריים, ואשר עסקה בבעיות המטרידות את הנוער המתבגר בגילאי 16־14 באמצעות הפסיכודרמה.

באותה תכנית הציע המנחה, אליעז אלירן, לשמונת הצעירים והנערות, שהשתתפו בה, לכתוב את הסודות המעיקים עליהם, שלא היו מסוגלים להתחלק בהם עד כה, על פתקים אנונימיים, לערבב את הפתקים ולאפשר למשתתף אחר לקרוא את הסוד. בתכנית אחרת סיפרה איריס על שתלטנותה של אמה, שלא אפשרה לה לחוש ולתפקד באופן עצמאי. נערה אחרת שיחקה את תפקיד האם, ואיריס התבקשה להטיח בה את כל שהעיק עליה: „את חונקת אותי, אינך נותנת לי לחיות, עזבי אותי, את לא תגידי לי מה לעשות". אבל — כשהגיע הרגע — איריס לא היתה מסוגלת לומר את הדברים ופרצה בבכי קשה. הצילומים נפסקו, איריס נרגעה, והתכנית נמשכה מהנקודה שבה הופסקה, כשאיריס מצליחה, לבסוף, לפרוץ את המחסום הרגשי ולעמוד על שלה.

מסביר אליעז: „כוונת הסידרה לא היתה לפתור את כל הבעיות שהועלו בה: סטראוטיפים חברתיים, לחצי הורים, קנאת אחים, חברויות ופרידות, סמים. וגם לא היה בכוונתנו להגיע למצב טיפולי על המסך (העימות שבין איריס לאמה היתה התכנית הטיפולית היחידה שהיתה לנו במסגרת הסידרה) אלא — להעלות בעיות, להכיר בקיומן ולהעניק לגיטימציה לעצם הדיון בהן, מתוך הנחה, שכשנפגוש בהן בעתיד הן תהיינה מוכרות לנו מפני שדיברנו עליהן, ובעצם התאמנו לקראתן. עשינו את על־ידי שימוש בטכניקות של פסיכודרמה: חילופי תפקידים, כשאחת המשתתפות משחקת את תפקיד האם והאחרת את תפקיד הבת, תוך שהן מתחלפות ביניהן, ומגיעות להבנה הדדית טובה יותר. כך, למשל, לומדת נערה המבקשת לצאת לטיול עם החבר שלה, להבין את האם המתנגדת, משום שגם היא היתה פעם נערה, שהזהירו אותה מפני סיכונים, והטילו עליה הגבלות וסיכונים. האם אינה יכולה להשתנות, לכן הבת לומדת לנהוג כבוגרת, כדי להפיג את חששותיה של האם, תוך שהיא מציעה כי יצרפו אליהם חברה נוספת. טכניקה נוספת — שימוש בשיטת הכפיל: מעין „אני" אחר, שאומר בקול רם את מה שהמשתתף אינו יכול, או אינו רוצה, לומר. בדרך זו הוא מאפשר לו לרדת לעומק העניין ולהבין למה הוא נמנע מלהתייחס לדברים מסוימים".

בין יפו לצפון תל־אביב

„צריך לזכור שבגילאים אלה הבעיות מאוד קיומיות, ורצינו לאפשר לצעירים ולהוריהם, שצפו בתכנית, דיון גלוי בבעיות המטרידות אותם" — אומר אליעז.

ואולם, כשבאו אליעז אלירן, פסיכולוג, ומנחה לדרמה מקיבוץ חצור, ואומנה כהן, מפיקת התכנית, ליישם את הטכניקות האמורות, גילו, כי הצעירים מצפון תל־אביב שנבחרו להשתתף בתכנית היו מודעים מדי לסיטואציה הטלוויזיונית. הדברים שאמרו, נאמרו עם יותר מדי שיפוט מוקדם ופחות מדי ספונטניות. ה„כימיה" הדרושה בינם לבין עצמם ועם המנחה לא נוצרה, והתכנית לא „עברה". או אז החליט אליעז לנסות להביא לאולפן כמה מילדי יפו, הן כדי להוסיף חוויות, צבעים ומערכת הזדהות שונה מזו של ילדי צפון תל־אביב, והן כדי שילדי השכונות יוכלו להזדהות עם מה שקורה על המסך, וגם מתוך תקווה שהפשטות וחוסר האמביציות שלהם ישברו את מחסום האולפן, המצלמה ופחד הבמה.

הסתבר, כי צורת הביטוי הרגשית של ילדי יפו טעונה [illegible] מלל, ויותר מבטאת רגשות מיידיים מתוך חוויות ראשוניות, ולא מכלי שני כמו קריאה. בדיון באולפן הם נטו יותר [illegible] אחד עם השני בצורה טבעית וקולחת, בעוד שילדי הצפון, שהיו מודעים מאוד לציפיות הסביבה, נטו יותר [illegible] ופחות מדי לשוחח. במיפגש שנוצר, נכנסו הצפונים לאווירה ולמדו לומר דברים מהבטן, הקשר נוצר והתכנית „זרמה". עם זאת הפגינו ילדי הצפון עושר ביטוי לא רגיל, [illegible] מפותח ונטייה להפליג על כנפי הדמיון בצורה [illegible] קונקרטיים יותר, מעוגנים יותר במציאות של [illegible]

עם כל זאת, לא כך כך [illegible] מקוריות הטלוויזיה של [illegible]

תכנית הם, לכאורה, ילדי צפון תל־אביב מפני שהם מדברים בשפה אחת אחידה — שפת המעמד הבינוני.

נוסח פסיכולוגיסטי אמריקני

הסיבה לכך פשוטה מאוד: בתהליך המיון הראשוני שעורך הטלוויזיה למרואיינים, נפסלים על הסף אלה שאינם „עוברים את המסך": אלה שכושר הביטוי שלהם דל, העברית שלהם אינה תקנית, או שצורת ההתבטאות שלהם חורגת מהמוסכמות החברתיות המקובלות. וכמובן — בעלי ה„טיק" בפה, העווית בשפה או כל עיוות אחר, שעלול להסב את תשומת־לב הצופים מן הדיון באולפן. כך, למשל, כשהגיעה לראיון המוקדם צעירה יפואית, שהיתה מאופרת בהגזמה ובעלת סגנון דיבור „פרחי", היא נדחתה מיד. צעיר אחר, שהתבטא היטב, אבל גילה נטיות מרדניות והתייחסות „רווקאית", נפסל גם הוא.

אלה שנותרו — אינם מייצגים בהכרח את החתך החברתי הקיים של יפו. כמעט כולם הם בנים להורים, שעברו כבר מזמן את מיפלס המצוקה, ומעמדם הכלכלי מבוסס למדי, גם אם אינם בעלי השכלה אקדמאית ומקצועות חופשיים כהוריהם של ילדי צפון תל־אביב. הצעירים עצמם לומדים במגמה העיונית ולא המקצועית של בית־הספר התיכון היפואי, מתגוררים בשכונותיה המטופחות יותר של יפו ואינם, מה שניתן להגדיר, ילדי מצוקה ממשפחות בעייתיות או מעורערות. גם צעירים ערבים לא הופיעו בתכנית, למרות שחלקה של אוכלוסיית יפו הוא ערבי דווקא. והתוצאה — תכנית נוספת, שאינה נוטלת סיכונים יתרים ואיננה חורגת מן הקונצנזוס הטלוויזיוני הקיים. נגיעה בבעיות המעסיקות את הנוער היא שטחית משהו, בנוסח הפסיכולוגיסטי האופטימי, האהוב כל־כך על האמריקאים. אפילו כשדובר על סמים, שהם בעיה אמיתית גם בבתי־הספר האליטיסטיים של הצפון, ההתייחסות היתה חיובית להפליא: כולם כאחד שללו לחלוטין כל שימוש או התנסות בסמים. סיומו של התסריט שהציע אליעז, על נער שנוסע לאילת ומתיידד עם נער אחר שמציע לו סמים, היה: לא, בסמים אני לא נוגע.

אומר אליעז: „המרד בהורים התבטא פעם בקיום יחסי־מין. היום נותרו הסמים וישנה, כמובן, הבעיה של הפושעים. המעניין הוא שדווקא הצעירים מיפו היו מאוד מודעים לעניין ההימנעות מסמים, מפני שהם חיים על גבול עולם הפשע".

ומה אם המשתתפים בתכנית היו אומרים, שניסו כבר סמים, שזה לא כל כך נורא, ואפילו לא רע; על כך אומרת אומנה: „אז הייתי בבעיה, ואני לא יודעת אם הייתי משדרת את התכנית".

מאוחר יותר, בפגישה עם כמה מהצעירים, אומר פתאום יוני: „בסך הכל אני חושב שאפשר לנסות סמים קלים. אחרת תהיה לי תחושה של החמצה". עונה לו תמי: „הכל צריך לנסות? אז למה לא לנסות יחסים עם גברים?" יוני: „כי מזה אני נגעל. מסמים — לא". ונשאלת השאלה אם הדיאלוג הזה, האמיתי יותר, היה יכול להתקיים גם על המסך...

פתרונות שלא חשבנו עליהם קודם.

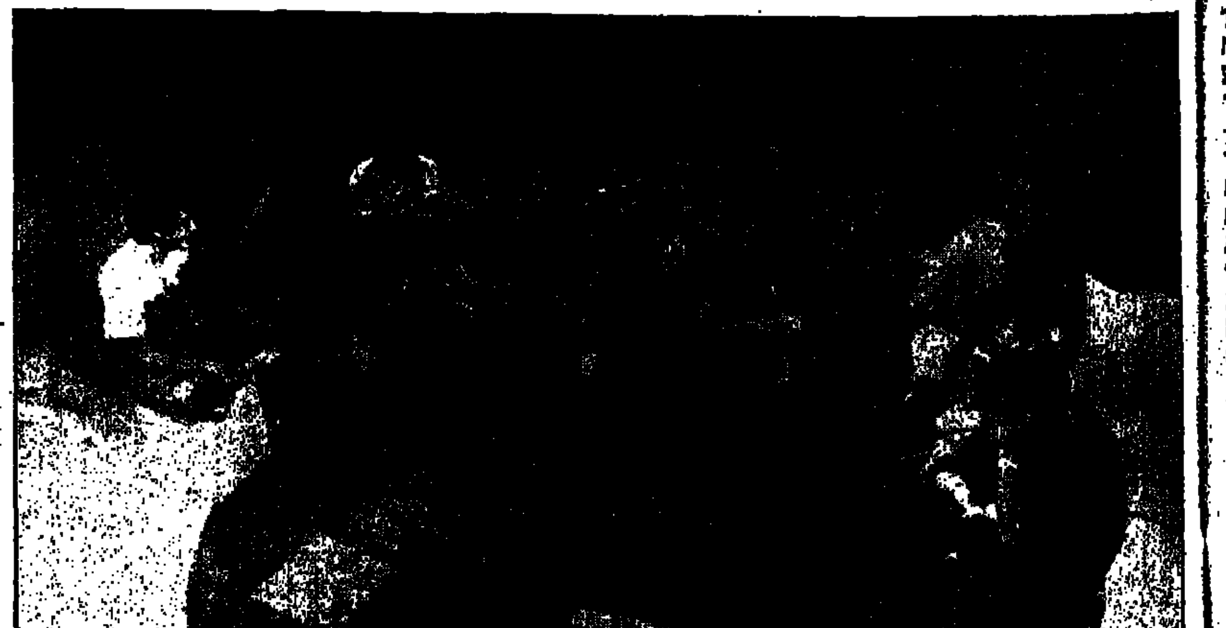

צמח־בר בגן הקיבוצי

איך הגיע חבר קיבוץ חצור להנחיית תכנית בטלוויזיה?

לאלירן אליעז זהו בסך הכל המשכו של מסלול ארוך שאיפשר לו לאחד את עיסוקיו בתחומי הפסיכולוגיה, החינוך והדרמה, עם עוצמתה של הטלוויזיה. שלוש שנים השתלם אלירן בן ה־40 בקולנוע ותיאטרון באנגליה, ועסק בדרמה יוצרת בחוג לתיאטרון חינוכי באוניברסיטת תל־אביב, ובסמינר הקיבוצים, בחוגים לריפוי בעיסוק של בית הספר לרפואה, ובכיתות יא־יב' במוסד האזורי.

„על גבי המסך החשיפה היא מאוד מאוד מורכבת" — מתאר אלירן את ניסיונו ב„אותו עניין" — „אינך יכול להחזיר את הגלגל לאחור, אסור לך לעשות שום טעויות, ואתה חייב להיות בריכוז מקסימלי כשאתה מודע למצלמות ולטכנאים, ומקבל הוראות לגבי משך הזמן שנותר לך עד לסיום התכנית. כל אלה מחייבים תיזמון מושלם, המשתפר עם כל תכנית בזכות הניסיון הטלוויזיוני שאתה צובר".

וכיצד משתלבים העיסוקים מחוץ לקיבוץ עם המשך החיים בו?

„התכנית בטלוויזיה לא שינתה ביחסי אל הקיבוץ דבר וחצי דבר. לא שמתעלמים מהתכנית — ישנה צפייה רבה מאוד. אנשים משוחחים איתי על התכנית, נותנים עצות והצעות, אבל — אינם מתייחסים לעצם ההופעה בטלוויזיה, ולעצם השאלה — הקיבוץ, אם להשתמש במטאפורה, הוא גן מאוד מטופח ומסודר, וכל חבר קיבוץ הוא בעת ובעונה אחת גם הגנן וגם אחד מפרחי הגן. אז אני מניח, שיש חברים שכשהם חובשים את כובע הגנן, נכנסים לגינה הקיבוצית, ורואים את הצמח־בר הזה, שהוא מחוץ לשורה, ויש לו גם לא מעט קוצים, רוצים, בעצם, לתלוש אותו בהינף מעדר אחד — מתוך אמונה עמוקה בצידקת הדרך הקיבוצית. אבל — ישנם גם חברים אחרים, שזוכרים לו את חסד פריחותיו, ויודעים שהגינה מתעשרת בזכותו. שתי הקבוצות אינן חוסכות ממנו את שבט ביקורתן. אבל — אני איני יכול לשנות את עובדת היותי צמח־בר. ולא נותר לי אלא להיות קשוב מאוד לצעדי הגננים, בתקווה להמשיך ולצמוח באותו המקום.

ומהי הבעיה?

„הבעיה היא, שקשה לי לפעמים להתיישר עם הנורמות הקיבוציות. אז העבודה בטלוויזיה היא סוף הדרך. אבל — כל המסלול שעברתי עם הנסיעות לאנגליה ולארה"ב והמשך ה„קריירה" שלי, שמושכת אותי שוב לארה"ב לזמן מה — בכל צורה שלא תראה את זה — זה חריג. כשאני מרגיש שאני מוכרח להמשיך ולהרחיב אופקים בחוץ, אני יוצא ולומד, מתוך תחושה שזה עונה לא רק על צרכי האישיים אלא מעשיר, בסופו של דבר, גם את המערכת הקיבוצית. אז אני, אישית, איני מוכן להניף את המעדר על עצמי. גם איני מאשים את החברה הקיבוצית שאולי התעייפה ממני. ובכל זאת — הקיבוץ הוא חלקת האדמה שלי, הבית, האנשים שאהבו אותי ושטיפלו בי, ושאני אוהב ומטפל בהם. חשוב לי להיות מה שאני בתוך החברה, ולא לעזוב, לנטוש ולאבד את כל הדברים שעיצבו אותי עד עכשיו. גריעה כזאת היא כל־כך טראומטית, עד שאנשים רצים עד כמה שאפשר יותר רחוק כדי לא לעמוד במבחן, הקשה כל־כך, של „לעמוד על־יד ולא להיות בפנים".

וזהי גם הסיבה — אני מניח — שרבים מעוזבי הקיבוץ מוצאים את עצמם מחוץ למדינה. ויחד עם זה אני חש שבשנים האחרונות הקיבוץ מודע יותר לצורך בטיפול בשונות של חברים מסוימים לטוב ולרע. אינני מכיר חברה שהיא כל־כך רגישה לאדם ולנפש האדם, כמו החברה הקיבוצית. והתמונה המצטיירת מבחוץ כאילו הכל קרוע, והאנשים חוזרים לחיי הוולה היא מיתוס של מי שחי מחוץ לחברה הקיבוצית ולא בתוכה. רק כשחבר כלשהו אינו הולך בתלם, הוא „נקרא לסדר" מתוך האמונה שפריצת המסגרת מסכנת את החברה כולה, ובכל זאת, אני מאמין שעצמתה של החברה הקיבוצית תאפשר להתמודד עם כל שונות מבלי שזה יזיק כהוא־זה למערכת הכללית."

„אני האטרקציה של האוטובוס"

מאת אנשים, כל מיני בנות שהציגו את עצמן [illegible] במבוכה, כאילו שאני [illegible]

[illegible]

טעם החיים

בת מאה ועדיין תוססת, משווקת, משכפלת את עצמה במיליוני עותקים מדי יום; מינית, פאלית, "פטיש" של תרבות שלמה – זוהי "קוקה־קולה", חברת סוד מוחלט בהחלט. מה שהתחיל כסירופ סמיך בחצרו של רוקח מאטלנטה, ניצב היום בשורה הראשונה של החלום האמריקני

מאת יהודה צור

מאה שנה נחשבת הפורמולה הכימית של הקוקה־קולה לסוד השמור ביותר בעולם שאיש לא הצליח לפענחו, למרות המאמצים הרבים שהושקעו בכך. מאז שרוקח אלמוני, מאטלנטה שבארה"ב, המציא את המתכון הכימי, נמכרו עד היום מיליארדים של בקבוקי קולה־קולה וייתכן שאת מספרם המדויק אי אפשר למסור בספרות מתמטיות על הנייר מחוסר מקום.

הקוקה־קולה שבתה מאז את דמיונם של בני־האדם בכל היבשות ועובדה היא שהמוצר האמריקני הראשון שהותר להפצה בסין העממית היה דווקא הקוקה־קולה. הקוקה־קולה היתה לסימלה של ארה"ב לטוב ולרע. מיליונים רואים בקוקה־קולה סמל לדמותה של דמוקרטיה תוססת וצעירה. בשתותך שתייה מן הבקבוק כאילו נטלת חלק בעושר של היבשת הצפון־אמריקנית. רבים אחרים ברחבי תבל מזהים את הקוקה־קולה עם חדירת האימפריאליזם האמריקני, ומדברים עליהם בנשימה אחת. במקומות רבים בעולם ניטש ויכוח ציבורי לפני שמאשרים את ייצורה של הקוקה־קולה. המחנות מתחלקים בין חוגים לאומניים, לבין אלה הסבורים שטעימה מן המשקה הקר והמפורסם ביותר בעולם אולי לא מוסיפה, אך בוודאי שלא מזיקה.

הכל החל כאשר ג'ון פמברטון, רוקח מאטלנטה, עמל קשות כדי למצוא משקאות שיאריכו את ימיהם ובריאותם של לקוחותיו. באותן שנים היתה נפוצה ברחבי ארצות־הברית דמותו של רוקח, המוכר משקה שחבוי בו כל הטוב שבחיים. ואכן, פמברטון מצא פורמולה סודית במרכיביה החיוניים, שכונתה במרוצת השנים קוקה־קולה. והיוותה מתחרה רציני לכל המשקאות של אריכות החיים, בריאות ואהבה נצחית שנמכרו בבתי־המרקחת השונים.

הדבר פעל היטב, וחוג הלקוחות של פמברטון באטלנטה הלך והתרחב. אולם, תקרית זעירה בחנותו כמעט שמה קץ עוד בראשיתו. לנס החדש, פמברטון נהג להוסיף למשקה שהמציא מים טבעיים. אבל האגדה מספרת שיום אחד הוסיפה בתו של פמברטון, תוך כדי משחק מי־סודה למשקה המקורי, טעמה ממנו והתוצאה קסמה לה מאוד. פמברטון מצא את התערובת החדשה טובה יותר מן המקור, ואימץ אותה למכירה רבתי. לאגדה יש גם גירסה שונה, אולי פחות רומנטית אך ייתכן שאמיתית יותר: אחד מעובדי בית־המרקחת, שלא מצא די מים זכים לידו, התעצל ללכת עד לבאר שמאחורי הבית והוסיף לתערובת של פמברטון מי־סודה. הלקוח שעמד לידו, שסבל מליל שתייה ארוך, התפכח מיד לאחר שטעם את המשקה התוסס.

איש העסקים אסא קנדלר, שהגיע שנים מספר לפני כן לאטלנטה והספיק להתעשר בינתיים, רכש מפמברטון, במאי 1886, את הפורמולה הסודית שלו במחיר של 2300$. וכך החלה ריצת האמוק אל ההצלחה העולמית של הקוקה קולה.

אולם להצלחה הגדולה היה חסר איש נוסף, שהפך למולטי־מיליונר תוך זמן קצר, הלא הוא בנג'מין תומס, אשר רכש מקנדלר תמורת כמה דולרים זיכיון למילוי הבקבוקים. ותוך שנה אחת הצליח למכור יותר משני מיליון בקבוקים. הקוקה־קולה הצליחה לחדור לחברה האמריקנית. אולם עדיין חסר האיש שיצליח להפוך אותה למשקה לאומי ואף עולמי. ב־1919 מכר קנדלר את כל זכויותיו לקבוצת בנקים ב־25 מיליון דולר, אשר נציגם הגלוי היה ארנסט גוברוס. גוברוס, נשיאה הראשון של החברה ואחד מבעלי המניות העיקריים שלה, מצא בחוק היובש שנחקק באותה שנה עזרה בלתי צפויה. האמריקנים חיפשו נואשות תחליף לאלכוהול האסור למכירה. גוברוס הצליח, תוך זמן קצר, ותוך שימוש בשיטות פרסומת חדשניות, להגיע לרמה גבוהה ביותר של מכירות. על־פי הפרסומים ב־1984 הגיעו ההכנסות לאחר מס של חברת קוקה־קולה, לכ־700 מיליון דולר. אותה שנה נמכרו יותר מ־300 מיליון בקבוקים שיוצרו מדי יום ב־1500 בתי־חרושת ב־115 ארצות. למעשה, קוקה־קולה היא המושג המבוטא מדי יום ביותר בחמשת היבשות: לא פחות מ־300 מיליון פעם, ב־88 שפות. וזה רק כאשר הלקוח מבקש את המשקה. על פי חישוב נמכרו יותר משני טריליונים של בקבוקי קוקה־קולה עד היום. התברר מרגישה שאילו הניחו בשורה כמות זאת של בקבוקים, היתה מסובבת 9000 פעם את כדור־הארץ, ותוכנם של כל הבקבוקים היה מספיק להחלפת מי מפל הניאגרה במשך 18 שעות ו־33 דקות.

דאגה לבריאות

הבריאות מעסיקה הרבה את יצרני קוקה־קולה. ברוב הארצות חלק גדול מעובדי החברת מועסקים במחלקות הטכניות. קוקה־קולה לא מגלה לאף איש את הפורמולה הסודית של המשקה. היא משגרת למשווקים ברחבי העולם את התרכיז, המכיל את הפורמולה הסודית. המשווקים בעולם מוסיפים לתרכיז סוכר מזוקק, מים ו־CO_2. מדי יום אנשי המעבדות עורכים בדיקות. קוקה־קולה איננה מאפשרת למשווקים ברחבי העולם להתנתק מהחברה. הדאגה לבריאותם של הלקוחות, וגם הרצון לשמור על המקום הראשון, הביאו את קוקה־קולה ב־1982 לשווק את "קוקה־קולה דיאט" ללא־סוכר, עם קלוריה אחת בבקבוק רגיל לעומת 75 קלוריות של הקוקה־קולה הרגילה.

שנתיים מאוחר יותר נולדה הקוקה־קולה ללא־קפאין. ליטר קוקה־קולה מכיל אותה כמות קפאין כמו בספל קפה.

למעשה, כל הדברים האלה הינם פומביים. אולם סודה של הפורמולה יקרה. [illegible] מבוססת על שלושה מרכיבים, שהחשוב שבהם נקרא 7X. למעשה הפורמולה הסודית [illegible] מאשר מציאות, אומר אחד ממנהלי הקוקה־קולה בדרום אמריקה, בראיון פומבי. [illegible] של קולומבוס. אולם האמת היא [illegible] הרכב המרכיבים ידוע. למעשה, אולם רק קומץ אנשים ברחבי העולם כולו, כולם תושבי ארה"ב, יודעים את הכמות המדויקת של כל מרכיב ומרכיב. [illegible] מיליוני סוגים של סירופים שונים. זה סודה של הקוקה־קולה. למעשה, מאחורי הסוד הזה עומד סוד ההצלחה של הקוקה־קולה במרוצת 100 שנה.

בארגנטינה יש עד היום פרובינציה אחת – טוקומן – המסרבת להתיר שיווק קוקה־קולה. [illegible] על־פי תקנות מחוזיות אסור לשווק דבר שמרכיביו המדויקים לא נמסרו למשרד הבריאות המקומי. ייתכן שיש בעולם עוד כמה מקומות כאלה, אך הם מעטים בלבד. קוקה־קולה תעדיף להפסיד שיווק בארץ שלמה, ולא למסור את סודה המהווה את כל הצלחתה.

שלום בית

חיה יוסף

קיץ עם נט הורן

אם יש משהו שאני מצטערת עליו זו העובדה שלא ניתן לי וגם לא יכולתי לשהות כל רגע במחיצתו של נט הורן, המורה המהולל לג'אז, בשהותו הקיץ בישראל. אין צורך לשוחח אתו, ואין צורך להתיידד או לגעת בשחום העור ומבריק העיניים הזה. מספיק להיות תלמידו, או במקרה שלי: לשבת מן הצד ולהתבונן בו.

הנהלת בית ספר למחול "בת־דור" ארגנה כרגיל, גם השנה, קורס קיץ. 60 תלמידים בלבד מתוך יותר מ־200 מועמדים התקבלו לקורס. במשך שלושה שבועות למדו התלמידים יותר מעשר שעות ביום אצל מורים ידועי שם מן העולם כולו. נוסף על באלט קלאסי, באלט מודרני וג'אז, הם שמעו הרצאות וראו סרטים. אבל, החוויה בה"א הידיעה היו השיעורים והשיחות של נט.

אומרים עליו, על נט הורן, שהוא מלמד ג'אז בצורה הנקיה והשורשית ביותר. זה נכון, אך נוסף לכך יש לציין כי הוא הפך את הג'אז מכלי ביטוי של תנועה, שאפילו זלזלו בו, למשהו התופס מקום של כבוד במשפחת המחול. נט הורן הקים תיאטרון מוסיקאלי, שמטרתו לשמור על הג'אז כנכס. הוא יצר טכניקה מיוחדת, הנותנת הרגשה כי לכל איבר בגוף תפקיד משלו ועצמאות מוחלטת. את התמונה המושלמת הוא יוצר על־ידי תנועה אחת שלמה, זורמת ואחידה של כל איברי הגוף. אך לא רק הטכניקה והשליטה הנהדרת בגופו מקסימים את צופיו ותלמידיו של נט הורן. אישיותו המקסימה קורנת נעורים וחן (נט עבר את גיל ה־50), וכבר אמר עליו מישהו: אצל נט אפילו מטאטא רוקד...

נט הורן נולד כבנו של כומר באפטיסטי בעיר ריצ'מונד, וירג'יניה. הוא גמר מכללה לתיאולוגיה, אך חלם תמיד על תיאטרון. הוא אהב לרקוד, וריקוד עבורו היה תמיד – ג'אז. מלחמת העולם השניה קירבה אותו אל חלומו. הוא עבר את אירופה כיחידה מיוחדת של בדרנים, שם רקד, ניגן ושר. בתום המלחמה נסע ישר לניו־יורק. הוא היה אז בן 25, ובכל מקום בו ביקש להתקבל אמרו לו כי מאוחר מדי מכדי להתחיל קריירה של רקדן. מאוחר או לא מאוחר – כמה שנים לאחר מכן כתב העיתון "ניו־יורק דיילי ניוס" כי נט הורן הוא אחד מגדולי הרקדנים על הברודוויי... ראיתי את נט הורן באמצע שנות ה־70 משחק את זורבה היווני. זורבה כזה לא שוכחים לעולם.

חבל, חבל מאד שנט הורן לא הופיע יותר לפני הקהל הישראלי. בתום ימי הסדנה הופיעו תלמידי קורס הקיץ של בת־דור בערב מיוחד, שבסופו הדגימו עם נט את הטכניקה שלמדו אצלו. את החוויה שהעניקו לצופים – קשה לתאר במלים.

וכמה מלים להנהלת בת־דור: אנא, החזירו אלינו את נט לפחות בשנה הבאה. ועוד בקשה קטנה: אפשרו לאוהדי הריקוד ללמוד ולראות ולהכיר אותו מקרוב. אסור לנו להחמיץ אותו.

כחול, מתוק וחמצמץ

יד לפה

אפשר להשתגע מן היופי והריח של הפירות והירקות בקיץ הישראלי. נכון, טעמם נפלא גם ללא תוספת כלשהי ואף ללא בישול, אבל אפשר להכין מהם כל מיני מטעמים.

נתחיל בשזיפים. הכינו בבית שלושה ק"ג שזיפים כחולים מוארכים. דאגו שיהיו קצת קשים, כלומר לא לגמרי בשלים־רכים. רחצו אותם וננגבו במגבת נקייה או הניחו כמה דקות באוויר עד שיתייבשו.

בקיסם עץ דוקרים כמה חורים בכל שזיף ומניחים אותם בכלי חרסינה או זכוכית. מרתיחים ליטר ורבע חומץ משובח בתוספת קילו וחצי סוכר, 10 ראשי ציפורן וכף קינמון. מורידים את הקצף ומקררים. דרך מסננת דקה מעבירים את הנוזל לצנצנת עם השזיפים עד שהוא מכסה אותם. מכסים את הכלי ושומרים במקום חשוך וקריר כ־10 ימים. בתום התקופה מסננים את השזיפים ומעבירים את הנוזל לסיר. מחממים אותו ומניחים בתוכו את השזיפים. מבשלים על אש קטנה עד שעור השזיף נקרע מעט. בתום הבישול מעבירים את השזיפים לצנצנות זכוכית קטנות (של ריבות), מכסים בנוזל, סוגרים היטב ופותחים לקראת ארוחה חגיגית כתוספת לבשר, כמנה אחרונה ובכלל.

מים עם כל דבר

עצות מן השרוול

רוצים להכין צלי טוב? כדאי לרכוש דווקא בשר שמן. הוא טעים יותר, נשמר טוב יותר ומצוין גם לארוחה קרה. השומן נמס במשך הצליה ואפשר לשפוך אותו. אופן ההכנה פשוט: רוחצים את הבשר ושופכים עליו מים רותחים כדי לסגור את הנקבוביות. בקצה סכין מנקבים חורים ולתוכם מכניסים כמה שיני שום. ממליחים מעט, מוסיפים כמה גרגרי פלפל ומניחים את הצלי לתוך כלי חסין אש בתוספת מעט מים רותחים. הצלי יהיה מוכן בפנים ושחום מבחוץ רק כששומרים על חום בינוני־נמוך. מי שחושב שהבשר מוכן אחרי שהשכבה החיצונית חומה ורותחת, טועה. כל חצי שעה יש לשפוך על הצלי מעט מן הרוטב. במקרה שלא נשאר מספיק נוזל יש להוסיף מים רותחים. אחרת הצלי מצטמק.

* * *

טעות לחשוב שמים חמים ממיסים כתמים. כביסה מוכתמת יש להשרות במים קרים בתוספת חופן מלח או אבקה מיוחדת לכביסה קרה.

* * *

לריכוך פירות, ירקות מיובשים או קטניות יש להשתמש רק במים קרים. מים חמים מצמקים אותם, ואילו מים קרים מכינים אותם לקראת הבישול כאילו היו מוצר טרי.

* * *

אבקות פודינג, קמח תפוחי אדמה, קמח תירס וסולת נספגים ומתערבבים רק במים קרים. כדי לבשל את התמיסה מוסיפים לאט למים הרותחים, תחת בחישה מתמדת.

* * *

טיפול ראשוני בכוויות, אפילו קשות, יש לעשות במים קרים מאוד. בכוויות שמש יש להיזהר ממי מלח ומי ים. יש להשתמש רק במים קרים.

* * *

כבד נשמר מצוין בתוך כלי מלא מים שמניחים במקפיא.

העולם השלישי — בצילום

לא להחמיץ

השבוע נפתחה גלרית קטנטונת בשיטחה, אבל גדולה ומקסימה בתכולתה: המימד השלישי הולוגרמות. מוצגים בה צילומים תלת־מימדיים. המילה הולוגרמות מורכבת משתי מילים, שמקורן בשפה היוונית: "הולוס" פירוש המילה "שלם" ו"גרמה" פירושו — "מסר". כלומר: מסר שלם. ההולוגרמה, אם כן, היא חלומו של כל צלם — לא לצלם בצורה השטוחה לה אנו רגילים, אלא ליצור מצב, בו תופיע הדמות המצולמת על כל שלושת מימדיה כפי שהיא קיימת במציאות.

לראשונה הצליח, בשנת 1947, המדען ההונגרי דניס גאבור, ליצור דמות תלת־מימדית ללא שימוש במצלמה ותוך שימוש בלוח צילום רגיש לאור. בשנת 1960 נבנה מתקן הלייזר הראשון — וצמד המדענים האמריקנים, אמת ליס ויוריס אופתנייקס, יצר באמצעותו את התמונה התלת־מימדית הראשונה. מאוחר יותר החלו גם הרוסים להשתמש בלייזר לשם הפקת תמונות תלת מימדיות. אגב, אומרים שהרוסים הם בין המובילים באמנות הצילום החדשה והמסכנית הזאת.

ההולוגרפיה משמשת כיום לא רק לצילום אמנותי, אלא גם בתחומי־מדע שונים, כגון — שימור מירה תלת־מימדי של עצמים מיוחדים, נדירים או שבירים; צילומי יציקת גבס של רופאי שיניים, ועוד.

שני ישראלים צעירים: שמעון המאירי ודוד ליבנה, בעלי הגלריה, ביקרו לפני חמש שנים, כמו אלפי ישראלים אחרים, בתערוכת יצירות הולוגרפיות, אשר הובאה למוזיאון ישראל בירושלים מניו־יורק. שני הצעירים החליטו ללמוד את הטכניקה, נסעו לשם כך לאנגליה, חזרו לישראל — וראו שעליהם ללמוד עוד הרבה, בטרם יוכלו להפיק צילומים במו־ידיהם. בשל חוסר־אפשרות טכני לצלם ולייצור את צילומים בארץ, הביאו, לעת עתה, מבחר גדול של צילומים הולוגרפיים, ובמבחר זה אפשר לחזות בגלריה הקטנה שלהם שבלב דיזנגוף, ליד שער מס' 7.

דוד ליבנה ושמעון המאירי עודם מקווים לפתוח מעבדה משוכללת, בה יוכלו, בעזרת לייזר, לייצור את התמונות ואפילו לפתוח בית ספר לצלמי אמנות ומדע, בו יוכלו אלה ללמוד את הטכניקה הזאת. כדאי מאוד לגשת לגלריה ולהתפעל מתמונות הנוף, פריטי היומיום ובעצם — תמונות משל כל דבר בחיינו.

מגע של משי

אופנה

מעצבת האופנה מירי שטיר כבר תרמה הרבה לאופנה הישראלית. די אם נזכיר את שמלות השמש הקלילות שלה את החולצות והחצאיות המסוגננות שעיצבה עבור "ביתן" ואת הקולקציה המרשימה של החליפות המתריטות שעשתה עבור "פולגת". מכיוון שאינה יודעת לנוח וגם איננה אוהבת לחזור על עצמה, היא התקשרה הפעם ל"חוט הסריג". היא וחברה הקימו חברה לסריגים, הנקראת "מניטקס", ומירי, כמובן, היא מעצבת הבית של עצמה.

חוטי משי, כותנה – הכל רך וזורם בבגדים שתמרה. מה שמייחד אותם אלה הרשתות למיניהן. בשבוע האופנה אפשר היה להתרשם מן היופי המיוחד של הקולקציה שהוכנה לאביב־קיץ 1987, עכשיו היא מבטיחה כי אי־טו־טו אפשר יהיה להשיג את בגדיה בחנויות המובחרות.

בעשר אצבעות

כמעט בהסח הדעת זכינו לסרט ישראלי מצוין. המשפחה המאושרת של הילוד, ששמו שתי אצבעות מצידון, היא ענף הסרטת של דובר צה"ל, המיילד הוא הבמאי אלי כהן.

אלי כהן: „הרעיון עלה בנובמבר 84. הצעתי לעשות סרט באורך מלא, סרט שיתמקד באתיקה. פעם קראו לזה – טוהר הנשק, היום – מוסר לחימה. הכוונה היתה להראות אותו לחיילים – לעורר ויכוח ופה אמרו לי: נראה, תכתוב, תפרט, תגיש – נחליט. יצאתי לשטח עם ידידי הפסיכולוג ברוך כבן. הלכנו לגדוד בגולני שישב שני צעדים מצידון. שאלנו, דיברנו, תקרנו. למדנו את תמונת המצב מנקודת מבטו של החייל. כתבנו תקציר (טריטמנט – בפי אנשי המקצוע) והגשנו אותו. התקציב עבר ידיים, עלה דרגות, הגיע לרמטכ"ל והוא אישר. הלכנו הלאה. אני והמפיק אלי דורי, סגן־אלוף, מפקד היחידה להסרטה. השלבים המכריעים בכל סרט הם התסריט והליהוק. התחלנו לכתוב. היה עלינו להלך על חבל דק – כיצד, מבלי לנגוע בשאלות שנויות במחלוקת (פוליטית), לספר את האמת. ידענו שלא נוכל לרמות את קהל הצופים לו מיועד הסרט – החיילים.

„השלב הבא היה הליהוק. שמונה דמויות מרכזיות. למבחנים הגיעו כארבעים. היו כאלה שאמרו, לאחר ששמעו במה מדובר: לבנון!? בלי כסף!? מרצוני אני לא נכנס לשם. מצאנו את השמונה – חמישה מן הסדיר, שלושה אנשי מילואים וילד (דור שני לשחקנים – בנו של יצחק חזקיה). אנשי מילואים בשטח הקולנוע יש, ציוד יש – התחלנו לצלם. גמרנו את הצילומים תוך 24 יום(!). הגענו להקרנה ראשונה. באולם – קצינים ובראשם הרמטכ"ל. עם גמר ההקרנה נדלק האור באולם – דממה.

הרמטכ"ל שותק – כולם שותקים (כדי לא להיכשל במלה). דקות שארכו כעיניי כנצח. בסוף אמר הרמטכ"ל: במסגרת הצבא – אין בעיות. בחוץ? צריך לישון על זה". הוא ישן קרוב לחודשיים. תוך כדי כך התחילו להגיע חוות־דעת, רשמים, הערכות, והוחלט – גם לטלוויזיה. קמה צעקה: השתגעתם?! גורל הסרט יהיה כגורל של גפרור – נותן אור לרגע, נשרף ונכלה. והסרט התחיל לעשות את דרכו: פסטיבל קאן, מכרז (המפיץ שיש קולר זכה בו) והוא יצא אל העולם (האולמות).

„בזמן הצפייה בסרט הרגשתי – כך באמת זה היה. אין בו העמדת פנים, אין בו טיפה של הגזמה ואין בו הומור מודבק שאנו רגילים לראות בסרטים על הצבא. הליכה עד הגבול ואף לא צעד אחד מיותר. אגב, המשחק של כולם מצוין.

אלי: „היו לנו נתונים שיצרו אמינות. 1) השחקנים חיו ופעלו בתנאים ריאליים ולא בתוך תפאורת עשויה מקרטון. 2) החיילים שבתוכם ישבנו – הם עמדו מיד על כל סטיה מן האמת. 3) היה מפקד במקום, שאתו התייעצנו, וכשהוא אמר: לא כך", שמענו לעצתו. כל אלה שמרו עלינו מפני זיוף. בצילומים השתתפו גם שיעים מאנשי המקום, אשר שיחקו את עצמם ואת הדרוזים שבסרט. ביום הצילומים של המשפחה הדרוזית בא אלי השחקן הדרוזי נאזי רבאק (איש מילואים) ואמר: השיעים האלה אינם נראים כדרוזים, וכל דרוזי יגלה מיד את הזיוף. הלך והביא דרוזים מכפר סמיאה. מה לא עושים למען האמינות!!"

כך, עם כשרון ועשר אצבעות, הם עשו סרט ישראלי טוב. היום סלחתי לאלי כהן השחקן על שעזב את הבמה והלך אל מאחורי המצלמות.

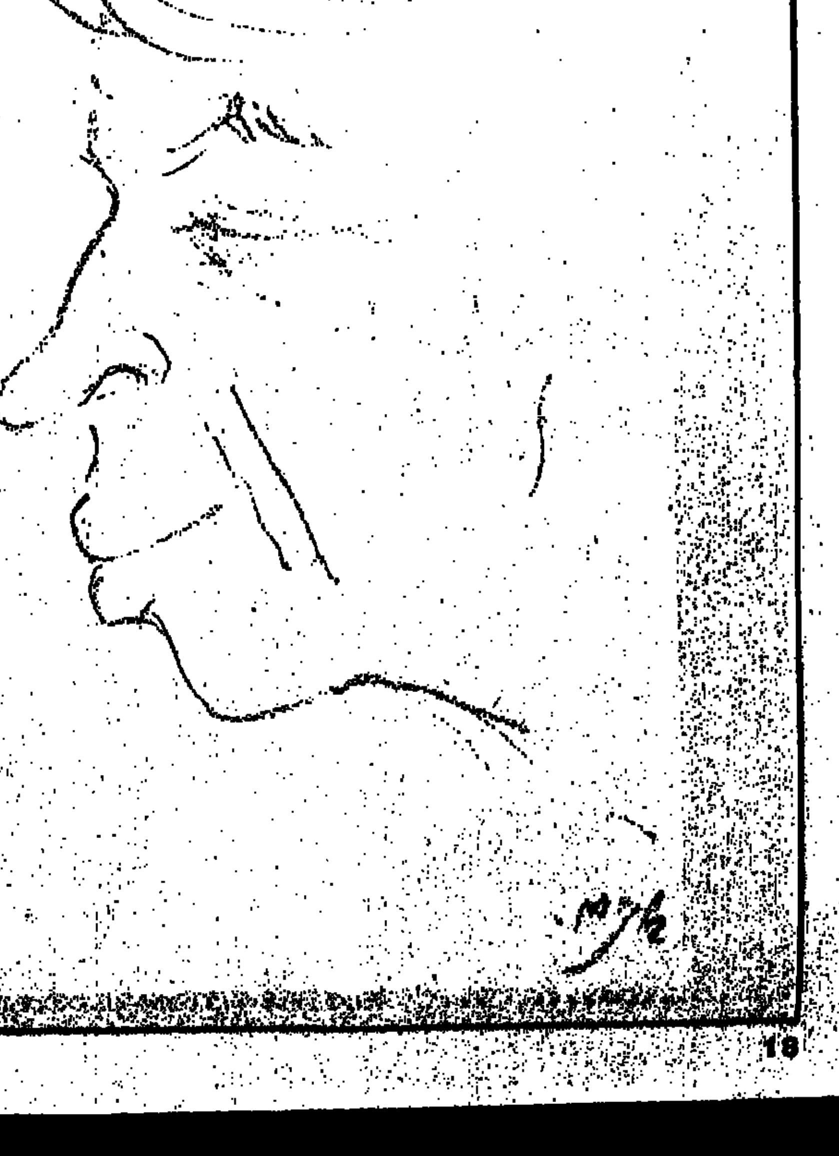

תסמונת הראש הקטן

פעם אחת זה מקרה. פעמיים זו מגמה. מי שהמציא את „אני אוהבת שהם נוגעים בי" — אותו פוסטר מריה שגרר את הפמיניסטיות לרחובות ועורר פולמוס בתקשורת בשאלת מעמד האשה, אחראי גם ל„הגוף שלי הראש שלו" — הפוסטר מריה החדש שהבעיר את חמתן של כמה פמיניסטיות שיצאו באישון לילה וריססו כעשרה פוסטרים בתרסיס שצבעו זהה לבגדיהם של החרדים. לכסות את חבושה, הן דרשו ובצדק, ולגלות קצת רגישות; רגישות לאדם ללא הבדלי מין, ורגישות למעמד האשה שתרומתה ונחיצותה חרגו מכבר מתחומי חדר המיטות, חדר הכביסה והמטבח.

„הגוף שלי הראש שלו" — מסע הפרסום של 'ראש אינדיאני' שהוגיו ומתכנניו הם 'ראובני פרידן', שני פרסומאים צעירים מפורשי 'פרסום פוגל' שפתחו לפני זמן משרד פרסום חדש. לא רק שהוא מגלה אטימות לאשה כאשה, הוא גם מגלה חוסר רגישות לאדם כאדם. את ראובני ופרידן, מסתבר, לא יעצור דבר בדרך להכרה. אפילו לא נשים, ותהיינה אלו חכמות כשר. הרי בינינו, מה כבר יש להן להציע מלבד איזה חפוז מלווה בהתרגשות רגעית?

הכל התחיל לפני כחודשיים. בחורה תמה, אירוטית ונאיבית הופיעה יום אחד בתחנות האוטובוסים ובקרנות הרחוב וחצהירה בפה מחושק וכמתו „הגוף שלי הראש שלו". הצילום המיוחד (שחור־לבן), העיצוב הנקי והפשוט, הדוגמנית האטרקטיבית (ספיר קאופמן) והכיתוב הוולגארי עשו את מלאכתם כחלכה. הפוסטר מריה—הטיזר הזה, עורר הרבה תהיות ושאלות לגבי זהות היצרן או שם המותג. המעטים שדייקו בניחושם וטענו כי המרובר בבית אופנה גדול ומודרני ששמו מתחיל במלה 'ראש' ומסתיים במלה 'מודרני', ביטלו מיד את רעיונם השוביניסטי ועברו לניחושים מכניים יותר עם התמקדות על שוק המכוניות (מכונית חדשה עם גוף מיוחד) ועל שוק מערכות הוידאו (וידאו חדשני עם ראש מגנטי). הנאיבים שבמנחשים הגדילו והעלו סברה כי המדובר במשחק חדש נושא פרסים. כעבור שבועים, לרווחת כולם, שמו 'ראובני פרידן' קץ לשמועות ולרכילויות הזרוניות. 'ראש אינדיאני', הסתבר, זה העניין.

למה? איך? מה זה תורם? מה המסר? האם זה טוב? האם זה נכון? — כל השאלות הללו אינן רלוונטיות. פרובוקציה, זה שם המשחק. כמה שיותר קרוב לביצים. לא לפספס, לקלוע בול, לקחת נושא חם הנוגע ללבם של רבים וטובים, ובמקרה זה רבות וטובות, ולהכות אותו פעם נוספת, אפילו על חשבון הטעם הטוב. כך עשה בגין עם השואה, כך עושים שרון, רפול וכהנא עם הערבים וכך עושים 'ראובני פרידן' עם הנשים.

שישתם, וישנם עוד רבים ורעים כמותם, דרכו ודורכים על היבלות הכואבות שטרם הגלידו. שישתם ניצלו ומנצלים את הדיעות הקדומות שתמיד היו ויהיו ומעלים אותן על נס והופכים אותן לקרדום לחפור בו. שישתם, וכאמור ישנם עוד רבים, נתנו פומבי לדיעות הקדומות והעניקו לגיטימציה ליצרים האפלים שעם קצת התפלפלות ומשחקי מלים תפלים אפשר להוציאם בקלות מן הבקבוק.

אך מעבר להיגד החברתי־תרבותי שאלי אין זה מתפקידם של הפרסומאים לשמש כנושאי דברו, המעיד על צרות מוחם ודיעותיהם הקדומות של השניים שאגב אחת מההגדרות הרשמיות של תפקידם היא 'מעצבי דעת קהל', ישנו המסר הפרסומי שגם הוא אינו סובל מעודף אינטליגנציה. מקוצר היריעה, נציין רק שתי שגיאות בולטות נוספות:

א. „הגוף שלי הראש שלו", מנוגד גמור למגמה הבינלאומית הנותנת דרור לאשה המודרנית בבחירת מצרכים, רהיטים, מכוניות, בתים וגם, תתפלאו, בבחירת מערכות הלבוש ('ערבבי והתאימי', 'היי מעצבת האופנה של עצמך' וכו'), שם ללעג את האשה המודרנית ומעמידה כבובה או כקולב ללא כל דיעה, רעיון או מחשבה מקוריים. אם כך, שאלה שוליתו מיהו קהל המטרה שאמור להתגנדר בבגדי 'ראש אינדיאני' שעיצובם, כך נמסר, מודרני, ורוק, חדשני ועכשווי?!

ב. מסע הפרסום של 'ראש אינדיאני' אינו מעניק נקודת זכות או יתרון לבית האופנה כמו שאופנת 'טופר', לדוגמא, נתנה לצעירים („העולם שייך לצעירים") וכמו שאופנת 'פולגת' נתנה לנשים („מה שאני רוצה באירופה — אני קונה בפולגת". אגב שתי הדוגמאות אינן מקריות. טופר ופולגת נתנו ביטוי לשני משתנים: הלוגו [illegible] 'משתנה העידן' — „כולם עושים את [illegible] משמע זה טוב", ומשתנה החיקוי [illegible] האירופאי הולך טוב בכל מה שקשור [illegible]

הרמז, אם נחזור לעיקר: [illegible] ופרידן לעובדה שאת בגדי 'ראש אינדיאני' מעצב ולא מעצבת ('הראש שלו') [illegible] שעשויה להיות מעניינת [illegible] הפרובוקציות שעוררו השניים [illegible] רואים את היער.

לסיכום, מסע הפרסום של 'ראש אינדיאני' [illegible] שוכיירותו והשפעתו מוטלות בספק [illegible] ונכר את שמם של מכבסי הגיהוק [illegible] ישכבה של זו שהצהירה שהיא אוהבת [illegible] נוגעים בה), יותר משהוא מאדיר [illegible] בית האופנה המיוחד הזה. הוא מאשר [illegible] (גם כן מאר...) את השניים שלא [illegible] ראיון ושום חשיפה באמצעי התקשורת. עם ראש 'גבוה' כזה שלא [illegible] בהיסטוריה ומרססות [illegible] אינדיאנים.

קמרון – המפתח ללב אפריקה

קמרון
CAMEROON

שם רשמי – הרפובליקה המאוחדת של קמרון.
מיקום – מרכז אפריקה המערבית.
שפה רשמית – אנגלית, צרפתית.
האיש האהוב ביותר – שמעון פרס.
מנהגים מקובלים – לעמוד בצדי הדרכים ולהריע לראשי ממשלות אורחים.

מערות קמרון

מערות שנחשפו בחורבות עיר לחופה המערבי של ימת צ'אד, ונתפרסמו בעיקר בעקבות גילוי המגילות הגנוזות. המגילות הגנוזות של קמרון נכתבו בראשית המאה הד־2 ע"י בני כת הפיגמאים, כת של ננסים בה קומת הגבר אינה עולה על 150 ס"מ ואשר כמה אלפים מהם עדיין פזורים ביערות שבדרום הארץ. מנהיג הפיגמאים קיבל את ראש ממשלת ישראל במאור פנים אבל ציין כי להערכתו היה מוצא שפה משותפת טובה יותר עם מודליס.

זמרי קמרון

המקהלה שליד הקתדרלה הראשית שבנה „כור" בעיר הבירה יאונדה, נחשבת לאחת המקהלות הטובות בעולם כולו. הרפרטואר שלה כולל שירי־עם קמרונים ויצירות קלסיות, והמחזור „קנטטה לשמעון" ביצירתה נחשב לאחד מנכסי צאן הברזל במוסיקה בת זמננו. תופי הטאם־טאם המלווים את הלהקה מקנים לה את צביונה המיוחד.

סיפורי דקמרון

אולי היצירה הספרותית המשמעותית ביותר שהעניק הסופר הקמרוני הגדול, צ'יף בוקה צ'ו שוי במאה הד־16, לספרות האפריקנית. מדובר באוסף סיפורים משעשעים שנושאם העיקרי: סחר העבדים שהתרחש בחופי הארץ באותה תקופה. בספר מוזכרים לטובה מספר סוחרים ממוצא יהודי שנהגו לבקר באזור באניותיהם והם שהניחו את היסודות ליחסי המסחר ההדוקים בין קמרון לישראל. ישראל לא תיבצע כרגע קמרונים כי יש לה פיליפינים.

ישראל תייצא לקמרון את נבחרת הכדורמים

נבחרת הכדורמים של ישראל שסיימה במקום הד־15 באליפות העולם במדריד, תועבר כולה לרשות ממשלת קמרון. כך סוכם בפגישה בין הנספח הכלכלי של המשלחת הישראלית ובין נציגו האישי של הנשיא ביאה. דובר הנשיא הבהיר כי מדובר במחווה מיוחדת לכבודו של ראש הממשלה פרס, המצביע על יחסי הידידות העמוקים בין שתי המדינות. המשלוח יכלול בנוסף לשחקנים גם את המאמן ועוזרו וחלק מהעסקנים המלווים. הפנייה לביאה נעשתה לאחר שהנשיא הרצוג דחה על הסף את בקשת התנינה של שחייני הנבחרת מחוסר עניין ציבורי. לא ברור עדיין איזה שימוש ייעשה בהם.

מנהג קמרוני עתיק יומין: צאצאי עשרת השבטים.

פרס רומז בביקורו אצל הפיגמאים כי אין בכוונתו להפר את הסכם הרוטציה. אמר לראש השבט: גם קטנים יכולים להגיע רחוק.

הדגל

צבע את צבעי הדגל הקמרוני בהתאם להנחיות הבאות:

1 — גון עורו של ראש ממשלה המקבל ידיעה על פתיחת פשפשוק בשבת בקיבוץ של התקים (הצבע הכוסי).

2 — הצבע שמקבל אברך לבן לאחר שהוא מוריד את הבגדים השחורים ושוהה נגד רצונו חמש שעות בשמש של ים המלח. (על המחיר תבוא שאלה נפרדת).

3 — הצבע שלובשות פניו של יוסף בורג כשהוא נפגש עם זבולון המר (פת ומורעי, לוי ושמיר, פרס וגור וכדומה).

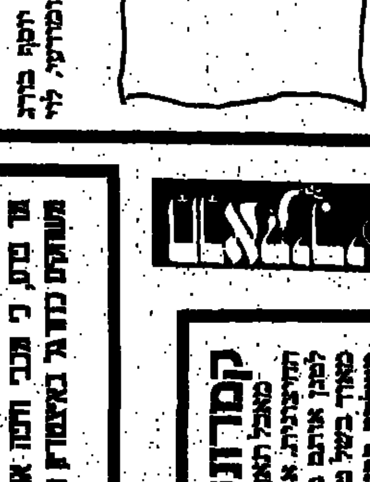

התשובה במוסף: (ירוק, אדום, צהוב)

פרס: חששתי לעזוב את הארץ לפני שתיושב בעיית זאהי ארמלי

„לא רציתי לצאת את הארץ לא מפחד שאחד השרים המפסידים יקרא לי ראש ממשלה מעבר, אלא מפני שבאמת עמדה בפנים בעיה חמורה מצבית לפתרון". כך אמר ראש הממשלה שמעון פרס במטוס שהביא אותו ואת פמלייתו לפגישה עם נשיא קמרון פול ביאה. „אני שמח שאותה הבעיה [illegible] מכלך באה על פתרונה טרם יציאתי ואפשרה לי להמריא בלב שקט". עוד אמר פרס, כי מפני חיפה או הפועל תל־אביב הן בשבילו [illegible] כל־עוד אין משחקים כדורגל באיצטדיון [illegible] בשבתות או בשחזם עם [illegible] לחידתם.

קמרונס

מאכל תאווה ממשפחת הלובסטרים, דומים לשרימפס בצורתם החיצונית. אבל קצת יותר בהים בשל מתאם האפריקני. נוהגים לטגן אותם במרגרינה ובתוספת ירקות למיניהם והם מבוקשים מאוד בשל טעמם הערב לחך. אינם כשרים לפי ההלכה היהודית. משלחת רבנים תצא בקרוב לקמרון לבדוק האם לא ניתן לערוך הכשר זמני כמחווה לארץ המארחת.

נכדו של „השור הזועם":
אבי סבי הקפיד שלא לקרקף גויים בשבת

בנו היהודי של ראש שבט הקאנורי, „שמש קטנה", שהגיע לישראל כדי לחוג את מסיבת בר־המצווה שלו ליד הכותל המערבי, טוען כי הינו צאצא ישיר של המנהיג האפריקני הידוע „זנב תאו", שהביס את צבא הבורים בקרב המפורסם בעמק הזמבזי. אביו של „שמש קטנה", שהוא בן בנו של „פר נוגח", נשא לאשה את „מים שקטים", שהתגיירה אצל הרבי הרפורמי „גרון עמוק" של יאונדה הבירה עוד בהיותה נשואה ל„צפרדע שעירה". ומכאן השתייכותו לעם היהודי שאת מורשתו שמר כל שנות ילדותו. הנער העולה למצוות טוען כי מעלליו של המנהיג האינדיאני „סוס מטורף" הם „כלב קטן" לעומת מעשי גבורתו של סבי אביו, „תיש זקר בקרב נגד שבט הסוזוקי על גדות היאמאהה.

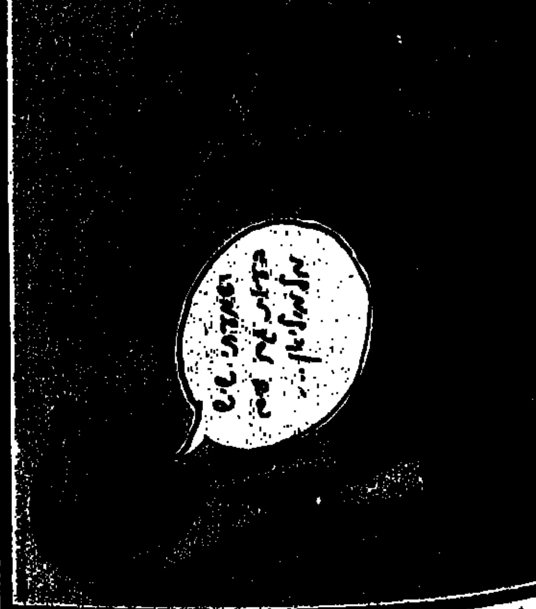

هكذا! من الأصل

חן המחוננים

מאת
יצחק עור

ילד יהודי גאון — גאוות ההורים, בעיה למחנכים. כיצד לשמור על האוצר המחונן מבלי לאבד את חן הילד? מה בין טיפוח ל„השבחה"? מה קורה לילד מחונן כשיגדל?

מחונן בן שנתיים כבר מכיר את המלה משעמם. זה מקפיץ ממקומם את ההורים, את הסבתות ואת הדודות, והם אצים־רצים לספק את תיאבונו האינטלקטואלי הבלתי־רגיל של הגאון המשפחתי. אבל אותו בן שנתיים מסוגל לעשות צרכיו במכנסיו. ואז שואלים אותו ההורים, הסבתות והדודות: „איך זה, ילד כל כך נבון כמוך, עושה דברים כאלה במכנסיים?"

ילד מחונן הוא קודם כל ילד, אומרת רונית טייטל, היועצת הפסיכולוגית של בית הספר למחוננים בירושלים, „אופק". כאשר אותו זאטוט נשאר לבדו בבית הוא בוכה בדיוק כמו כל ילד אחר. הורים מפעילי־לחצים רק מערערים את בטחונו העצמי. בהגיעו לי"א, הוא „נרדם" בשיעור ושואל: „כמה זמן אני יכול לסבול, כאשר המורה מסבירה שוב ושוב כמה הם חמש ועוד שתיים?"

ילד טוב כזה עובר את חוויית השיעמום בשלום. ילד כזה אינו מנתק מגע, אלא שומר על ריחוק, המאפשר לו לחיות עם מוריו. ישנם ילדים אשר שוגים במתכוון, כדי להסוות את כשרונם. אולם, ישנם גם ילדים שאינם מוכנים להסתגל, או כאלה שעצם נוכחותם מעצבנת את המורה: „עכשיו תשתוק. לא שאלתי אותך. אנחנו כבר יודעים שאתה יודע". או, בסרקאזם: „נו, נראה אותך, ילד מחונן, מה אתה יודע. למדת את זה ב„אופק"?"

יסוד החיים של הילד

מספרת דלית אבני ממכללת בית ברל, אחת הבודדות בארץ המתמחות בתקשורת הורים־מורים: „רועי, תלמיד כיתה ו', הוא ילד מחונן, המתעניין במתמטיקה ומדעי הטבע. מדי פעם מתלוננות המורות בפני ההורים, כי הילד אינו מכין שיעורים. את זמנו הפנוי הוא מקדיש לבניית מכשירים חשמליים ולמחשבים. בכל המבחנים בחשבון קיבל ציונים הנעים בין 98־100, אבל בתעודת השליש קיבל רק 80. לשאלת האם השיבה המורה: „הורדתי את ציונו משום שאין הוא מתנהג כראוי". על תמיהתה של האם השיבה המורה בכעס: „הדבר נתון לשיקולי ולסמכותי. זכותי היא לעשות כרצוני".

לא כל המורות הן כאלה, אומרת רונית טייטל. בבתי ספר שבהם המנהל הוא נבון ומעורבות ההורים היא גבוהה, מוצא הילד את מקומו.

סגנית מנהלת השירותים הפסיכולוגיים־חינוכיים של עיריית ירושלים, שרה אהרנשטאם־זוהר, מטפלת מזה עשרים שנה בילדים חריגים, החל במפגרים וכלה במחוננים. עיקר תפקידו של הפסיכולוג, אומרת שרה אהרנשטאם־זוהר, הוא לסייע למורה להתמודד עם המיוחד והשונה בכיתה. הפסיכולוגים מרגישים רע מאוד כאשר מוטל עליהם לתת „תעודות כניסה" לתלמידים, כך שיוכלו להיכנס למסגרות חריגות של חינוך מיוחד או לכיתות למחוננים, מי שמכליל את המחוננים במסגרת מושגית אחת עושה עוול לאמת. בין המחוננים אפשר למצוא בעלי יכולת חשיבה ממוקדת ומסתעפת, מתבודדים וחברתיים, מופנמים ומוחצנים, בריאים ומופרעים. עקרונית תומכת שרה אהרנשטאם־זוהר בדעת הפסיכולוג ק.ג. יונג: „ברכה רבה תצמח מהשתתפותו האישית של המחנך ומתשומת לבו לילדים המוכשרים. דבר זה עדיף על פני העברתם לכיתות מיוחדות. לימודי יסוד חיוניים הם, אך החום הוא יסוד של הצמח ושל נפש הילד כאחד".

כיצד פועל בית הספר למחוננים „אופק" בירושלים? מספרת על כך המנהלת, עמירה אורנוין: בבית הספר לומדים 310 ילדים מכיתות ג'־ט' מבתי ספר ממלכתיים וממלכתיים דתיים. כל כיתה לומדת יום בשבוע בן שש שעות. השנה מתחלקת לשני סמסטרים: בכל אחד מהם נלמדים שלושה חוגים שונים: חוג למדעים מדויקים, חוג למדעי הרוח והחברה וחוג יצירתי. תוכן הלימודים אינו חופף את הנלמד בבתי הספר. בין המקצועות הנלמדים אפשר למצוא אדריכלות, אמנות, הסטוריה של מסעות, מתמטיקה, מדעי האטמוספירה, מחשבים, ספרות עברית, נוירוביולוגיה, אנטמולוגיה, תקשורת, פיסיקה, מוסיקה, הסטוריה של ירושלים ועוד.

המורים אינם עובדי המערכת הרגילה. הגישה האינדיבידואלית יוצרת יחס רגשי עמוק בין מורה לתלמיד. במקום תחרות מדגישים את כיוון החשיבה ואת הניסיון להגיע ליותר מפתרון אחד. היועצת הפסיכולוגית שומרת על קשר עם הבית ועם המורה בכיתת האם. מורות שקיבלו הדרכה חוששות פחות מהתחרות. גם בבתים לא חסרות בעיות: יש ילדים הסובלים מציפיות גבוהות מדי של הוריהם. הורים מתלוננים, שילדיהם אינם ממושמעים ומבזבזים את עצמם. בסך הכל תורמים ילדי „אופק" לכיתות הרגילות, אם על יד מתן עזרה לילד או שניים ואם על ידי הכנת נושאים ושיעורים.

אוטיסט או גאון

„מנכ"ל משרד החינוך, אליעזר שמואלי, רואה במסגרת הנוכחית של „אופק" מסגרת זמנית. „אנחנו [illegible] חושבים שיש מקום לבית ספר מיוחד למחוננים, לשישה ימים בשבוע, או לכיתות נפרדות בבתי ספר רגילים. בשל התנגדות עיריית ירושלים תמשיך לפעול המסגרת הנוכחית [illegible] בתשמ"ז".

„ילד מחונן", אומר שמואלי, „הוא ילד מיוחד. מי [illegible] לדמוקרטיה ולשוויון אינו מתווכח על הצורך במסגרת [illegible] למפגרים, אך הוא מתווכח על הצורך במסגרות נפרדות למחוננים. דמוקרטיה מציעה לכל ילד את ההזדמנות [illegible] את מירב יכולתו. בין אם הוא אוטיסט ובין אם הוא גאון. [illegible] ישראל הפסידה אנרגיה אינטלקטואלית אדירה, כי לא [illegible] באורח מסודר את הילדים המוכשרים. כאשר תקום [illegible] למחוננים, היא תקיף פרומיל אחד מכל אוכלוסיית התלמידים. היכן כאן פגיעה באינטגראציה, או בדמוקרטיה?" שואל [illegible]

נוער שוחר מדע, במעבדת אנרגיה סולארית

נבון — והנבונים

אחוז אחד מכלל הילדים הם מחוננים. כמחונן מוגדר מי שמנת המשכל שלו עומדת על 140 לפחות. בכל שנתון בישראל מצויים כ־70,000 תלמידים, ולפיכך מצויים בכל שנתון כ־700 מחוננים. בכיתות ב' או ג' עורך מכון סאלד מבחן מיון לעשרים אחוזים מתלמידי אותו שנתון. הילדים הניגשים למבחן מופנים למכון סאלד בידי המחנכות, היועצות או השירותים הפסיכולוגיים. טיפול היחידה למחוננים במשרד החינוך מתמקד בכיתות ג'־ט', בשנתונים אלה מצויים כ־5000 מחוננים. בגילאים המבוגרים יותר, בחטיבה העליונה, משתלבים ילדים אלה במגמות היוקרתיות בבתי־הספר העל־יסודיים.

[illegible] משרד החינוך הישראלי הלך בעניין זה בעקבות משרד החינוך האמריקני (אימץ את הגדרתו של פרופ' א. טננבאום מאוניברסיטת קולומביה בניו־יורק, אשר החל לשמש גם כיועץ מדעי לחוקמת פנימיה מיוחדת למצטיינים במדעים ובאמנויות [illegible] מנכ"ל משרד החינוך אליעזר שמואלי. לפי הגדרת טננבאום „ילד מחונן הוא ילד בעל כושר אינטלקטואלי כללי, כושר אקדמי בתחומים מיוחדים, חשיבה יצירתית, כושר מנהיגות, כושר אמנותי וכושר פסיכומוטורי".

מנהלת היחידה למחוננים במשרד החינוך, ד"ר בלנקה בורג, [illegible]

אומרת ד"ר בלנקה בורג: „אין לנו [illegible] במחוננים. המסגרות מותאמות [illegible] בכל יישוב. בדרך כלל [illegible] מסגרות: א) בכיתות מיוחדות [illegible]

אינטליגנט טיפש ואכזר

פרופ' משה כספי מבית־הספר לחינוך של האוניברסיטה העברית מותח ביקורת קשה כנגד אופיים החד־צדדי של מבחני המשכל. בסיפרו, „מי חושב", שאזל זה כבר מן השוק, מאשים פרופ' משה כספי את רוב הפסיכולוגים בהתעלמות מסוגים שונים של אינטליגנציה, ובהעדפת אותם מבחנים, אשר בודקים את ההיבט המופשט והמילולי.

הפסיכולוגים מתעלמים מן האומן, איש המעשה, הממציא כלים. הם מתעלמים מן האמן, המעבד ומשחזר רגשות וצורות בצליל ובחומר. הם מתעלמים מאיש היחסים האנושיים, אשר מבחין בדרכים חדשות להבנת בני־אדם לקיום חברה אנושית חרף הניגודים שבתוכה. ההתרכזות הבלעדית במבחני משכל אשר עוסקים בכמויות המידע המילולי, ובכישרון לטפל בחידות עקרות באורח מילולי, אין לה ולא כלום עם התנהגות האדם, הלכה למעשה. איננו נותנים את הדעת, די הצורך, לחיפוש כלים לבדיקת דרכי־ההיטפשות וההתאכזרות שלנו, או לפיתוח רעיונות כיצד למנוע מעשי טימטום, אדישות והרס, אומר פרופ' כספי.

החוקרת ד"ר רחל זורמן ממכון סאלד, פירסמה לאחרונה חוברת, העוסקת בזיהוי מחוננות ובטיפוחה. בעבודתה זאת מפיקה החוקרת את הלקחים ממחקר המחוננים המפורסם של טרמן. חוקר אמריקני זה בדק במשך יותר מחצי יובל שנים כ־1500 מחוננים מילדות ועד גיל העמידה. הוא הצביע על ביזבוז חלק ניכר ממאגר הכשרונות, בשל הסתגלות חברתית ואישית לקויה או בשל היעדר דחף חישג ויכולת התמדה.

לכן צריכים המחנכים בישראל לעסוק בתחומים שאינם אינטלקטואליים, אשר עשויים להשפיע על מימוש הפוטנציאל הטמון במחונן, כמו ביטחון עצמי, יציבות נפשית, מחוייבות לגילוי מטלות ושאיפה לחישג – אומרת ד"ר רחל זורמן. לפי בקשת המנכ"ל א. שמואלי, הכינה רחל זורמן נייר עמדה, אשר הוגש לוועדת האיתור של „בית הספר למצטיינים באמנויות ומדעים". בנייר עמדה זה מפרטת רחל זורמן את האלטרנטיבות לאיתור, לחינוך וללימוד מחוננים, במסגרת של פנימיות ארצית, אשר תקיף 400 תלמידים בכיתות ט'־י"ב.

א. שמואלי מצא תורם להקמת הפנימיה בירושלים, אולם ראש העירייה, טדי קולק, מתנגד לבידודם של המחוננים בפנימיות מיוחדת. נאמן לעמדתם העקרונית של אנשי השירותים הפסיכולוגיים־חינוכיים, ולעמדת מחלקת החינוך העירונית, סבור קולק, שדי ביום העשרה שבועי במסגרת בתי הספר למחוננים „אופק". בינתיים נדחתה הקמת הפנימייה.

מאווררים את הראש

שמואלי. „כדי למנוע חינוך חד־צדדי בפנימיית המחוננים, היא תקום בשיתוף פעולה עם קרן המוסיקה, ויהיו בה גם מחוננים בתחומי האמנות הפלסטית.

עמדה אחרת נוקטת פרופ' רוברטה מיליגרם, פסיכולוגית, המלמדת בחוג למדעי החינוך באוניברסיטת תל־אביב. זה כמה שנים היא עוסקת בחקר היצירתיות והמחוננות. פרופ' רוברטה מיליגרם ליוותה מקרוב את הקמת בית הספר התאום של „אופק", אשר בגליל. רוב המודלים הנהוגים בישראל היא טוענת, הם מודלים של הוצאת המחונן ממסגרתו הרגילה למסגרת מיוחדת. איננו יודעים מהו המודל הטוב. אבל מודל אחר טרם נוסה: לא השאירו את המחוננים בכיתותיהם. „אילו ידענו מיהו מחונן," היא אומרת, „הייתי תומכת בהוצאת המחוננים למסגרת מיוחדת. אבל אין בנמצא כלים לאיתור המחוננים".

המחקר של טרמן בארצות הברית הצביע על כך, שרבים מבין המחוננים בילדותם הצליחו בחיים. איש מהם לא קיבל פרס נובל. מי שקיבל את פרס נובל היו ילדים שקטים, ולא תמיד „מצליחים". אם נעניק העשרה למוכשרים עליפי מבחני המשכל הרגילים, יצליחו אותם מוכשרים כמו המחוננים, ששימשו דגם למחקר טרמן.

המבוגר המחוונן

היית ילד מחונן? — שאלתי את פרופ' משה כספי, אחד ואישים המבריקים והפוריים בתחום מדעי הרוח באוניברסיטה העברית. „לא", הוא משיב ספק בהומור ספק ברצינות. „אני מבוגר מחונן עם מנטאליות של ילד". בישראל נחשב כיום פרופ' משה כספי כאבי החינוך היוצרני, הניסויי, הפתוח. את מערכת החינוך הוא מגדיר כמאפיה המאמצת שקיקים ריקים ומתויגים, שאפילו עבריים מסרבים להיכנס לתוכה.

לדבריו, השתעמם בבית הספר היסודי. גם בתיכון הגיע לציונים בינוניים, רק באוניברסיטה החל לפרוח. „הייתי בתוכנית", אומר משה כספי, „שבית הספר עיכב את התפתחותי, משום ששרר פער ניכר בין עולמי הפנימי לבין מה שהתרחש בכיתה. [illegible] המורים חששו מלשונו השנונה".

[illegible]

הספר האחרון מומלץ לאלה שאינם מרוצים מן החינוך הקיים.

המורה המאוימת

„מחונן", אומרת פרופ' רוברטה מיליגרם, „אינו מה שהינך, אלא מה שאתה עושה. מבחני המשכל המקובלים מנבאים הצלחה באוניברסיטה, אך לאו דווקא מחוץ למערכת החינוכית. מחצית הילדים שאותרו והופנו לבית הספר גרין בתל אביב, שהוא מסגרת מלאה למחוננים, סירבו להירשם לבית ספר זה. הוריהם לא רצו להוציאם מסביבתם החברתית. כאשר מאתרים מחונן מיד עולה השאלה: מדוע הוא? מדוע לא אניז ילד, שמנת־המשכל שלו עומדת על 140 משתעמם בכיתה. אך האם ילד שמנת־המשכל שלו היא 125, אבל הוא יצירתי מאוד, אינו משתעמם בהן?"

„הצעתי למשרד החינוך שבגליל, שלחוגים למחוננים, יבוא ליום בשבוע, כל מי שרוצה. תמכתי בעקרון סינדרלה: תן הזדמנות לכל אחד. ראיתי ילד שבנה מקלטי רדיו וטלוויזיה, אך מנת־המשכל שלו היתה נמוכה מ־140. האם בשל כך נמנע ממנו את ההשתתפות בחוגים? מי שמוכן לעבוד, בבקשה. אני עוסקת עתה בכתיבת ספר אשר מנסה להשיב לשאלה: כיצד אפשר להשאיר את המחוננים בכיתותיהם. האוניברסיטאות, בשיתוף משרד החינוך, צריכות להכין כלים בנושא, בתכניות לימודים והשתלמויות למורים. קל לגלות מחונן במתמטיקה בגיל רך. קשה או בלתי אפשרי לגלות בגיל בית הספר היסודי ילד בעל כשרונות יצירתיים, מנהיגותיים, פילוסופיים".

במקביל להדרכת מורים איך לטפל במחוננים בכיתותיהם, גורסת פרופ' מיליגרם „יש להצמיד „מנטורים" (חונכים) למחוננים לילדים יצירתיים. רוב הכסף המוקצה למחוננים מושקע במבחנים תחת אשר יהיה מושקע בטיפוח המוכשרים. כיום מאיים מבנה הטיפול במחוננים, כמסגרות העשרה נפרדות, על המורות. כאשר המחונן חוזר מיום לימודים בבית ספר למחוננים, משתרלת המורה להוכיח שהילד נפגע בלימודיו בכיתה הרגילה, משום שחסר לו חומר לימודים. קשה לה להאמין, שילד מחונן מסוגל להשיג תוך עשר דקות חומר שהיא לימדה במשך יום. מורה צריכה לדעת, שזאטוט בכיתה א', היודע כבר לקרוא, אינו מאיים עליה. אם אותה מורה תלמד לטפל בחלשים ביותר ובחזקים ביותר, היא תלמד גם להורות אחרת. מערכת החינוך צריכה להשקיע בהדרכת המורים, כדי שיידעו לחיות עם השונה. — מסיימת פרופ' רוברטה מיליגרם.

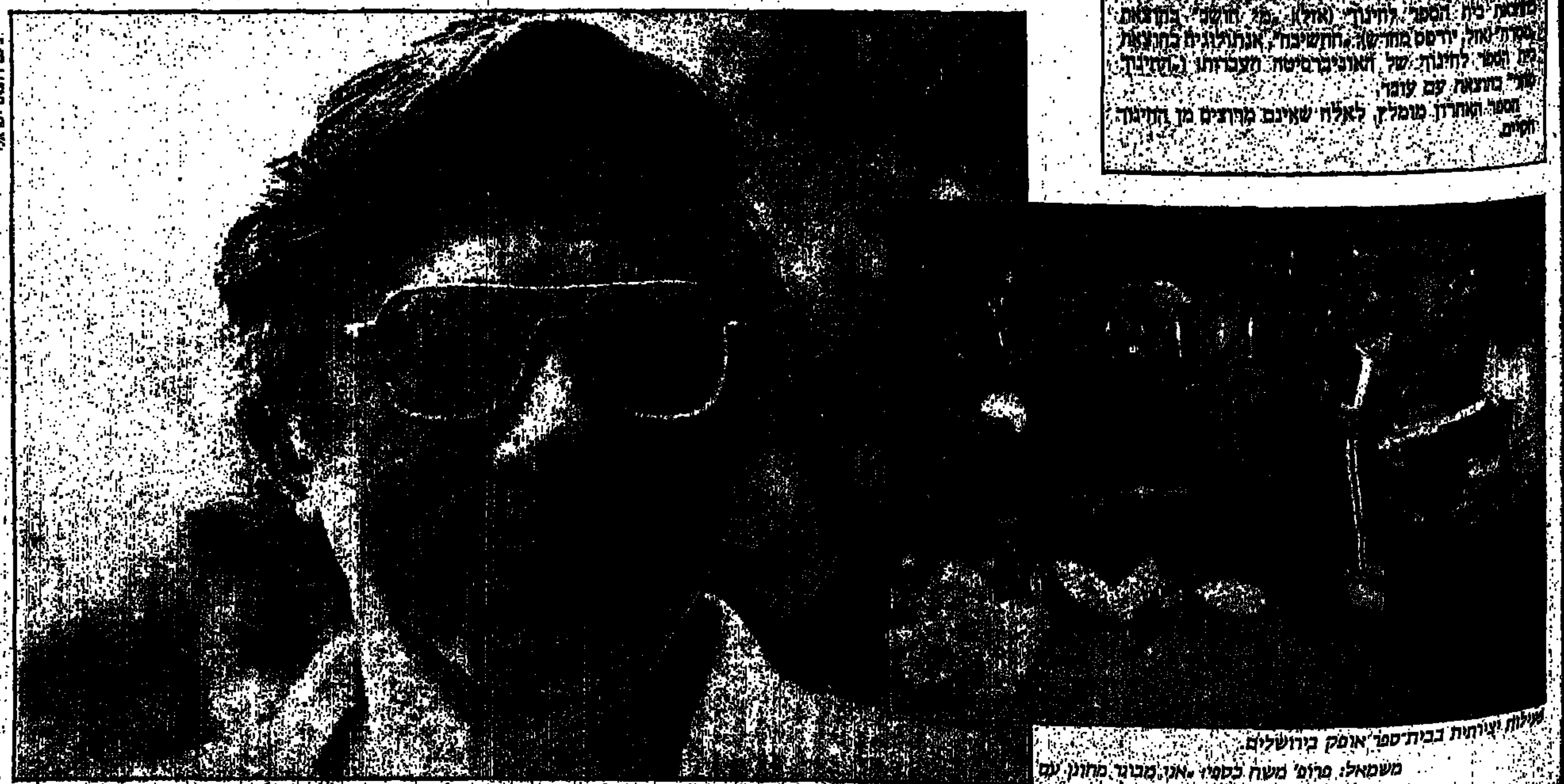

פעילות יצירתית בבית־ספר 'אופק' בירושלים. משמאל: פרופ' משה כספי „אני מבוגר מחונן עם מנטאליות של ילד"

כל יום

4.9.86—29.8.86
מוסף רדיו וטלוויזיה

שישי טלוויזיה

29.8.86

09.00 „עד כאן" — רצף יומי של דפי טלטקסט למידע ובידור.
09.05 שעת כושר — תרגילים לשיפור הכושר הגופני.
09.15 טאו טאו בשידור חוזר
09.40 דון קישוט איש לאמאנשה — פרק 38 — אביר הירח הלבן, שהוא בעצם שמשון קראסקו, חוזר לכפרו ומבשר לכומר ולגלב, ידידיו של דון קישוט, כי דון קישוט ישוב בקרוב לכפרו.
10.05 מחלקי העיתונים — פרק 14: דרושים שניים לטאנגו — באו מתכונן זה זמן רב לתחרות ריקודים, אך ברגע האחרון זונחת אותו בת־זוגו לטובת נער אחר.
10.30 מסע דרך השמש השחורה — סרט מדע בדיוני המספר על חללית הפוגשת את מלכת אתריה־ארה. היא מהפנטת שניים מהאנשים של צוות החללית ומאלצת אותם לצאת למסע מלא הרפתקאות דרך השמש השחורה.

ג'אנט זוסמן, בסרט הקולנוע „ניקולאס ואלכסנדרה" (21.15)

10.30 „עד כאן" — רצף יומי של דפי טלטקסט למידע ובידור.
13.35 זהו־זה — בשידור חוזר.
14.30 קפיצה למים — אין מקום לפחדנים — סרט המתאר את מסלול האימונים של קפצנים למים.
14.55 מוסיקה בכל הזמנים — פרק 14: לקראת מאה חדשה — הפרק עוסק במוסיקה של תחילת המאה העשרים ומביא מיצירות פוצ'יני, דביסי, מאהלר, שנברג ואלבן־ברג.
16.00 ערב חדש — מוסף לשבת.
16.30 קיצור החדשות (ערבית).
16.32 „ספינת האהבה".
17.20 לקט שירים (ערבית).
17.30 סרט ערבי.
19.20 על המרקע (ערבית).
19.30 חדשות (ערבית).
20.00 שיר לשבת.
20.05 „ערב שבת — סדרת שיחות של הרב שמואל אבידור הכהן.
20.15 מבט ליל שבת.
21.15 סרט קולנוע „ניקולאס ואלכסנדרה" — (ראה הפניה).
24.10 פסוקים לשבת — חדשות.

סרט קולנוע — „ניקולס ואלכסנדרה". *הפקה ענקית המעלה את תולדותיה של מהפכת אוקטובר ברוסיה מנקודת המבט של חצר המלוכה הרוסית. הסרט מגולל את התככים, המזימות ואווירת הטירוף המיסטי שהכניס הנזיר, רספוטין, לחצר המלוכה. הצאר ניקולאס נכשל בנסיונותיו הן לספק את צרכי העם והן למנוע את כניסתה של רוסיה למלחמת העולם הראשונה. פרלמנט העם תובע לסלק את הצאר, ראש הממשלה תובע להמשיך במלחמה, אך הריבולוציונרים של לנין מבקשים שלום. שנת ההפקה: 1971. שעה — 21.15.*

שבת טלוויזיה

30.8.86

16.00 „באק רוג'רס" — סדרת מדע בדיוני שם הפרק: „ארדלה חוזרת".
16.50 קיצור החדשות (ערבית).
17.00 „החוטף הגנוב" — (ערבית) — (ראה הפניה).
18.30 „למשפחה" 1. פנת הבישול — פיליס גלזר, העוסקת בבישול צמחוני, מדגימה הכנת לחם אירי. 2. ביום האם, שנערך בעכו לפני חודשים מספר, הועלו לפני אמהות מספר שאלות הקשורות במעמד האישה, בשוויון, בעזרת הבעלים ועוד. 3. מהי מערכת היחסים בין הורים לילדיהם המתבגרים? הורים כמעט אינם משנים את יחסם למתבגרים. האם יש תשובות חד־משמעיות לשאלה הזאת? לילה איוב מראיינת את הפסיכולוג סמי דביני. 4. תצוגת אפנה המתמקדת בחולצות ובמכנסיים יוניסקס, בסגנון ספורטיבי. (ערבית).
19.00 „אורח באולפן": בתכנית מתארח הארשמנדריט נתנאל שחאדה, ראש העדה הקאתולית בנצרת. הוא מספר על לימודיו ועל החיים שלו ככומר, על השינוי בעמדת הכנסייה הקאתולית כלפי העדות האחרות ועל הביקור של האפיפיור בבית הכנסת ברומא. (ערבית).
19.30 חדשות (ערבית).
20.00 „מי הבוס?" — סדרה קומית שם הפרק: החבר של מונה" — טוני ואנג'לה שמחים לגלות, כי אמה של אנג'לה הסטודנטית מונה, אינה מביאה הביתה ספרים בלבד. כך הם סבורים, עד שהם למדים מה בדיוק לומר הברנש שהביאה עמה.

איב מונטאן, בקומדיה הצרפתית „החוטף הגנוב" (17.00)

20.30 „אשרד שירה" — חלק א' מסורת מול חידוש בפיוטים מעדות המזרח. חלק הראשון של מופע פומבי שנערך בירושלים באולם הנרי קראון, ובו שירים ופיוטים בביצוע מרדכי בוזגלו, יגאל בן־חיים, מקהלת המכון לחזנות ספרדית בירושלים ולהקות כליות. מנחה: רפי אהרון.
21.00 מבט לחדשות.
21.30 ספורט — משחק השבת.
22.30 „סיבה למסיבה" — לקט מתכניות ששודרו.
23.10 דרמה אנגלית „חשיפה לערב אחד" (ראה הפניה).
23.55 פסוקו של יום — חדשות.

קומדיה צרפתית — „החוטף הגנוב". *שני גברים ואישה מתכוונים לחטוף תינוק של איל־הון עשיר ולבקש בעדו כופר־נפש. אך העניינים משתבשים ובשדם מחליפים את תינוקם בתינוק של איל־ההון. מוצא התינוק חן בעיניו והוא אינו מעוניין שיחזירו לו את תינוקו שלו. שחקנים: איב מונטאן, קלוד בראסר. שעה — 17.00.*

דרמה אנגלית — „חשיפה לערב אחד". *במועדון הצילום המקומי מתכוננים להתרחשות זוהרת. הנושא של צילום הערב - דוגמנות בעירום, בהדרגה נסחפים הצלמים ביצריהם - יצרים שהם מנסים להציג כדרישות המקצוע. הנערה לא מוכנה לשאת זאת יותר, מתקוממת, ומושפת אותם בכלימתם. שעה — 23.10.*

ראשון טלוויזיה

31.8.86

09.00 עד כאן — רצף יומי של דפי טלטקסט למידע ובידור.
0509 שעת כושר — תרגילים לשיפור הכושר הגופני לכל המשפחה.
09.15 כלי סודות — ביניים שורוק — כיצד מסתבך זוג חייטים עם זוג מכנסיים?
09.35 דון קישוט — פרק 39.
10.10 סליחה שאני קיים — סרט על חשיבותם של חברות ונאמנות. וירג'יל, תלמיד עצל אך פופולארי, מתידד עם אמילי, תלמידה מרוצה ובלתי פופולארית, כדי לנצלה לתועלתו הוא.
10.40 שירלי טמפל — תשואות חמות — אחד מסרטיה הראשונים של שירלי טמפל שבו היא נוטלת חלק קטן בלבד. הסרט מתרחש בארה"ב בתקופת המשבר הכלכלי. כדי לשפר את מצב רוחם של ההמונים מתמנה לורנס קרומוול, אחד מפקידי התיאטרון בברודוויי, לתפקיד שר הבידור. למרות תככי מתנגדיו הוא מצליח במשימתו, כשעוזרת לו בכך הממונה על אגף הילדים, מרי אדמס.
14.00 עד כאן — רצף יומי של דפי טלטקסט למידע ובידור.
14.05 שעת כושר — תרגילים לשיפור הכושר הגופני לכל המשפחה.
14.15 אנוסוקה — שחקן הקאבוקי ה־3 — הסרט עוסק בתאטרון הקאבוקי היפני מבעד לעיניו של אנווק ה־3 שהוא גדול שחקני הקאבוקי כיום. מטרתו היא להוציא את תיאטרון הקאבוקי מקפאונו, והוא עושה זאת ע"י הכנסת חידושים.
14.50 רכבת ההפתעות.

ג'ון לנון, קטעים מהקונצרט האחרון בחייו ב„עד פופ" (20.02)

15.00 רחוב סומסום.
15.30 החבורה של מרפי פרק 15: בוקסר מחפש דרך להישאר באנגליה ולא להצטרף להוריו בנסיעתם לכווית. הוא מתיידד עם פרגוסון ולאט לאט חושף את משיכתו לטיפה המרה.
16.00 שיר השירים — תיאטרון ענבל — המחול שיר השירים — אחת מהיצירות המרשימות של תאטרון ענבל ושל הגב' שרה לוי תנאי.
16.35 בלונים קסומים — מראות צבעוניים מקיץ מאושר לחוף ים. ברקע צלילי מוסיקה משתנה.
17.00 ערב חדש — מנחה: דן מרגלית.
17.30 „קאובוי באפריקה" — סדרת דרמה על אורחות חייו של שבט בג'ונגלים של אפריקה. הפרק השני: „יצירת אמנות".
18.20 סרט מצויר.
18.25 „יש לי סיפור" — סדרה הפעם: „אימא הולכת לביתה א" על פי ספר שירים של תרצה אתר. האיורים שבספר — של מיכל אפרת מספרת: חיה פיקפרדו, בהשתתפות מכלו אריאל. (ש.ח.).
18.30 קיצור החדשות (ערבית).
18.32 „ג'ניפר" — סדרה לילדים פרק שישי „מי בצנצנת"?
19.00 כותרות מבט.
20.02 „עד פופ" — מגזין לפופ ולבידור. עיקר התכנית הפעם ג'ון לנון בהופעה חיה בניו־יורק, שהיתה בשנת 1972. ההופעה הזו היתה קונצרט אחרון שנתן בחייו.
21.00 מבט לחדשות. ומוסף „שער ראשון".
21.45 „שושלת" — הפרק השמיני.
22.35 „סוף ציטוט" — תכנית שבועית בענייני ספרות מנחה: ירון לונדון.
23.15 „סיפורים מן חצר האפל" — סדרת סרטי מסתורין, הפרק השני: „מעבר תמלילים".
23.40 פסוקו של יום — חדשות.

שני טלוויזיה

1.9.86

08.00 עד כאן — חדשות קול ישראל.
08.03 שעת כושר.
09.00 אנגלית ה'.
09.20 חשבון פשוט ד' — כפולות והתחלקות.
10.00 שעת כושר.
10.10 אנגלית ז'.
10.30 הגיל הרך — רגע עם דודלי — זהירות מונעת אסון
11.15 אנגלית ו'.
11.30 ארץ מולדת — בין תורכיה לבריטניה.
12.00 אנגלית ח'.
12.25 תלמוד — שניים אוחזין — היכי דמי 1.
13.00 מדעי הטבע ו'—י"ב — עופות המים באיזורים הטרופיים.
13.30 צרפתית העשרה.
13.45 פה ושם — לשחק בבטחה.
14.00 עד כאן — חדשות קול ישראל.
14.03 שעת כושר.
14.15 מאה ציורים מפורסמים — גן עם ציפורים — פול קליי.
14.25 קסים קסם — שרשרות.
14.50 רכבת ההפתעות: סרט אנימציה.
15.10 שעת משפחה — חוויות יום ראשון — איילין היא עיוורת בגיל העשרה. ילדה מקסימה המתמודדת בהצלחה בנכותה.
15.55 כן ג'סט — פרק 5.
16.25 גוליבר בליליפוט: סדרה עלילתית בת 4 פרקים. דרמטיזציה של הסיפור המלא של גוליבר מאת ג'ונתן סוויפט. בפרק הראשון מגיע גוליבר למדינת ליליפוט לאחר שספינתו נטרפה בים. גוליבר נחשד כמרגל.

גרי אקשטיין, במחזמר רוק לילדים „גדלידו והמיסטוקי" (18.00)

17.00 ערב חדש — מנחה: רפי רשף.
17.30 „עליזה בארץ הפלאות".
18.00 „מועדון החתול שמיל".
18.30 קיצור החדשות (ערבית).
18.32 סקירת תכניות (ערבית).
18.35 ספורט (ערבית).
19.30 חדשות (ערבית).
20.00 כותרות מבט.
20.02 „סיפורו של ג'סי אוונס" — סדרה חדשה בת 4 פרקים — (ראה הפניה).
20.05 „נקודת חן".
21.00 מבט לחדשות.
21.30 „כן, אדוני ראש הממשלה" — הפרק השלישי „מסך עשן".
22.00 „זה הזמן" — מנחה: רם עברון.
22.50 „ברז'ראק" — סדרת מתח חדשה. ג'ים ברז'ראק, בלש במשטרה המקומית, שרלוט מוכירתו, מנסים לפתור את התעלומות.
23.45 פסוקו של יום — חדשות.

„סיפורו של ג'סי אוונס" — סדרת דרמה אמריקנית בת 4 פרקים. *סיפור חייו של הספורטאי האמריקני המפורסם, כושי, נצר למשפחת עבדים שזכה באולימפיאדת ברלין, בשנת 1936, ב־4 מדליות זהב. שמו של ג'סי אוונס הפך למיתוס מחוץ למרחבי הספורט בשל הישגיו באולימפיאדת ברלין הן בשל שיאי העולם שהשיג שנה קודם לכן בקפיצה לרוחק ובספרינטים קצרים, והן כמי שסתר את התאוריה הגזענית של היטלר. הפרק הראשון: ג'סי אוונס, אלוף אולימפי לשעבר, בן 52, נאשם בעבירות השתמטות ממס. בבית המשפט הוא מסרב להתגונן, אבל השופט מבקש לדעת יותר פרטים על האיש שעומד לפניו ושולח קצין מבחן לחקור את עברו. שעה — 20.02.*

שלישי טלוויזיה

2.9.86

08.00 עד כאן — חדשות קול ישראל.
08.03 שעת כושר.
08.15 חשבון פשוט ד' — כפולות והתחלקות.
09.00 אנגלית ח'.
09.20 חשבון ד' בתרגום לערבית — כפולות והתחלקות.
10.10 אנגלית ז'.
10.30 הגיל הרך — רחוב סומסום.
11.00 צרפתית על־יסודי.
11.15 חשבון ה' — מבוא לשברים.
11.30 ארץ מולדת — בפתח תקופה.
12.00 גיאוגרפיה ז'־ט' — החיים בארצות הים התיכון.
13.00 מוסיקה על־יסודי העשרה — הפסנתר.
13.30 לשון ותקשורת — הילדים משכונת חיים — עיקר וטפל 1.
14.00 עד־כאן — חדשות קול ישראל.
14.03 שעת כושר.
14.15 סרט קולנוע באורך מלא. אני אוהב אותך מארק האל פיינטר מאבד את אשתו ובתו, שנהרגות בתאונת דרכים. יחד עם בנו מארק הוא מנסה לבנות לעצמם חיים חדשים.
16.00 שביל באמצע שביל בצד — סדרת תוכניות חדשה, בהנחיית ספי בן יוסף המציע מסלולי טיולים ברחבי הארץ לכל המשפחה. כל תכנית תכלול גם את „יאצק" (שלמה בר־אבא) שיטייל באזור המתואר ויחזור את חידותיו. תכנית ראשונה: צפון הכנרת.
16.15 קרובים קרובים — מה שבטוח — אילו נאלץ לסגור את משרד הביטוח שלו, ותיקי חוששת שהדבר ישפיע על מצבו הנפשי. תגובתו של

ריצ'ארד אורס, בסידרה „ההגדה לבית בגת'זורס" (18.00)

אילן היא שורה של קיצוצים בהוצאות הבית ובעיקר במה שנוגע לשיחות טלפון.
17.00 ערב חדש — מנחה: רפי רשף.
17.30 „זנב לחדשות".
18.00 „ההגדה לבית בגת'זורס" — סדרה קומית אנגלית במרכזה של הסדרה עומד ג'ק. ג'ק הוא נער רגיל בהחלט, במשפחה מיוחדת במינה. בכשהוא תיה כלבו וידידו „אפס" — גם הוא כלב רגיל בהחלט, וכל ניסיונותיו של ג'ק ללמדו תכסיסים מתוחכמים עולים בתוהו.
18.30 קיצור החדשות (ערבית).
18.32 „קץ האימפריה" — תעודה פרק שלישי: המשך. סיפורה של הודו במאבקה לעצמאות. הפרק עומד על המתחים האלימים בין כיתות שונות בהודו.
19.30 חדשות (ערבית).
20.00 כותרות מבט.
20.02 „חמש ת'פיסה" — שעשועון מילולי חדש, שמשתתפים בו שני מתחרים ושישה אנשי צוות, על המתחרים להשלים מלים חסרות במשפטים הניתנים להם. באופן שיכוונו אל דעתם של אנשי הצוות. המלה המשלימה את המשפט יוצרת משמעויות שונות ומשעשעות ברוח ההומור האישי של כל אחד מהמשתתפים בתכנית.
20.30 „אלגוזה" — לקט קטעים מסדרות השעשועונים ששודרו בעונת 1985/86.
21.00 מבט לחדשות.
21.40 מבט שני.
22.20 „על סף התהום" סדרת מתח אנגלית. הפרק השלישי: „מנוח ההוכחה".
23.10 „גלריה" — תכנית העוסקת באמנויות בארץ ובעולם. מנחה: כרמית גיא.
23.50 פסוקו של יום — חדשות.

רביעי טלוויזיה

3.9.86

08.00 עד כאן — חדשות קול ישראל.
08.03 שעת כושר.
08.15 ארץ מולדת — בין תורכיה לבריטניה.
08.40 אנגלית ו'.
09.00 מדעי הטבע (יסודי): האם אני נחמד
10.10 מדעי הטבע ה'־ו' — 1. אנשים 2. לשחק בביטחה.
10.30 הגיל הרך — פרפר נחמד — בוקר טוב.
11.00 חשבון ו' — השבר העשרוני.
11.15 אנגלית י"א—י"ב — Hello Israel — Art and Atmosphere.
11.30 מושגים ביהדות: וזאת התורה.
12.00 אנגלית ח'.
12.25 אנגלית י'.
13.00 מדעי הטבע (על יסודי) — ראשית החיים.
13.30 גאוגרפיה יפן: חקלאות ודייג.
14.00 עד כאן: חדשות קול ישראל.
14.05 שעת כושר.
14.15 מנהרת הזמן — היום שנפלו בו השמים — בשוטטם בתוך מנהרת הזמן מוצאים עצמם טוני ודאג בהונולולו, יום לפני ההתקפה היפנית על פרל הארבור.
15.00 באדי ריץ' — קונצרט פומבי של המתופף הנודע באדי ריץ' ותזמורתו בפסטיבל במונטריאול.
16.00 פרפר נחמד — הבה נתפייסה — שלומית כועסת על עוזי והוא מפייס אותה בפרחים.
16.25 פיצוחים — שעשועון טלוויזיה נושא פרסים.
17.00 ערב חדש: מנחה גדעון רייכר.

מרלון ברנדו, בסרט „חשמלית ושמה תשוקה" (22.05)

17.30 „תאטרון האגדות" — סדרה של אגדות עם ידועות, בביצוע תאטרון הילדים של השחקנית שלי רובל. הפעם — „הזמיר".
18.30 קיצור החדשות (ערבית).
18.32 „בחרנו לך" — מבחר שירים וריקודים (ערבית).
19.00 „גנים בעולם" — סרט תעודה „הגנים של מלך השמש" (ערבית).
20.00 כותרות מבט.
20.02 „בין הכיסאות:" מגזין בענייני משפחה והחברה: עמוס ארבל.
20.30 „תצפית" — מגזין לענייני מדע, טבע ורפואה הפעם — מתכונת מגזינית מגוונת כולה על טהרת ה„כחול־לבן". על מקום הקרוי רוג'ום־אל־הירי ברמת הגולן, מקום אשר מבנה גושי האבן שבו הם בגדר תעלומה. מנחים: פרופ' יורם לס ויעל דן.
21.00 מבט לחדשות.
21.30 „מוקר".
22.05 סרט קולנוע — „חשמלית ושמה תשוקה" — (ראה הפניה).
00.05 פסוקו של יום — חדשות.

סרט קולנוע - „חשמלית ושמה תשוקה". *אלמנה אצילה, ומנומסת מהדרום עברה, לאחר מות בעלה, לגור בבית אחותה הנשואה. שם, מול גיסה, איש גס רוח ובריון, היא נאבקת מאבק אמיץ ונואש בנסיונותיו להסיר מעליה את שכבות האצילות העוטפת אותה. הסרט נחשב לאבן־דרך בעשיית הקולנוע האמריקנית, הן בספר החברתי שלו והן בחידושיו הקולנועיים. מארלון ברנדו נתגלה בו, ככוכב גדול, בגלמו את דמות... שנת ההפקה: 1951 שעה - 22.05.*

חמישי טלוויזיה

4.9.86

08.00 עד כאן — חדשות קול ישראל.
08.03 שעת כושר.
08.15 קשת וענן — ובראשי חרשיכם.
08.40 בלי סודות.
09.00 ארץ מולדת — בפתח תקופה.
09.20 מדעי הטבע (חטה"ב) — 1. מהו חלל 2. האדם והחום.
10.00 שעת כושר.
10.10 אנגלית ה'.
10.30 הגיל הרך — רחוב סומסום
11.00 אנגלית ו'
11.30 אנגלית ח'.
12.00 מדעי הטבע (על יסודי) מזכוכית מגדלת למיקרוסקופ אלקטרוני.
12.25 אנגלית ט'.
13.00 היסטוריה על־יסודי — העשרה — אתונה — תור הזהב
13.30 ספרות — עץ הדובדבן השבור.
14.00 עד כאן — חדשות קול ישראל.
14.03 שעת כושר.
14.15 הישרדות — חייהם של התנינים.
14.40 לורל והרדי.
15.00 טאו טאו — הרפתקאות שני דגיגונים — צ'ון השועל הקטן רצה לנדוד ולראות את העולם. אמא פנדה ספרה לו סיפור על שני דגיגונים שחיו באגם ונדדו לים הגדול אך נוכחו לדעת שאין הוא מתאים להם וחזרו לביתם ולחבריהם.
15.25 רחוב סומסום — הנעליים של אבנר.
16.00 זהו־זה.
17.00 ערב חדש — מנחה: גדעון רייכר.
17.30 מופע — „והי דמוקרטיה", של להקת צופי תל־אביב — יפו. המופע עוסק באחד הנושאים הבוערים ביותר בחברה הישראלית כיום.

מאיר שלו, ביקורת העיתונים בישראל „כתוב בעיתון" (22.20)

18.00 „אני, אמי והשכן ממול".
18.25 „פסוקו של מקום".
18.30 קיצור החדשות (ערבית).
18.32 תכנית חדשה „מגזין טלוויזיה".
19.00 „מפגש" — תכנית דיון שבועית בענייני השעה (ערבית).
19.30 חדשות (ערבית).
20.00 כותרות מבט.
20.02 ספורט — משחק השבוע.
20.45 לקראת שידור.
21.00 מבט לחדשות.
21.30 „תורשה אכזרית" — סרט תעודה בהפקת הבי.בי.סי. המחלה התורשתית סיסטיק פיברוזיס היא מחלה חשוכת מרפא.
22.20 „כתוב בעיתון:" מגיש מאיר שלו.
22.35 „חלל": סדרת דרמה הפרק החמישי: סיום מלחמת העולם השנייה.
23.20 פסוקו של יום — חדשות.

תכניות טלוויזיה ביום שישי 5.9.86

בשעה 21.15 — ערב האזנות עם המנחה מני פאר.

בשעה 22.15 — סרט קולנוע — „גברים במלכודת". *סיפורם של ארבעה גברים עירוניים, היוצאים בסירה לשיט במורד נהר געש בג'ורג'יה. המסע הופך באורח סמלי וגם באורח ממשי למפגש עם היצרים האפלים שבתוכם ועם עוצמת הטבע סביבם. מלאכת צילום עוצרת נשימה של הצלם ההונגרי הגדול וילמוש זיגמונד. בתפקידים הראשיים: ג'ון וויט, ברט ריינולדס, נד ביטי ורוני קוקס. שנת ההפקה: 1972.*

תחנות זרות טלוויזיה

המזרח־התיכון טלוויזיה

יום שישי 29.8.86
13.00 וודי וודפקר. 13.30 חיים אחרים. 14.00 מועדון 700. 14.30 התעמלות. 15.00 סרט. 16.30 ספיידר־וומן. 17.00 ספר הספרים. 17.30 החבובות. 18.00 וובסטר. 18.30 קשרי משפחה. 19.00 חדשות. 20.00 פולגאי. 21.00 סרט (ערבית). 22.30 מעשיות משמחות (ערבית).

שבת 30.8.86
13.00 פלאש גורדון. 13.30 הקטנים. 14.00 פליפר. 14.30 רפי פוסידון. 15.30 ימי העמק האבודים. 16.00 כדורסל נ.ב.י.א. 1985. 17.00 ספורט מהעולם. 18.00 ספורט. 20.00 היאבקות. 21.00 סרט.

יום ראשון 31.8.86
13.00 וודי וודפקר 13.30 בית־חולים (סדרה). 14.00 מועדון 700. 14.30 מעשיות משמחות (ערבית). 15.00 סרט. 16.30 „אי המטמון". 17.00 הבית המעופף. 17.30 החבובות. 18.00 פאנקי. 18.30 כפיות של כסף (קומי). 19.00 נוכה (סדרת מדע) — קירקס מונטה־קרלו. 21.00 סרט. 22.30 מעשיות משמחות (ערבית).

יום שני 1.9.86
13.30 וודי וודפקר. 14.00 מועדון 700. 14.30 התעמלות. 15.00 סרט. 16.30 ספיידרמן. 17.00 ספר הספרים. 17.30 החבובות. 18.00 ימים מאושרים. 18.30 לברן ושירלי (סדרה). 19.00 חדשות. 20.00 מאגנום. 21.00 סרט. 23.00 מועדון 700. חדשות.

יום שלישי 2.9.86
13.30 וודי וודפקר. 14.00 מועדון 700. 14.30 התעמלות. 15.00 סרט. 16.30 היתקליף. 17.00 החבובות. 18.00 מלחמת הכוכבים. 19.00 חדשות. 20.00 רמטייר. 21.00 סימון וסימון. 22.00 זאב אוויר. חדשות.

יום רביעי 3.9.86
13.30 וודי וודפקר. 14.00 מועדון 700. 14.30 התעמלות. 15.00 סרט. 16.30 ספיידרמן. 17.00 ספר הספרים. 17.30 החבובות. 18.00 באק רוג'רס. 19.00 חדשות. 20.00 צוות לעניין. 21.00 חיים אחרים. 21.30 רמינגטון סטיל. 22.30 קגני ולוסי. חדשות.

יום חמישי 4.9.86
13.30 וודי וודפקר ומצויירו. 14.00 מועדון 700. 14.30 התעמלות. 15.00 סרט. 16.30 היתקליף. 17.00 הבית המעופף. 17.30 החבובות. 18.00 לוסי. 18.30 „תחנת רדיו", סדרה קומית. 19.00 חדשות. 20.00 הרדקסל ומקורמיק. 21.00 שישים דקות. 22.00 לאור הירח. 23.00 מועדון 700.

הטלוויזיה הירדנית

יום שישי 29.8.86
13.30 כדורגל וספורט כללי (רק בערוץ 3). 15.30 אביר בדרכים (רק בערוץ 3). 17.30 סרט עלילתי בצרפתית. 19.00 חדשות בצרפתית. 19.15 שירים בצרפתית. 19.30 חדשות בעברית. 20.30 הקופה של הסופרמרקט. 21.10 מוצא האהבות האבודות. 22.00 חדשות באנגלית. 22.10 המחזה השבועי (מחזות מפורסמים).

שבת 30.8.86
17.10 סרטים מצויירים. 18.00 בית ספר לילדים בצרפתית. 18.15 ילדי רחוב די.בי.סי. 18.30 חייו של אומברטו לורינציו (סדרה בצרפתית) 19.00 חדשות בצרפתית. 19.30 חדשות בעברית. 20.30 פטור ממכס (קומדיה אנגלית). 21.10 לואיזיאנה (סאגה אמריקנית). 22.00 חדשות באנגלית. 22.10 סרט עלילתי באורך מלא.

יום ראשון 31.8.86
17.20 סרטים מצויירים. 17.30 סידרה מצויירת (בצרפתית). 17.45 הישרדות (רק בערוץ 3) 18.00 תכנית בצרפתית. 18.30 קתרין (סידרה בצרפתית). 18.40 המצלמה הנודדת (רק בערוץ 3). 19.00 חדשות בצרפתית. 19.30 חדשות בעברית. 20.30 צ'ארלי וחבורתו (קומדיה). 21.10 העולם כאתגר (סידרה דוקומנטרית). 22.00 חדשות באנגלית. 22.10 דאלאס (המשך הסידרה).

יום שני 1.9.86
16.20 סרטים מצויירים (גם בערוץ 3). 16.50 מיקי מאוס (גם בערוץ 3). 18.00 רופאים בתפקיד (סידרה בצרפתית). 18.10 ילדת הפלא (רק בערוץ 3). 19.00 חדשות בצרפתית. 19.15 מגזין ספורט בצרפתית. 19.30 חדשות בעברית. 20.30 התכנרות. 21.10 אילתורים (סידרה אמריקנית). 22.00 חדשות באנגלית. 22.10 משפטי הכתר (סידרה אנגלית על משפטים).

יום שלישי 2.9.86
16.20 בראבא (רק בערוץ 3) 16.30 סרטים מצויירים (גם בערוץ 3). 17.40 אל תאיץ בי (לילדים) 18.00 חייו של אומברטו דה לורנציו (צרפתית). 18.40 המיקרו מחשב (רק בערוץ 3). 19.00 חדשות בצרפתית. 19.30 חדשות בעברית. 20.30 תיבת המוסיקה (מיטב הלהקות הבריטיות). 21.10 אלפרד היצ'קוק (סרטים קצרים). 22.00 חדשות באנגלית. 22.10 האקווילייזר (סדרת מתח אמריקאית).

יום רביעי 3.9.86
17.20 תיאטרון האגדות 18.00 תכנית בצרפתית. 18.30 קתרין (סידרה בצרפתית). 19.00 חדשות בצרפתית. 19.15 תיאטרון הבולוור בצרפתית. 19.30 חדשות בעברית. 20.30 שלושה בדירה. 21.10 המגור המשונה והבלתי מובן. 22.00 חדשות באנגלית. 22.00 האבקות חופשית (רק בערוץ 3). 22.10 חרב הכבוד.

יום חמישי 4.9.86
16.20 סרטים מצויירים (גם בערוץ 3). 17.30 פיה"ר לעכברים (לילדים). 17.50 פלאש גורדון (רק בערוץ 3). 18.00 שאנו אליזה (תכנית בידור בצרפתית) 18.20 מופע קסמים 19.00 חדשות בצרפתית. 19.30 חדשות בעברית. 20.30 אצל אמנדה (קומדיה אמריקנית). 21.10 ראוב ליום 63 (סידרת מתח אמריקנית). 22.00 חדשות באנגלית. 22.10 סרט עלילתי באורך מלא.

שישי רדיו

29.8.1986

08.05 כל צבעי הרשת — מגזין יומי — עם יוסי גרבר
12.10 גל פתוח — חדשות ופזמונים
13.00 בחצי היום — חדשות ופזמונים
14.05 תן חיוך — מערכונים וקטעי הומור
15.05 עד כאן מופע ראיונות שבועי של קול ישראל
17.05 מאחורי הכותרות — מגזין לרדיו, לטלוויזיה ולעתונות
18.05 עובר ושב — עם דוד מרגלית
19.05 הטור השבועי
20.05 ואני תפילתי
21.05 השושנה פורחת — לקט רומנסות ושירי־עם ספרדיים
22.05 פסקול אישי
23.05 בין שישי לשבת — שיחה בשניים — בין יצחק לבני לבין יונתן גפן
00.10 שיר אינו רק מנגינה — שירים עבריים בנושא אחד

גלי צה"ל

06.30 פוקחים עין — החדשות הראשונות של היום
07.07 תוספת בוקר — צביקה שפירא ועיתוני סוף השבוע
08.05 בוקר טוב ישראל — שעת אקטואליה יומית
09.05 בילוי נעים — עם אריה ברק
11.05 קולה של אמא — עם אלכס אנסקי
12.05 משלנו — מצעד הפזמונים העבריים — תזכורת למצעד העברי השנתי
15.05 הדרן — גברתי הגאוה — אותה אדרת בשינוי גברת. תוכנית מיוחדת על גלגוליה של גברתי הגאוה מברודווי ועד ריטה
16.05 שיר בשקט בשקט עם: מירב אופיר
17.05 רבעים דוקומנטריים — מסע ביפן; איש טורם של החיות; ילדים ננוננים טובה
18.05 שירים עבריים
19.05 חזרה לשנות ה־60
20.05 לא על הלוף לבדו — שעתיים של מוזיקה ומשחקי רדיו
22.05 עשן בעינייך — שעתיים של שירים עם גדי לבנה
00.05 שירי ארוס — עונג שבת וחול: מין רגשות והכל. תוכניתה של ערנה עברון
01.05 מופע הרדיו והטרנזיסטור של יואב קוטנר
03.05 לא רוצים לישון — מוסיקה לשעת הקטנות של הלילה
05.05 צלילי בוקר — שירים עבריים

רשת ג'

06.11 יום שישי חור — שירים עבריים
08.05 להיות שם — שעה אחת, שפה אחת
09.05 אגן הים־התיכון
11.05 משהו משהו
13.05 צפיחית בדבש — עם דן כנר
15.05 לפנות ערב — עם ריבי גרות
17.05 כאן, שם ובכל מקום
19.05 זמר שבוה — שירים עבריים
20.05 צליליל שבת — עם לאה ליאור
22.05 טיול לילי — שירים עבריים
23.05 איזה לילה — מסיבת ריקודים

קול המוסיקה

06.02 צלילי בוקר
07.07 בוקר טוב
07.07 שחרית מוסיקלית
09.30 קונצרט בוקר
11.57 מגישים שיר
12.05 במחיצת אמנים — נגינת החלילית מיכלה פטרי ושלישיתה
13.00 מוסיקה קלאסית קלה — רימסקי קורסקוב: סוויטה מתוך תרנגול הזהב; בורודין: מחולות פולובצ'; חצ'טוריאן: גיינה סוויטה מתוך הבלט
14.00 צועני או קדוש — חייו של פרנץ ליסט — סדרת תכניות לציון שנת המאה למותו של המלחין
15.00 מאולמי הקונצרטים שלנו
17.00 דור הזהב — אמנים גדולים בהקלטות היסטוריות יאשה חפץ — תכנית ראשונה: מוצארט: קונצ'רטו מס' 5 בלה מינור לכנור ותזמורת; מנדלסון: קונצ'רטו במי מינור לכנור ותזמורת; רוסיני (עיבוד קסטלנואובו טדסקו): לרגו, מתוך האופרה הספר מסביליה
18.00 לבקשתכם — באך: קונצ'רטו ברה־מינור לפסנתר ולתזמורת; מוצרט: רביעיית כלי־קשת בסי־במול מג'ור, ק. 458 הציד; גריג: קונצ'רטו בלה־מינור לפסנתר ולתזמורת; שומאן: סימפוניה מס' 4 ברה־מינור
19.57 מגישים שיר
20.05 מוסיקה קאמרית — ברהמס: שלישיה ברו מינור לפסנתר, כנור וצ'לו שלישיית יובל; ג'ון איירלנד: שלישיה מס' 3 במי מג'ור לכנור, צ'לו ופסנתר

ז'ק כהן, „פרופיל" — דיוקן ישראלי (רשת א' 22.05)

21.00 קונצרט לליל־השבת — באך: אדאג'ו בסול מינור; מוצרט: קונצ'רטו לקרן ותזמורת מס' 4 במי במול מג'ור ק. 495; בטהובן: סונטה לכנור ופסנתר מס' 10 בסול מג'ור; ברוקנר: סימפוניה מס' 9 ברה־מינור
23.00 קולות — י.ס. באך: קנטטה מס' 204; כ. ברטין: מילות חורף, מחזור שירים.

רשת א'

07.30 פעמי המזרח — מצעד פזמונים בסגנון מזרחי
08.30 מפגש — מגזין לבעיות משפחה וחברה בשידור חי
10.30 רדיו קל — תכנית יומית בעברית קלה
11.05 רגע של עברית
11.10 שירים עבריים
11.30 השכלה ודעת לכל — היי כואו נדבר אנגלית
12.05 והאר עינינו — שירים וניגונים
14.05 לבת ולבן ולכל המתעניין — תכניות לילדים: א. ישיבת חברון — תסכית; ב. שלכם בברכה — שירים וברכות
15.00 קבלת שבת — פרשת ראה
16.05 עם אנשים — עם חוזרים בתשובה
17.10 שיר לילשבת — שירים עבריים
18.05 מוסף רדיו לספרות
18.05 שבי השולמית — קטעי הווי ושירים לשבת
19.30 שידורים לעולים
22.05 פרופיל — דיוקן ישראלי — משתתף: אמנון אחי־נעמי והפעם: עם ז'ק כהן (ש.ה.)
23.05 במחשבה שניה — נושאים נבחרים בכתביעת במערב

רשת ב'

07.00 הבוקר הזה
08.05 התחל בסנדלים — תכנית לתלמידים בחופשה

שבת רדיו

30.8.1986

קול המוסיקה

07.11 „שחרית לשבת" — הנדל: סונטה ל־3 בסי־במול, שפוהר: שמינייה במי־מג'ור, בוקריני: חמישיית־גיטרה מס' 3, סן־סנס: שביעייה לפסנתר, חצוצרה וכלי־קשת.
08.30 „רומינועה" — לילדים.
09.00 „צלילי פסנתר"
09.55 „מגישים שיר"
10.00 „קונצרט השבת" — מהקלטות התזמורת הסימפונית רים רשה"ש — עדן פרטוש „נתיבים", אלגיה סימפונית, שומאן: קונצ'רטו בלה־מינור לפסנתר ותזמורת, מאהלר: „השיר על הארץ"
12.00 „רדירדרמה" — „הנערה מגולחת" — מאת דייויד סטורי, משתתפים: יהודה אפרוני, והריירה חריפאי
13.00 „אמנים שהקלטנו" — מירה זכאי — אלט/מייקל אליאסן — פסנתר, נגסי אשר — ויולה, ברהמס: מבחר שירים וורה ויידמן — כנור/עמנואל קרסובסקי — פסנתר, בוסוני: סונטה מס. 2
14.05 „מירקם" — רצף מוסיקלי
15.00 „קונצרט לצהרי־שבת" — מוצארט: סימפוניה מס' 28 בדו־מג'ור, ק. 200, בטהובן: סונטה מס' 3 בלה־מג'ור לצ'לו ופסנתר, מאהלר: סימפוניה מס' 5 בדו־דיאז מינור
17.00 „צועני או קדוש" — חיין של פרנץ ליסט סדרת תכניות לציון שנת המאה למותו של המלחין
18.00 „מוסיקה מן העבר הרחוק"
19.00 „קונצרט הערבית של מוצאי השבת" — ברהמס: סונטה במי במול מג'ור, לויולה ופסנתר, יצחק

דודו טופז, „חיוכי קיץ" — שעה מצחיקה (גל"צ 12.05)

סראיו: אנאמורפוזות לרביעיית כלי־קשת, בטהובן: חמישית במי במול מג'ור לפסנתר וכלי־נשיפה
20.05 „אופרה" — פרסלו „דידו ואנאס", פרסלו „המלכה האינדיאנית"
23.00 „מוסיקה קאמרית"

רשת א'

09.30 „סיפורדיך" — „אזרח'ן „חלום" ו„סבון" — שלושה ספורים — מאת בנימין תמוז מגיש: יהודה אפרוני
10.05 „מגישים שיר"
10.09 „מוסיקה קלה לבוקר שבת"
11.05 „עד הנה" — חוויה ישבי משוחחת עם ד"ר נעמי גל־אור „על טרור בינלאומי"
12.05 „האם „משפט דרייפוס" הביא את „מדינת היהודים" היכרות מחודשת עם הרצל בעזרת הגרפולוגית רומה אבישי וההיסטוריון משה שרף מהארכיון הציוני (ש.ח.)
14.06 „לבת ולבן ולכל המתעניין" — תכניות לילדים — א) „שירים הם חברים של ספורים", א) „הכת של אבא", ב) „הנה הגיע הקיץ", ב) „פטר הכחול", ג) „ספור לשבת" — „המכתבים לג'ורא"
15.05 „דרכי ארם" — עם רחל חלפי
16.05 „מילים שמנסות לגעת"
17.10 „כינות וברים"
18.00 „רדירדרמה" — „הכפיל" — מאת פרידריך דירנמאט משתתפים: גד קינר, גדעון שמר, ניסים זוהר, יוסי גרבר ודליה פרידלנד (ש.ח.)
19.05 „אנתולוגיה קטנה לשירה"
19.30 שידורים לעולים
22.05 „מילים שמנסות לגעת"
23.05 „ניגונים"

רשת ב'

08.05 „בסנדלים של שבת" — א) „אור ואלכסנדרה" — ספור בהמשכים, ב) „דרה" — ספורה של נערה ערביה ג) „ירדנו המשותף" — מאת צ'רלס דיקנס
09.05 „שאלה של טעם" — עם חיים קינן
09.55 עוזריה אלון מספר על נוף הארץ
10.05 יומן השבוע
11.05 „זוג משמיים" — שעשועון לזוגות נשואים
12.05 „אותות ומופתים" — סדרה תעודית במלאת 50 שנה לרדיו העברי והפעם: ספורו של „קול ישראל" בערבית — בתכנית שניה
14.08 „התרגעות" — לקט שירים עבריים
15.05 „דף ועוד דף" — שבת בשלוש — עם יעל בן־יהודה
16.05 „בחמש אחרי המלחמה" — שירי מלחמת העולם השניה פרק ראשון: „דם, יזע ודמעות"
17.05 „ארץ חמדת"
18.06 „הבו זמר" — שירים עבריים
18.30 ממגרש הספורט
19.05 „הקול קולנוע"
20.05 „פרח בגני" — תכנית כבקשתך לשירים מזרחיים
21.05 יומן השבוע
22.05 פרקי היום בתנ"ך
22.10 „מלווה מלכה"
23.05 „ציונות 86"
00.10 „לילה טוב"

גלי צה"ל

07.05 יופי של שירים — שירים עבריים
08.05 „מעל ומתחת לשמיכה"
09.05 מקהלה עליזה — שירים וסיפורים לילדים עם שרה דורון
10.05 „טוב לשמוע"
11.05 „במצב הנוכחי" — עם יוסי עבארי ודני וסלי
12.05 חיוכי קיץ — שעה מצחיקה — עם דודו טופז במיטב המערכונים וקטעי ההומור בביצוע
13.05 „שאלות אישיות" — יעקב אגמון משוחח עם יו"ר הסתדרות המורים יצחק ולבר
14.05 הכל זורם — עם רוני לנץ.
16.05 סינמה שבת — תכנית בענייני קולנוע.
17.05 „ביום בהיר אפשר לראות לנצח" — מבחר סיפורים, קטעים ושירים ממחזות הזמר של במאי הקולנוע וינסנט מינלי שנפטר לא מכבר.
18.05 „משלנו" — מצעד הפזמונים העבריים
19.05 מצעד הפזמונים הלועזיים
20.05 מסורת מסורת — במוצאי יום מנוחה
21.05 משינה בשידור חי — הופעה אחרונה בסיבוב הופעות של להקת משינה בפארק הירקון.
22.05 „קול הג'אז הזה" — עם דני קרפל
00.05 ציפורי לילה מארח — קובי מידן מארח את המשורר יאיר הורוביץ ומגיש את השירים האהובים עליו.
02.05 לא רוצים לישון — מוסיקה לשעות הקטנות של הלילה.
05.05 צלילי בוקר — שירים עבריים

רשת ג'

07.05 „צלילים למזכרת" — שירי העבר
08.05 „גוונים" — שירים עבריים
10.05 „מקום בצמרת" — תוכנית לוחיטים לקראת המצעד הישראלי השנתי תשמ"ז.
14.06 „כוכבים"
15.05 „עונג־שבת" — פזמונים ישראליים
17.05 „שיר בין־ערביים" — עם מיכל גוית
18.05 „ומר שכזה" — שירים עבריים
20.05 „פזמונהמון" — מחרוזות פזמונים
22.05 „טיול לילי" — שירים עבריים
23.05 „רדיוטק" — פזמונים בשצף קצף.

ראשון רדיו

31.8.1986

קול המוסיקה

06.02 צלילי בוקר
07.07 בוקר טוב — מוצרט: רונדו מתוך דיברטימנטו ברה מג'ור ק. 251; מוצרט: דיברטימנטו מפה מג'ור ק. 138
07.30 שחרית מוסיקלית: פגניני: סונטה לכנור ותזמורת בלה מג'ור, האביב: גונו: המוסיקה לבאלט מתוך פאוסט; ביזה: שלושה קטעים מתוך כרמן; בורודין: מחולות פולובציים מתוך הנסיך איגור; סקריאבין: קונצ'רטו בפה דיאז מינור לפסנתר ותזמורת; ראבל: ואלסים אציליים וסנטימנטליים
09.30 קונצרט בוקר: דבוז'ק: סימפוניה מס. 7 ברה מינור; היידן: קונצ'רטו בדו מג'ור לאבוב ותזמורת; טלמן: רביעייה בסול מג'ור לחליל, אבוב כנור, צ'לו וקונטינואו; סקרלטי: סטאבט מאטר לסולנים, מקהלה ותזמורת; מוצרט: דיברטימנטו במי במול מג'ור לכנור, ויולה וצ'לו, ק. 563
11.57 מגישים שיר
12.05 אמנים באולפן — עינת פבריקנט — פסנתר: באך: פרטיטה מס. 3 בלה מינור; מנדלסון: וריאציות רציניות; דביסי: שני פרלודים: פרוקופייב: הצעה שטנית. צילה גרוסמאייר — סופרן / שרה פוקסון־היימן פסנתר: ו. שלונסקי: תמונות ארץ־ישראליות: פ. בן חיים: אל ארצי; א.ו. שטרנברג: 2 שירים.
13.00 קונצרט צהריים — הנדל: קונצ'רטו מס. 6 בסי־במול מג'ור, לעוגב ותזמורת; באך: קונצ'רטו בדו מינור, לחליל, אבוב וכלי־

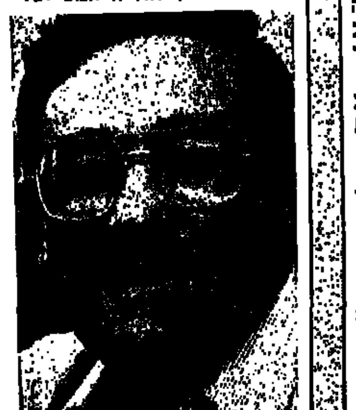
חיים קינן, „שאלה של טעם" (רשת א' 22.05)

קשת: בטהובן: מחזור השירים לאהובה הרחוקה; מוצרט: קונצ'רטו מס. 1 בסי מג'ור לכנור ולתזמורת, ק. 207; בטהובן: סימפוניה מס. 6 בפה מג'ור, הפסטורלית
15.05 צלילי פסנתר
16.00 קונצרט מנחה — באך: סויטה מס. 2 ללאוטה, בעיבוד לגיטרה; היידן: שבע המלים האחרונות לרביעיית כלי קשת; סרסנס: קונצ'רטו מס. 1 בלה מג'ור, לצ'לו ולתזמורת; הונגר: סימפוניה מס. 2 לתזמורת כלי־קשת
18.30 מוסיקה ליום ראשון — באך: קנטטה מס. 77; שוברט: מיסה בפה מג'ור, ד. 105; טלמן: מגניפיקט בסול מג'ור
20.00 ערב טוב — פרקי נגינה בגיטרה: בנגינת ישראל רשקובסקי: באך: פוגה; סור; אלגרו; פגניני/טרגה: קרנבל בונציה
20.27 מגישים שיר
20.30 הקונצרט הקאמרי השבועי — צבי צייטלין — כנור / יונתן זק — פסנתר (הקלטה 1.1985): ברטוק: אנדנטה (1902); בטהובן: סונטה בסול מג'ור; פרוקופייב: סונטה בפה מינור; בריחיים: סונטה לכנור סולו; ארנסט: פנטסיה אותלו
22.30 מסורות מוסיקליות בארץ — תפילה לפטירת מרים בכנסיה היוונית האורתודוכסית
23.00 מוסיקה מן העבר הרחוק

רשת א'

07.30 היו שירים — פזמונים ישנים
08.05 חוגה — עם בני הגדל
09.05 השיר לא תם — שירים עבריים
09.30 מפגש — מגזין לבעיות משפחה וחברה בשידור חי
10.30 רדיו קל — תכנית יומית בעברית קלה
11.10 שירים עבריים
11.30 השכלה ודעת לכל — צרפתית למתקדמים
12.05 בערוגות הבושם
14.06 לבת ולבן ולכל המתעניין — א. לפעוטות — שירים הם חברים של ספורים: ב. הסתננים — מאת מרי נורטון
14.45 לילדים הגדולים — חתול בשק — ילקוט כליבו
15.30 עולם המדע
15.55 ספר חדש — סקירה
16.05 שאלה של טעם — עם (ש.ח.)
17.12 מגישים שיר
17.20 האוניברסיטה הפתוחה — שורשים — סיור במוזיאונים היסטוריים והפעם: בית שטורמן
18.06 מנחת ערב — משדר יומי להווי דתי ומסורת
18.50 פרקי היום בתנ"ך
19.05 מחשבת ישראל
19.30 שידורים לעולים
22.05 מרחוק — עם המשוררת שולמית אפפל (ש.ח.)
23.05 הוי ארצי מולדתי — שירים עבריים

רשת ב'

07.00 הבוקר הזה
08.05 חתול בסנדלים — תכנית לתלמידים בחופשה
09.05 ביקור בית
10.05 כל צבעי הרשת — מגזין יומי
12.10 גל פתוח — חדשות ופזמונים
13.00 בחצי היום: חדשות ופזמונים
14.06 יש ענין — עם גבי גזית
15.05 רגעי קסם
15.51 לוח מודעפון
16.05 תוצרת הארץ — תכנית כבקשתך לשירים עבריים
17.10 יומן כלכלה
17.30 על מספרים ואנשים — מגזין המשק והחברה
18.06 מסיבת עתונאים
18.45 היום בספורט
19.00 היום הזה
19.35 עם ישראל — מוסף לעניינים יהודיים בעולם
20.05 אזמר בשבחין — פיוטים ופרקי חזנות ספרדיים
22.05 תזמורות כלי נשיפה — כבקשתך
23.05 צלצול שלישי — שבועון לאמנויות בשידור חי

גלי צה"ל

06.30 פוקחים עין — החדשות הראשונות של היום
07.07 שבע אפס שבע: אלכס אנסקי
08.05 בוקר טוב ישראל — שעת אקטואליה יומית
09.05 אילה בוקר: עם אלי ישראלי
10.05 הפסקת 10 — עם מיכל ניב
11.05 נכון לעכשיו — עם רפי רשף
13.05 להיט לתיאבון — פזמונים ישראליים ברצף
14.05 דו רה יומי — עם דובי לנץ ודני קרפל
15.05 פגישה יומית: עם אורלי יניב
16.05 רדיו ספורט — מגאזין ספורט
16.54 באופן מילולי: אבשלום קור
17.00 ערב טוב ישראל — עם דן שילון ויעל דן
18.05 שעה קלה על כלכלה — עם שמואל נחושתן
18.40 משירי הלהקות הצבאיות
18.55 הודעות לחיילים
19.05 פזמונים לכולם
20.05 מוסיקה נטו שעה של נעימות
21.00 מבט לחדשות
21.30 לילה לא שקט — פזמונים עבריים
22.05 על הדבש ועל הכפאק — שירים שהחבר'ה אוהבים.
23.05 לילה לילה — עם יואב קוטנר
23.55 שיחת חצות — עם המשוררת מאיה בז'ראנו
00.05 ציפורי לילה משוחחות — שלמה ארצי משוחח עם מאזינים
02.05 לא רוצים לישון — מוסיקה לשעות הקטנות של הלילה
05.05 צלילי בוקר — שירים עבריים

רשת ג'

06.11 בחורה לאשר — לחיטים ותיקים
07.07 שיר בבוקר בבוקר — שירים ופזמונים ישראליים
09.05 מה, כבר תשע? — עם אבי אתגר
10.05 דברים טובים — עם שמירה אימבר
11.05 שעה תמימה: עם מלאכי חזקיה
12.05 שבעים מי יודע
13.05 רק בימי חול — עם מנחם פרי
14.06 פזמון חוזר
15.05 חדש, חדיש ומחודש — עם שוש עטרי
16.05 הצגה יומית
18.06 מצעד הפזמונים הלועזיים
21.05 אדום עתיק — שירים שלא נס ליחם
23.05 הלילה הוא שירים

שני רדיו

1.9.1986

קול המוסיקה

06.02 „צלילי בוקר"
07.07 „בוקר טוב" — הנדל: קונצ'רטו גרוסו בלה מג'ור, זקיני: סונטה ברה מג'ור לחצוצרה וכלי קשת
07.30 „שחרית מוסיקלית" — צ'ייקובסקי: קפריצ'ו איטלקי, אנטון רייכה: רביעייה ברה מג'ור לארבעה חלילים, מוצרט: קונצ'רטו מס. 25 בדו מג'ור, לפסנתר ותזמורת ק. 503, רוסיני רספיגי: „חנות הקסמים", מוסיקה לבאלט
09.30 „קונצרט של בוקר" — באך: קונצ'רטו ברנדנבורגי מס. 2 בפה מג'ור, מנדלסון: סונטה מס. 2 ברה מג'ור לצ'לו ופסנתר, שוברט: רביעיית כלי קשת בלה מינור.
11.57 „מגישים שיר"
12.05 „מאוצר הסרטיה" — מקה. הילדים „קנטטה דומינו" מבלגיה/ מיכאל גיס מיצירות: פלסטרינה, סקרלטי, ברוקנר, מוצרט ועוד. השלישייה הפילהרמונית שטמיץ: שלישיה בסול מג'ור, לשני חלילים וצ'לו.
13.00 „קונצרט צהריים" — צ'ייקובסקי: סרנדה למיתרים בדו מג'ור, פגניני (בעיבוד טורטליה): וריאציות על נושא של רוסיני לשני צ'לות ולתזמורת, בטהובן: שלישיה מס. 9 במי־במול מג'ור, עממי (בעיבוד בטהובן): שלשה שירי־עם מן האיים הבריטיים, גרנדוס: שלושה מחולות ספרדיים, מינקוס (בעיבוד לנשבריג): „הביירדרה", בלט
15.05 „מוסיקה ויוה" — מוסיקה מהרדיו ההולנדי. אוטו קטינג:

איתן גלבוע, מנחה משחק סימולציה (גל"צ 18.05)

„קיץ", אנריק ראכסה: „מרכז רב משמעויות", פרנק טוור נורדנסטן: ו"ו („הקבוצה החדשה")
16.00 „קונצרט מנחה" — א. באקס: „גינתה של פאנר", פואמה סימפונית, חצ'טוריאן: קונצ'רטו לחליל ולזמרת (עפ"י הקונצ'רטו לכנור), בורודין: רביעיית כלי קשת מס. 2 ברה מג'ור, שוברט: סונטינה בסול מינור לכנור ולפסנתר, באך (בעיבוד ליסט): פנטסיה ופוגה בסול מינור, ויוולדי: קונצ'רטו בסול מינור לכנור ולזמרת, טלמן: סויטה חגיגית בלה מג'ור
18.30 „קונצרט מהקלטות התזמורת הסימפונית רים רשה"ש — דביסי: סויטה קטנה, גרשווין: „יש לי קצב" וריאציות לפסנתר ותזמורת, פ.ברזויזים: מוסיקה לכלי־קשת, פרוקופייב: סימפוניה מס. 5
20.05 „ערב טוב" — מוצרט: סונטה בסי־במול מג'ור לחליל ולצ'מבלו ק. 15, שלישיית כלי־קשת בסול מג'ור.
20.27 „מגישים שיר"
20.30 „מאולמי הקונצרטים בעולם" — ולהקה הסקוטית למוסיקה עתיקה „כאשר שרות הצפורים" „שירי אביב" — שירים מאת לנדיני, גומבר, מורלי, פירסון, וכן לקט משירי אורלנדו גיבונס.
22.30 „מן המקורות" — מוסיקה דתית עממית של צפון מערב ארגנטינה ג'. — מופע בכנסית הדורמיציון — פסטיבל ירושלים — ישראל 1986
23.00 „מירקם" — רצף מוסיקלי

רשת א'

07.30 „היו שירים" — פזמונים ישנים
08.05 „חוגה" — עם בני הגדל
09.05 „השיר לא תם" — שירים עבריים
09.30 „מפגש" — מגזין לבעיות משפחה וחברה בשידור חי
10.30 „רדיו קל" — תכנית יומית בעברית קלה
11.10 שירים עבריים
11.30 „השכלה ודעת לכל" — „על ספרות ילדים" — והפעם: „ילדים מגיבים על סיפורים"
12.05 „שיר ופזמון"
14.06 „לבת ולבן ולכל המתעניין" — תכניות לילדים א) „קטן חבקוקי" ב) „הסתננים", ג) „ספור השבוע" — [illegible]
15.00 לילדים הגדולים — „בצין הלמה" — חידונו של שמוליק רוזן בשידור חי
15.25 שירים עבריים
15.53 „מאוצר הספרים"
16.05 „רדיודרמה" — „העילוי" — מאת דוד ברייוסף משתתפים: עדה טל, אוהד שחר, נחום שליט, אילן כרמי, ענת בן־יעקב, הנו יוון ורוזינה קמבוס (ש.ח.)
17.12 „מגישים שיר"
17.20 „האוניברסיטה הפתוחה" — „שורשים" — סיור במוזיאונים היסטוריים
18.06 „מנחת ערב" — משדר יומי להווי דתי ומסורת
18.50 פרקי היום בתנ"ך
19.05 „עיונים בפרשת השבוע"
19.30 שידורים לעולים
22.05 „אותות ומופתים" סדרה תעודית במלאת 50 שנה לרדיו העברי והפעם: ספורו של „קול ישראל" בערבית תכנית שניה (ש.ח.)

רשת ב'

07.00 „הבוקר הזה"
08.05 „סעו לשלום"
09.05 „ביקור בית": עם רבקה מיכאלי
10.05 „כל צבעי הרשת": מגזין יומי
12.10 „גל פתוח": חדשות ופזמונים
13.00 „בחצי היום": חדשות ופזמונים
14.06 „יש ענין" — עם גבי גזית
15.05 „רגעי קסם"
15.51 לוח מודעפון
16.05 „שירים ושעורים" — בעריכת יעל בן־יהודה
17.10 „יומן כלכלה"
17.30 „על מספרים ואנשים" — מגזין המשק והחברה
18.06 „שעה חופשית" — מגזין שבועי לעניני חנוך
18.45 היום בספורט
19.00 „היום הזה"
19.35 „דין ודברים" — מגזין לעניני חוק ומשפט
20.05 „עולם הזמירות"
22.05 „פינת הג'אז"
22.58 רגע של עברית
23.05 „מחפשים את המטמון"

גלי צה"ל

06.30 „פוקחים עין" — החדשות הראשונות של היום
07.07 שבע אפס שבע: אלכס אנסקי
08.05 בוקר טוב ישראל — שעת אקטואליה יומית
09.05 „אילה בוקר": אלי ישראלי
10.05 „הפסקת 10" — עם מיכל ניב
11.05 „נכון לעכשיו": עם רפי רשף
13.05 להיט לתאבון — פזמונים ישראליים ברצף
14.05 „דו רה יומי" — עם דובי לנץ ודני קרפל
15.05 „פגישה יומית": עם אורלי יניב
16.05 ארבע אחרי הצהריים — שעה של שירים עבריים
16.54 באופן מילולי: אבשלום קור
17.00 „ערב טוב ישראל" — עם דן שילון ויעל דן
18.05 משחק סימולציה — [illegible] בפיתוח יהודה ושומרון
18.55 הודעות לחיילים
19.05 פזמונים לכולכם
20.05 „מוסיקה נטו": שעה של נעימות
21.00 מבט לחדשות
21.30 „לילה לא שקט" — פזמונים עבריים
22.05 „על הדבש ועל הכיפאק"
23.05 „לילה לילה": עם יואב קוטנר
23.55 „שיחות חצות" — ד"ר מרדכי קרמניצר
00.05 „ציפורי לילה": [illegible]
02.05 לא רוצים לישון
05.05 צלילי בוקר — שירים עבריים

רשת ג'

07.07 „שיר בבוקר בבוקר"
09.05 „מה, כבר תשע?" עם אבי אתגר
10.05 „דברים טובים": שמירה אימבר
11.05 „שעה תמימה": מלאכי חזקיה
12.05 „שבעים מי יודע"
13.05 „רק בימי חול" [illegible]
14.06 „פזמון חוזר"
15.05 „חדש, חדיש ומחודש"
16.05 „הצגה יומית"
18.06 [illegible]
20.05 „לי ולך" [illegible]
21.05 [illegible]
23.05 „הלילה הוא שירים"

שלישי רדיו

2.9.1986

קול המוסיקה

06.02 „צלילי בוקר"
07.07 „בוקר טוב" — פאייה: פנטומימה ומחול האש מתוך „האהבה הקוסמת" אלבניס — „חג בסביליה" מתוך „איבריה"
07.30 „שחרית מוסיקלית" ארן: סימפוניה מס. 4 בדו מינור. הנדל: אריה מתוך „רינאלדו". מוצרט: סונטה בדו מג'ור לכנור ופסנתר, ק. 296, בוקריני: קונצ'רטו בסי במול מג'ור לצ'לו ותזמור.
09.30 „קונצרט בוקר" אופנבך/ רוזנטל: „עליצות פריסאית". גרשווין: „פורגי ובס". רימסקי קורסקוב: „שחרזדה".
11.57 „מגישים שיר".
12.05 „מוסיקה קאמרית" — לואייה — דיברטימנטו בסי מינור, לחליל, אבוב וכלי מיתר; צ'ייקובסקי: שלישיית פסנתר בלה מינור.
13.00 „קונצרט צהריים" — ברהמס: סימפוניה מס. 4 במי מינור; מנדלסון: קונצ'רטו בלה מינור לפסנתר וכלי־קשת. ליסט: „לה קמפנלה". אטיוד מס. 3. בעקבות פגניני; ברוקנר: חמישיית כלי קשת בפה מג'ור.
15.45 „ממרף התקליטיה"
16.00 „קונצרט מנחה" — ליסט: „הפרלודים" פואמה סימפונית; בטהובן: קונצ'רטו ברה מג'ור לכנור ולתזמורת; ברוקנר: סימפוניה מס. 8 בדו מינור.
18.30 „אתנחתא" — ברכה עדן — אלכסנדר תמיר — פסנתר — 4 — ידיים: דבוז'ק — 5 מחולות סלביים; גריג: 3 מחולות נורבגיים; מושקובסקי: 5 מחולות ספרדיים.

גארי ברטיני, מנצח (שידור ישיר — קול המוסיקה 20.30)

ברהמס: 3 מחולות הונגריים. (ש.ח.)
20.05 „ערב טוב" — טלמן: קונצ'רטו לארבעה כנורות. ברוקנר: פתיחה בסול מינור.
20.27 „מגישים שיר".
20.30 — התזמורת הפילהרמונית הגרמנית הצעירה — שידור ישיר מאולם הנרי קראון בירושלים — מנצח — גארי ברתיני. סולן — גיל שחם (כינור). קארל אמדאוס הרטמן: „ארגון" (סימפוניה מס. 2). מקס ברוך: קונצ'רטו בסול־מינור לכנור ותזמורת. הפסקה: פרקי נגינה ששנה כהן (פסנתר). שופן: שלוה, ואלס, נוקטורן ואטיודים. המשך קונצרט: ברליוז סימפוניה פנטסטית.
22.30 „פעם... ועוד" — ארוואוד מאסאגה: מרש לחמישיית כלי נשיפה.
23.00 [illegible]

רשת א'

07.30 „היו שירים" — פזמונים ישנים
08.05 „חוגה" — עם בני הגדל.
09.05 „השיר לא תם": שירים עבריים.
09.30 „מפגש" — מגזין לבעיות משפחה וחברה בשידור חי.
10.30 „רדיו קל" — תכנית יומית בעברית קלה.
11.10 השידור היומי לבתי־הס [illegible]
15:25 „השכלה ודעת לכל" — „היי, בואו נדבר אנגלית".
15:55 „ספר חדש" — סקירה.
16:05 „עם אנשים" — עם אברהם שטיינברג (ש.ח.)
17:12 „מגישים שיר".
17:20 „האוניברסיטה הפתוחה". „שורשים" — סיור במוזיאונים היסטוריים. והפעם: „מצפה רביבים".
18:05 „מינחת ערב" — משדר יומי להווי דתי ומסורת.
18:50 פרקי היום בתנ"ך.
19:05 „שעור בתלמוד": מסכת „ברכות".
19:30 שידורים לעולים.
22:05 „שנינו ביחד וכל אחד לחוד" — עורך ומנחה: יובב כץ.

רשת ב'

07:00 „הבוקר הזה".
08:05 „סעו לשלום".
09:05 „ביקור בית": רבקה מיכאלי.
10:05 „כל צבעי הרשת": מגזין יומי.
12:10 „גל פתוח": חדשות ופזמונים.
13:00 „בחצי היום": חדשות ופזמונים.
14:06 „יש ענין" — עם גבי גזית.
15:05 „רגע קסם".
15:51 לוח מודעפון.
16:05 „שירים ושעורים": יעל בן־יהודה.
17:10 „יומן כלכלה".
17:30 „על מספרים ואנשים" — מגזין המשק והחברה.
18:06 „אצבע על הדופק" — שבועון בענייני בריאות ורפואה.
18:45 היום הספורט.
19.00 „היום הזה.
19:35 „עולם חדש" — מגזין חדשותי לענייני האדם וסביבתו.
20.05 פרקי חזנות „בבקשתך".
2205 „עוד פעם אחת". והפעם: „לרעוב עד מוות". על אנורקסיה נרווזה (ש.ח.).
23:05 „קפר ראשי" — חידונים מגוונים בהשתתפות המאזינים עם שמוליק רוזן.

גלי צה"ל

06:30 „פוקחים עין" — החדשות הראשונות של היום.
07:07 שבע אפס שבע: איתן ליפשיץ.
08:05 בוקר טוב ישראל — שעת אקטואליה יומית.
09:05 „אילה בוקר" עם אלי ישראלי
10.05 „הפסקת 10" — עם מיכל יניב.
11:05 „נכון לעכשיו": עם רפי רשף.
13:05 להיט לתיאבון — פזמונים ישראליים ברצף.
14:05 דו רה יומי" — עם דובי לנץ ודני קרפל.
15:05 „פגישה יומית": עם אורלי יניב.
15:16 „ארבע אחרי הצהריים — שעה של שירים עבריים.
16:55 באופן מילולי — אבשלום קור.
17:00 „ערב טוב ישראל" — עם דן שילון ויעל דן.
18:05 שעה קלה על כלכלה — עם שמואל נחושתן.
18.40 משירי הלהקות הצבאיות.
18:55 הודעות לחיילים.
19:05 פזמונים לכולכם.
20:05 „מוסיקה נטו" — רוק ישראלי.
21:00 מבט לחדשות.
21:30 „לילה לא שקט" — פזמונים עבריים.
22:05 על הדבש ועל הכיפאק — שירים שהחבר'ה אוהבים.
23:05 „לילה לילה" עם יואב קוטנר.
23:55 „שיחות חצות" — עם המשוררת מיכל סנונית.
00.05 ציפורי לילה — עם דורי בן זאב, תוכנית מוסיקלית בנימה אישית.
02:05 לא רוצים לישון — מוסיקה קטנה לשעות הקטנות עם מירב אופיר.
05.05 צלילי בוקר — שירים עבריים.

רשת ג'

06:11 „בחורה לאשר" — להיטים וותיקים.
07:07 „שיר בבוקר בבוקר" — שירים ופזמונים ישראליים.
09:05 „מה, כבר תשע?" אבי אתגר.
10.05 „דברים טובים" — עם שמירה אימבר.
11:05 „שעה תמימה" — עם מלאכי חזקיה.
[illegible]
21:05 „אדום עתיק" — שירים שלא נס ליחם — עם מרים אלון.
23:05 [illegible]

רביעי רדיו

3.9.1986

קול המוסיקה

06.02 „צלילי בוקר"
0707 „בוקר טוב" — ברבר: הרהורי מדיאה ומחול נקמה סמטנה: הפתיחה ל„כלה המכורה"
07.30 „שחרית מוסיקלית" י.ס. באך: סימפוניה לתזמורת כפולה מוצרט: קונצ'רטו לפסנתר ותזמורת בסול מג'ור, ק. 453 סמטנה: „מחיי" רביעיית כלי קשת סיבליוס: סימפוניה מס. 2 ברה.
09.30 „קונצרט של בוקר" — רחמנינוב: קונצ'רטו מס. 1 בפה דיאז מינור לפסנתר ותזמורת סמטנה: „מולדתי", קובץ פואמות סימפוניות ברטוק: קונצ'רטו מס. 2 לכנור ותזמורת
11.57 „מגישים שיר"
12.05 „רפי פסנתר"
13.00 „לבקשתכם" — שוברט: סימפוניה מס. 7 במי מג'ור סן־סנס: קונצ'רטו מס. 2 בסול מינור לפסנתר ותזמורת. ברליוז: „הרולד באיטליה" שופן: ברקרולה בפה דיאז מינור.
15.05 „בין חברים"
16.00 „אמנים מאולפן" — בריג'יט סולם — כנור/רניאל בן זקן/ פסנתר פורה: סונטה בלה מג'ור, צ'ייקובסקי: הסונטה הגדולה בסול מג'ור
17.00 „מוסיקה כאן ועכשיו" — לאופולד קונדור נבכהן: סונטה לפסנתר (1966) 10 שירי ביאליק ג'ורג' רוכברג: „אש איטית של סתיו"
18.00 התזמורת הסימפונית ירושלים. רשות השידור שידור חי מאולפן התזמורת באולם הנרי קראון מנצח: ד. רוברטסון. סולנית: א.

פרופ' יצחק לוין, „שיחת חצות" (גל"צ 23.55)

ברנדסן (מצו־סופראן) יעקב גלבוע: „ספיח", מחזור שירים של רחל. פרנק מרטן: קונצ'רטו ל־7 כלים ותזמורת ברהמס: וריאציות על נושא של היידן.
19.30 „רומינוער לנוער המתבגר"
20.05 „מאגדות יוון" — ד. אגדות יוון ביצירות סטרווינסקי (ש.ח.)
20.57 „מגישים שיר"
21.00 „אופרה של יום רביעי" ראבל: הילד והקסמים ברנשטיין: מהומות בטהיטי.
23.00 „צלילי לילה" — רבזוק: „מנגינות צועניות" מוצרט: סרנדה מס. 5 ברה מג'ור, ק. 204 ברהמס: שיר עם גרמני [illegible]

רשת א'

07.30 „היו שירים" פזמונים ישנים ואהובים
08.05 „חוגה" — עם בני הגדל
09.05 „השיר לא תם" — שירים עבריים
09.30 „מפגש" — מגזין לבעיות משפחה וחברה בשידור חי
10.30 „רדיו קל" — תכנית יומית בעברית קלה
11.10 השידור היומי לבתי־הס „אלה תולדות" — סדרת תכניות בנושאים יהודיים והפעם: „הגמנסיה הרצליה"
11.30 „השכלה ודעת לכל" — „על ספרות ילדים" — „עתונות ילדים"
12.05 „מזרחי המזרח" — מבחר שירים מזרחיים
17.20 „האוניברסיטה הפתוחה" „שורשים" סיור במוזיאונים היסטוריים והפעם: „עין־שמר".
18.06 „מינחת ערב" — משדר יומי להווי דתי ומסורת
18.50 פרקי היום בתנ"ך:
19.05 „שואל כעניין"
19.30 שידורים לעולים
22.05 רק הירוק" — משירי חמוטל ברייוסף (ש.ח.)
23.05 הוי ארצי מולדתי" — שירים עבריים

רשת ב'

07.00 „הבוקר הזה"
08.05 „סעו לשלום" — מנחה: גדעון הוד.
09.05 „ביקור בית" — עם רבקה מיכאלי
10.05 „כל צבעי הרשת" — מגזין יומי
12.10 „גל פתוח" — חדשות ופזמונים
13.00 „בחצי היום" — חדשות ופזמונים
14.06 „יש ענין" — עם גבי גזית
15.05 „רגעי קסם"
15.51 לוח מודעפון
16.05 „שירים ושעורים" — בעריכת יעל בן־יהודה
17.10 „יומן כלכלה".
17.30 „על מספרים ואנשים" — מגזין המשק והחברה
18.06 „דקור" — עורך ומנחה: יצחק גולן
18.45 היום בספורט
19.00 „היום הזה"
19.35 „מוסף לענייני צבא ובטחון"
20.05 „ניחוחי חציר" — לקט מתוך מופע חצי היובל של מושב רם־און שבחבל מגידו
21.05 „שיר לדרך"
22.05 „עוד לא רקדתי די": — ריקודי־עם
23.05 „משחקי לילה" — בעריכת זאב ענר

גלי צה"ל

06.30 „פוקחים עין" — החדשות הראשונות של היום.
07.07 שבע אפס שבע — עם אלכס אנסקי
08.05 בוקר טוב ישראל — שעת אקטואליה יומית
09.05 „אילה בוקר" — עם אלי ישראלי
10.05 „הפסקת 10": מיכל עם ניב
11.05 „נכון לעכשיו" — עם רפי רשף
13.05 להיט לתיאבון — פזמונים ישראליים ברצף
14.05 „דו רה יומי" — עם דובי לנץ ודני קרפל
15.05 „פגישה יומית" — עם אורלי יניב.
16.05 ארבע אחרי הצהריים — שעה של שירים עבריים.
16.54 באופן מילולי — פינתו של אבשלום קור
17.00 „ערב טוב ישראל" — עם דן שילון ויעל דן
18.05 „יער משורר" — מגאזין לענייני צבא וביטחון
18.55 הודעות לחיילים
19.05 פזמונים לכולכם
20.05 „מוסיקה נטו" — גל חדש
21.00 מבט לחדשות
21.30 „לילה לא שקט" — פזמונים עבריים
22.05 על הדבש ועל הכיפאק — שירים שהחבר'ה אוהבים
23.05 „לילה לילה" — עם יואב קוטנר
23.55 „שיחות חצות" — עם הפסיכולוג פרופ' יצחק לוין
00.05 ציפורי לילה קלאסיות — עם חנוך רון
02.05 לא רוצים לישון — מוסיקה לשעות הקטנות של הלילה עם לאה עין
05.05 צלילי בוקר — שירים עבריים.

רשת ג'

06.11 „בחורה לאשר" — להיטים וותיקים
07.07 „שיר בבוקר בבוקר" — שירים ופזמונים ישראליים
09.05 „מה, כבר תשע?" — עם אבי אתגר
10.05 [illegible]
[illegible]
17.12 „מגישים שיר"

חמישי רדיו

4.9.1986

קול המוסיקה

02.06 „צלילי בוקר"
07.07 „בוקר טוב" — אדינסל: קונצ'רטו „ורשה" לפסנתר ותזמורת קאשפר: ולס. „גלי האלכה" הובאי: „הירה קאטי"
07.30 „שחרית מוסיקלית" ארן: סימפוניה מס. 2 בפה מג'ור קרומר: קונצ'רטו לאבוב בפה מג'ור בורטניינסקי: קונצ'רטו כורלי „אני נושא את עיני אל ההרים" מוצרט: דיברטימנטו ברה מג'ור, ק. 135 היידן: קונצ'רטו לפסנתר בסול מג'ור פייאלה: דיברטימנטו בטהובן: סימפוניה מס. 8
09.30 „קונצרט בוקר" ארנסקי: וריאציות על נושא של צ'ייקובסקי שופן: קונצ'רטו מס. 2 לפסנתר ותזמורת ברהמס: ששיה לכלי קשת מס. 2 בסול מג'ור, איפוליטוב־איבנוב: קטעים טורקיים, שוסטקוביץ': קונצ'רטו לצ'לו ראבל: בולרו
11.57 „מגישים שיר"
12.05 „מאוצר התקליטיה" — ארגנר קראפי — עוגב באך 2 מבואות כוראליים פסקליה ופוגה בדו מינור טוקטה ופוגה בפה מג'ור טריו סונטה בדו מג'ור
13.00 „קונצרט צהריים" — מנדלסון: סימפונית נעורים מס. 7 ברה מינור מבוא וואריאציות לחליל ופסנתר על השיר „פרחים קמלים": מתוך המחזור „הטוחנת היפה" מוצרט: סרנדה מס. 11 במי־במול מג'ור לכלי־נשיפה ק. 375 אריאגה: רביעיית כלי־קשת מס. 1 ברה מינור סלברור בקרים: קונצ'רטו בלה מינור לגיטרה ותזמורת

י.ס. באך, „מאוצר התקליטיה" (קול המוסיקה 12.05)

15.05 „מפגשים מוסיקליים"
16.00 „אתנחתא" בשידור חוזר (20.3.86) אבנר בירון־חליל/רוד דולף־פסנתר/בהשתתפות צ. גרוסמאייר מצו־סופרן שומאן: 3 רומנסות, ק. ארבנגאל: בקשה (1984) ל. ברקלי: סונטינה, ח. אלכסנדר: 3 שירים לסופרן, חליל ופסנתר דביסי: אי השמחה פרוקופייב: סונטה ברה מג'ור, פ.א.ד'לניז: פנטסיה וריאציות על נעימה נאפוליטנית
17.30 „קונצרט מנחה" — בוקריני: סימפוניה מס. 3 בדו מג'ור שומאן: קונצ'רטו בלה מינור לצ'לו ולתזמורת, ברהמס: סונטה בפה מינור לשני פסנתרים, קרל שטמיץ: קונצ'רטו בסי־במול מג'ור לקלרנית, בסון ותז. בטהובן: סימפוניה מס. 5 בדו מינור.
20.05 „ערב טוב" — נויס: סימפוניה מס. 7 בסי־במול מג'ור ויוולדי: „הקיץ", קונצ'רטו בסול מינור, מתוך „עונות השנה"
20.27 „מגישים שיר"
20.30 „מאולמי הקונצרטים בעולם" — הפסטיבל הבינלאומי בשטוטגרט 1985 א. הנס סניוס — עוגב באך — ליסט: מבוא ופוגה מתוך הקנטטה מס. 21 ארג'נ מתוך סונטה מס. 4 לכנור יחיד שומאן: 4 פוגות על אותיות שמו של באך ב. ערב מקהלות שיר: 2 מוטטים מתוך מוסיקת קודש למקהלה באך: שירו לה שיר חדש, 225 בריג: הוראו: 4 קטעים מתוך המיסה. [illegible]
[illegible] לאלט, מקהלה ותזמורת
23.00 „דור הזהב" — אמנים גדולים בהקלטות הסטוריות יאשה חפץ — תכנית ראשונה מוצרט: קונצ'רטו מס. 5 בלה מג'ור לכנור ותזמורת מנדלסון: קונצ'רטו במי מינור לכנור ותזמורת רוסיני ובעבור טרסקו: לרגו מתוך האופרה „הספר מסביליה".

רשת א'

07.30 „היו שירים" — פזמונים ישנים
08.05 „חוגה" — עם בני הגדל
09.05 „השיר לא תם": שירים עבריים
09.30 „מפגש — מגזין לבעיות משפחה וחברה בשידור חי
10.30 „רדיו קל" — תכנית יומית בעברית קלה
11.05 רגע של עברית
11.10 השידור היומי לבתי"ס „ידעתי ספר" והפעם: „בני היורה"
11.30 „השכלה ודעת לכל" „על ספרות ילדים" „ספרות ילדים בביבליותרפיה"
12.05 „ליבי במזרח" — מבחר שירים מזרחיים אותנטיים
14.06 „לבת ולבן ולכל המתעניין" — תכניות לילדים א) „הדברים הטובים" — שעשועונים ופינות הפעלה לילדים ב) „אלה תולדות פילי" קריאה בהמשכים
14.45 לילדים הגדולים „חתול בשק" — ילקוט כליבו
15.25 עוזריה אלון מספר על נוף הארץ
15.30 „קתדרא": פרופ' קלמן בנימיני: „סובלנות פוליטית"
15.53 „ספר חדש" — סקירה
16.05 „צומת המזרח־התיכון"
17.12 „מגישים שיר"
17.20 „האוניברסיטה הפתוחה" — „צרפתית למתקדמים"
18.06 „מינחת ערב" — משדר יומי להווי דתי ומסורת
18.50 פרקי היום בתנ"ך
19.05 „שעור בתניא"
19.30 שידורים לעולים.
22.05 „לכל אדם כוכב" — עם האסטרולוג אילן סקר

רשת ב'

07.00 „הבוקר הזה"
08.05 „סעו לשלום"
09.05 „ביקור בית": עם רבקה מיכאלי
10.05 „כל צבעי הרשת": מגזין יומי
12.10 „גל פתוח": חדשות ופזמונים
13.00 „בחצי היום": חדשות ופזמונים
14.06 „יש ענין" — עם גבי גזית
15.05 „רגעי קסם"
16.05 „שירים ושעורים" — בעריכת יעל בן־יהודה
17.10 „יומן כלכלה".
17.30 „על מספרים ואנשים" — מגזין המשק והחברה
18.06 שירים עבריים
18.45 היום בספורט
19.00 „היום הזה"
19.35 שירים עבריים
20.05 „שורשים" — שבועון לעניני פולקלור ועדות
22.05 „צמוקים ושקדים" — מבחר שירים ביידיש — שירי מרדכי גבירטיג בתרגום עברי
23.05 „בינינו לבין עצמנו" — שיחות עם מאזינים בשידור חי. מנחה: רעיה גניאל.

גלי צה"ל

06.30 „פוקחים עין" — החדשות הראשונות של היום.
07.07 שבע אפס שבע: אלכס אנסקי.
08.05 בוקר טוב ישראל — שעת אקטואליה יומית.
09.05 „אילה בוקר": עם אלי ישראלי.
10.05 „הפסקת 10" — עם מיכל ניב.
11.05 „נכון לעכשיו": עם רן שילון.
13.05 „להיט לתיאבון" — פזמונים ישראליים ברצף.
14.05 „דו רה מי" — עם דובי לנץ ודני קרפל.
15.05 „פגישה יומית": עם אורלי יניב.
16.05 „ארבע אחרי הצהריים" — שעה של שירים עבריים.
16.54 „באופן מילולי": אבשלום קור.
17.00 „ערב טוב ישראל" — עם דן שילון ויעל דן.
18.05 „שעה קלה על כלכלה" — עם שמואל נחושתן.
18.40 „משירי הלהקות הצבאיות.
18.55 הודעות לחיילים.
[illegible]
23.55 „שיחות חצות" [illegible]
00.05 „ציפורי לילה" — עם ענת דולב.
02.05 „לא רוצים לישון".
05.05 „צלילי בוקר" — שירים עבריים.

שחמט

קרבות ותחרויות

הישג לבירנבוים בברלין

אלוף ישראל בשחמט האמן הבינלאומי נתן בירנבוים זכה להישג מרשים בסיימו במקום 3־1 במשותף, בתחרות שנערכה במערב ברלין בהשתתפות 462 שחמטאים. אלוף העולם לשעבר מיכאל טל מברה"מ נתן בירנבוים והאמן הבינלאומי גוראן דיזדאר צברו 7.5 נקודות בתשעה משחקים כ"א. טל דורג ראשון בזכות איכות נקודות עדיפה ובירנבוים דורג שני. ארבעה שחמטאים סיימו עם 7 נקודות כ"א. הישראלים אילן מנור בן ה־17 ולב גרטמן נמנו עם אלה שצברו 6.5 נקודות. מנור, שסירב בסבוב האחרון להצעת תיקו, והפסיד, השיג ציון שלישי לדרגת אמן בינלאומי אך כיוון שכל הציונים הושגו בתחרויות לפי השיטה השוויצרית ספק אם יקבל את הדרגה. עומר ברוק בן ה־18 צבר 6 נקודות. הצעירים עמי גל, רונן לב ויונה קוסאשווילי צברו 5.5 נקודות כ"א. יצוין שעמי גל התמודד עם יריבים מעולים. אבשלום יושע נימנה עם אלה שצברו 5 נקודות כ"א.

אליפות העולם לנוער

הישראלי גדי רכליס סיים במקום השישי באליפות העולם לנוער שנערכה בנורבגיה. במקום הראשון זכה במפתיע הקובני ולטר ארגסיביה בהקדימו את רב האמן סימן אגדשטיין מנורבגיה כ"א משחשניים צבר 9.5 נקודות ב־13 משחקים. גדי רכליס צבר 8.5 נקודות.

משחק מרתק

המשחק השמיני בדו קרב על אליפות העולם היה מרתק ביותר. יתרה מזו לאחר המסע ה־21 נותרו לקרפוב 14 דקות בלבד ולאחר המסע ה־26, נותרו לו ארבע דקות בלבד. קספרוב ניצל מצב זה כדי לשחק משחק תוקפני מאוד והעדיף את שיטת „לבלבל את האויב" על פני בחירת המסעים המדוייקים וראו מה קרה.

גמביט המלכה

לבן: קספרוב שחור: קרפוב
משחק שמיני בדו קרב

1.ד4, ד5; 2.פ4, ח6; 3.פ"ג3, ד"ח7; 4.פ"ה3, [illegible] המשחק העשירי נמשך 4.פ"ג3, פ"ו6; 5.ר"ז5, ח6; 6.ר:ו6, ר:ו6; וכך הלאה. 4...ת:ד5; 5.ר"ז4, פ"ו6; 6.ה3, ס"0; 7.ר"ד3, במסע זה סטה קספרוב מהמשך של קרפוב במשחק ה־22 בדו קרב אשתקד במוסקבה, שנמשך 7.פ"ג3, ר"ו5; 8.ת3, 7...ג5; 8.פ"ג6, פ"ג3; 9.ס"0, ר"ד4; 10.ד"ג5, ד"ג5; 11.ת3, ר:ג3 על המסעים 11־15 חשב קרפוב יותר משעה. 12.מ"ה4, ד4; 13.פ"ה4, ד"ח7; 14.צא"ד1, מ"ח5; 15.פ"ג1 [illegible]

[illegible]

קרפוב על שיקולי קספרוב [illegible]

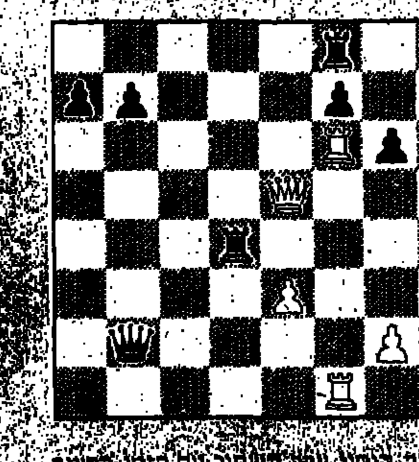

במצב הנתון עמד השחור על הזמן והקנה והפסיד, [illegible] בדיקת אפשרויות אחרות מגלה שבמשחק הנה מדוייק יוצא השחור בשלום.

אבי אמיר

בעיות וסיומים

בעיות השבוע

מישל קיו נמנה על טובי מחברי צרפת, והוא פעיל בכל התחומים. בבעייתו חילופי מטים בין המעמד והפתרון, והתעיה תמאטית בה האיומים זהים למטים במעמד ובפתרון (5322). מירי ארגן וניהל את. קונגרס הפרובלמאים שהתקיים לפני שנה באיטליה. בבעייתו מפתח קל וארבעה ואריאנטים טובים (5323).

5322. מישל קיו Michel Caillaud
צרפת France
מקורית Original

11+6 מט בשני מסעים

3523. ג'יורג'יו מירי Giorgio Mirri
איטליה Italy
מקורית Original

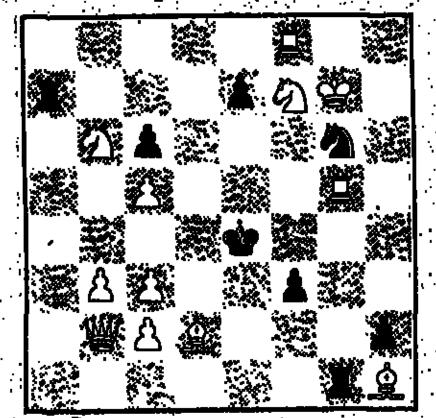

12+8 מט בשלושה מסעים

פתרונים אל העורך, רח' רמת הגולן 43, ירושלים 97703

אגוז קשה

בפאריס חבריו שני פרובלמאים בריטים על תחרות חיבור מהירה על נושא מקורי – מידת הקושי בפתרון. המחברים נתבקשו לחבר מטי עזר בשניים שפתרונם קשה בכל האפשר. דרוג הבעיות נעשה לפי מידת הזמן שנדרשה מכל אחד משני השופטים לפתור את הבעיה.

[illegible]

1986

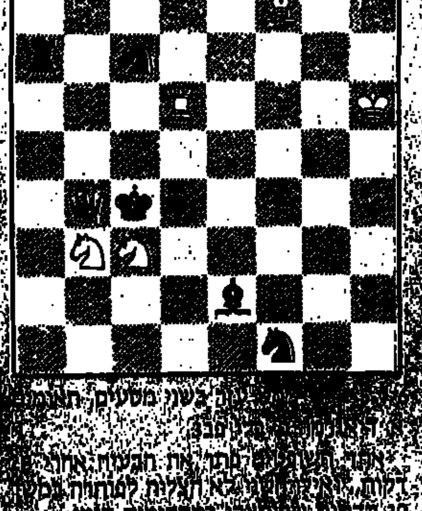

[illegible]

מפגש פרובלמאים

[illegible]

תשבצים

תשבץ 149

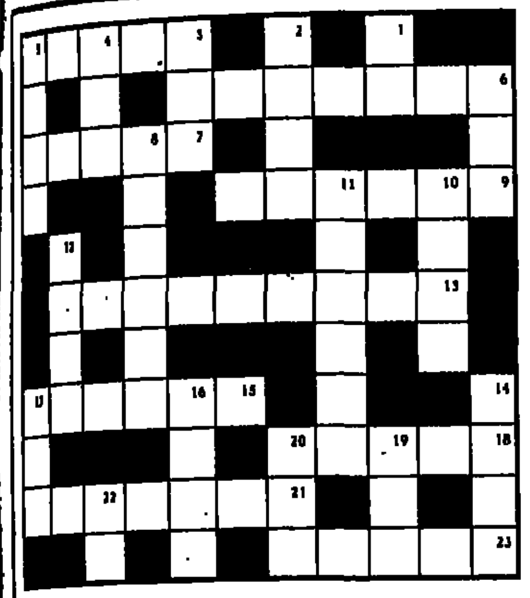

3. בודד. 6. חבר הרוב שנתפלג ממחנה הסוציאל דמוקרטים ברוסיה. 7. קנה מפוצל לשנים להשעין עליו דליות גפנים. 9. מכנסיים צרים המגיעים עד הברכים. 13. בלע"ז: התייעצות של רופאים אחדים. 15. בעלי חיים משורין בדרום אמריקה. 18. רשע. 21. יצירה מוסיקלית שבה בולט ביותר קול אחד. 23. שם כולל לחרקים קטנים ממזיקי הצמחים.

אנכי:
1. (יחד עם 22 אנכי) ריק, שליח. 2. צדדי, טפל. 3. הוצאת ספרים בארץ. 4. מגלגולי הארבה. 5. מתרי־עשר הנביאים. 6. בז, מאס. 8. מתכת לבנה, קשה ונדירה. 10. רוכב המטפל בבהמות. 11. כנוי פיוטי למגן ולמחסה (שתי מלים). 12. מלך ישראל. 14. מהסס, לא בטוח. 16. הנקבע ע"י יותר מ־50%. 17. נהר גדול ברוסיה. 19. סבו של שלמה. 20. בהמה הררית. 22. ראה 1 אנכי.

אגוזן 149

אפקי:
3. שמענו שהיה מתימטיקאי צרפתי שוה שוקים (5). 6. חלוקה צודקת הנעשית ע"י הפרופסור בעצמו (4,3). 7. אם נשבור לו־ מספיק יהפך לבעל גוף (5). 9. השופט העליון גלה מי גרם לחורבן (4,2). 13. הכינו חווים לאבי המשפחה בארץ? (4,5). 15. טובלים חלק הרגל בנוזל ואומרים שיהיה טוב (6). 18. התחשבות בעובדות אמת, מה פתאום ?!(5). 21. האם הצרות בעיר בגלל שהירושלמים מתנגדים בכל לבם לעבוד בהתנדבות? (4,3).

אנכי:
1. ראה 22 אנכי. 2. העוסק בו יוצא מחוץ בצורת מהנה (4). 3. אפשר להגיע אלי בגלוח בסיני (3). 4. אם תרע לו הוא עלול לחתוך (3). 5. לפעמים צפרדע שקבל נשיקה (4). 6. שייך לבית בתהליך בניה למשל (3). 8. אינו יודע שהשטח הפנוי שייך לו (3,3). 10. זה לא מוצלח שהוא שמר טינה, להיפך הוא עוד מקטר על כך בקביעות (4). 11. אפשר לקבל אותן בלי חשש בגידה (5). 12. מתי הדמה של גאון (4). 14. חכמינו יחסו לו תכונה כשל מלך הרודף אחרי זנבו (4) (עפ"י משה חסון). 16. כנג מעובד איפושהוא (4). 17. חסר כמו משהו מיותר בגוף (3). 19. מוסיקאי ופרא (3). 20. קודם כל שייך למשכורת (3). 22. (יחד עם 1 אנכי) היא אינה עצובה אחרי השמינית (4).

פתרונות

תשבץ 148

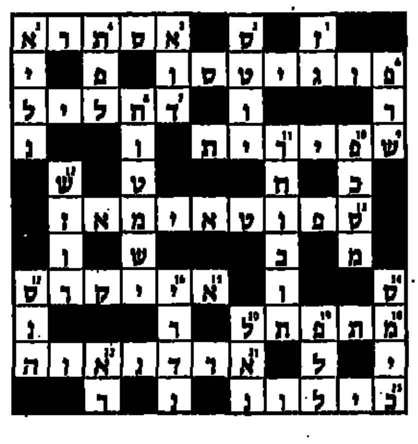

אגוזן 148

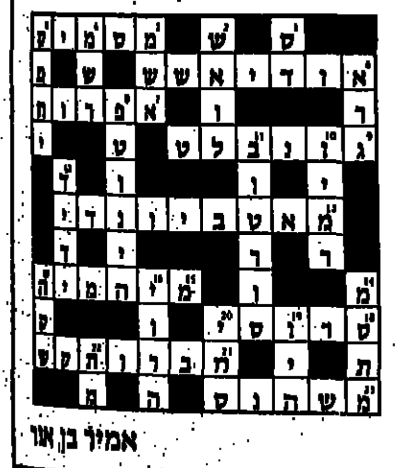

אמיר בן אור

ברידג'

גביע בולס

מידי שנה בשנה מוענק, על־ידי חברת המשקאות „בולס", פרס ליד שפורסמה עם המשחק היפה ביותר. הפרס מוענק הן לעיתונאי שפירסם אותה והן לשחקן ששיחק את היד. בשנת 1982 הוענק הפרס לשחקן השוויצרי הנודע ז'ן בס, את הכתבה פירסם ניק ניקיטין שמנוסף להיותו עיתונאי־ברידג' ייצג את שוויץ במספר הזדמנויות כשחקן ברידג'.

מחלק: דרום
פגיעים: צפון־דרום
ההכרזה:

דרום	מערב	צפון	מזרח
1 דיאמונד	—	3 דיאמונד	—
3 בלי שליט	—	—	—

צפון: ♠J65 ♥AK ♦J9876 ♣1032
מערב: ♠10982 ♥109 ♦Q10 ♣A9654
מזרח: ♠K74 ♥876532 ♦A3 ♣J7
דרום: ♠AQ3 ♥QJ4 ♦K542 ♣KQ8

מערב הוביל [illegible] קלאב, עשירית מחדומם, נסיך ממזרח והכרוז הניח לשווה לזכות בלקיחה. ז'ן בס, במזרח, תוך בקלאב המלך של דרום נלקח עם האלוף במערב, הוא המשיך ברביעית קלאב והקלף בו תפס השחקן, בשלב זה, מראה, בדרך כלל, לבן זוגו באיזו סידרה נמצאת הכניסה לידו, חוזה ברביעית קלאב רומזת על אפשרות כניסה בסידרה נמוכה, דיאמונד במקרה זה. גבוה שחזרה בקלאב גבוה רומזת על אפשרות כניסה ליד בספייד). ז'ן בס השליך על הקלאב השלישי את האלוף(!) דיאמונד ומלך זה זוכה אותו בגביע בולס לשנה זו. בשלב זה הכרוז יכול לזכות בשתי לקיחות בספייד, שלוש לקיחות בהארט, לקיחה אחת בדיאמונד ולקיחה אחת בקלאב, סה"כ 7 לקיחות. כדי לבצע את החוזה עליו למסור לקיחה בדיאמונד. מערב זוכה בלקיחה, מממש את שאר הלקיחות בקלאב ומכשיל את החוזה. יפה, לא?

מידי פעם אנו מקבלים מכתבים מקוראים (אנא כיתבו לנו אם יש לכם הצעות או בקשות שונות, אנו אוספים בולים, ונשמח לקבל כמה מכתבים). המכתב האחרון הזה מהקורא אלכס ליפשיץ המתלונן על היד שפורסמה במדור ה־25.7.86: ראשית אנחנו מתנצלים. אלכס, בחייך אלכס, כל שחקן מתחיל היה מבחין שחלה פה „רוטציה" בין סידרת הספייד לסידרת ההארט, בין סידרת ההארט לסידרת הדיאמונד, ובין סידרת הדיאמונד לסידרת הקלאב, מה ישר לראש [illegible]

מתברות הקולנוע

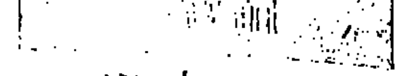

הרומן של מרפי

„הרומן של מרפי" הוא סרט המבוסס על נובלה של הסופר האמריקני מקס סקוט. הוא מביא את סיפורה של אמה מוריארטי, גרושה ואם לילד בן 12, המנסה לפתוח דף חדש בחווה באריזונה, שם היא עוסקת בגידול סוסים. בעיירה מקומית, סמוך לחווה, פוגשת אמה את מרפי ג'ונס, אלמן מקסים ובעל בית־המרקחת המקומי. בין השניים מתפתחים יחסי ידידות וחברות מקסימים ומרתקים, המסתבכים כשמופיע לפתע בביתה של אמה, בעלה לשעבר, בובי, המשתקע שוב בביתה. הסוף, כמובן, טוב, ואמריקה, שמאמינה בעידן הזה שבחייה, בזקנה ובמשפחתיות, יכולה לבוא על סיפוקה.

אל העידן החדש מוביל את הסרט ואת אמריקה הבמאי מרטין ריט, שעליו אומרים כי הוא במאי של שחקנים. הפעם קיבל לידיו חומר מעולה בדמותם של סאלי פילד („נורמה ריי") וג'יימס גרנר („תיקי רוקפור"). שניהם נותנים למען המטרה הקדושה בכשרון רב, שאותו של הסרט מאפשר לנו לעמוד עליו.

עוברת אורח

ראשית הסרט במותה של נוודת יתומה תמהונית וזרוקה, שקפאה מקור בשדה עזוב, והמשכו בפלש־בק ארוך ומנוכר להפליא על השבועות האחרונים בחייה. אלא שלבמאית הצרפתית אנייס ורדה, שהחלה את דרכה הקולנועית בימי „הגל החדש", לא היתה שום כוונה להרטיט לבבות על גורלה של נערה שמתה ככלב עזוב, אלא לזעזע מעט את האדישות האנושית. בסגנון מנוכר, מחושב, קר ומודרניסטי, שלא פורט על רגשות, מראה ורדה תנאי קיום אנושיים אכזריים; היא עושה זאת בעזרת שורת מונולוגים של דמויות סטריאוטיפיות, שפגשו את אנה טרם מותה, ומסוגלות להתייחס אל מותה רק מנקודת המבט הסובייקטיבית האנוכית. קשה להימלט מהאמירה הזו, שחודרת עמוק מעקשנות, ומגביהה לכדי מטאפורה קיומית.

הסרט זכה בפרס ראשון בפסטיבל ונציה. גם השחקנית סנדרין בונר, שהפליאה לגלם את אנה באיפוק ובעיניים אטומות, אדישות ולמודות סבל – זכתה בפרס סיזר הצרפתי. סרט חזק ומומלץ.

יעל ישראל

„תעלול קטלני"

רולי הוא איש אפקטים בסרטים, המתמחה בסרטי אימה וגנגסטרים. הוא מתפקד על יצירת האשליה, כי מה שאנו רואים בסרטים אכן קורה הלכה למעשה. בשל מיומנותו נשכר רולי על־ידי גוף מורשות במשרד האמריקני לבצע רצח מדומה באחד מראשי המאפיה, המשמש עד מדינה. רולי מבצע את הרצח (שעד סוף הסרט איננו יודעים אם אכן בוצע), אם מיד לאחר מכן הוא מגלה כי אלה ששכרו את שירותיו רוצים לחסלו. הוא מצליח להתחמק מהם ומהמשטרה הדואגת בו חשוד ברצח, בנתיב הבריחה, ואחר־כך בנקמה על השוול שנעשה לו, מפגין רולי את מיומנותו הרבה בתחומי האפקטים והפעלולים הקולנועיים: בעזרתם של אלה ובעזרת איש משטרה חריג ומיוחד, הוא מצליח לחשוף (פעם נוספת) את שחיתותו של המימסד האמריקני.

בסרט, שהוא מהווה לאנשי הפעלולים ולמקומם החשוב בעשייה הקולנועית, רמיזות רבות לסרטים אחרים. זהו סרט משעשע וקליל עבור מי שאוהב מתח ורוצה לעמוד משהו על המתרחש מאחורי הקלעים של תעשייה הקולנועית.

אהבה בשחקים

וידיאו־קליפ – סרט פרסומת לקידום מכירות – ארוך (כמעט שעתיים) לחיל האוויר האמריקני בכלל, ולמטוס האפ־14 (הלביא האמריקני) בפרט. סרט שנעשה, קרוב לוודאי, כמו מבצע הפרסום המאסיבי למען הלביא, למטרות קידום המכירות של המטוס. הסרט שמלבד מבצעים אוויריים אקרובטיים הממלאים את רוב אורכו, מנסה לעקוב אחר עולמם של טייסי הקרב של הצי האמריקני העוברים את תהליכי האבחון והסינון בבית הספר רב המוניטין של הצי של ארה"ב. בית ספר ממוקם בבסיס חיל האוויר „מיראמר" שבצפון סאן־דייגו, קליפורניה, בו מסננים ומטפחים את הטייסים המוכשרים ביותר של הצי האמריקני עד אשר יהפכו לטייסים הטובים בעולם.

עלילת הסרט מתמקדת בדרכו של טייס צעיר ומבריק בשם פט מיטשל, שמנסה להוכיח בבית הספר כי הוא הטוב מכולם. טוב לפחות כמו אביו, שהיה טייס ונהרג באופן מסתורי בוויטנאם.

סאלי פילד, בסרט „הרומן של מרפי"

פט זוכה בשל הישגיו לכינוי „מבריק" ובאהבתה של המורה היפה והחכמה שהיא לא אחרת מאשר קלי מקגיליס מ„העד", שכאן עובה את כת ההאמיש והופקדה על חינוך טייסי העתיד של ארה"ב.

האהבה המתפתחת בין השניים עוזרת לפט להתגבר על הקשיים השונים בהם הוא נתקל, ומוכיחה לנו כי הצטיינות בטיס בשירות האומה סופה להפיל בידינו את הנשים היפות בתבל.

מומלץ במיוחד לחובבי טיס ומטוסים.

בשטח

בטווח קצר

לא מספיק

„בטווח קצר" מבוסס על מאורעות, שהתרחשו ב־פנסילבניה ב־1978. בעת עבודתו כיוצר סרטים דוקומנטאריים נתקל המפיק, אליוט לוויט, במאמר, שחשף דרמת פשע משפחתית, והחליט להפכו לתסריט קולנועי.

הסרט עצמו מביא את סיפורה הטראגי של שני בני משפחה אחת, אב ובן, שעולם הפשע מאחד ומפריד ביניהם. הבן מצטרף בתחילה אל אביו מתוך שהוא מוקסם מעולמו, ומסתייג ממנו לאחר שהוא מגלה את משמעותו האמיתית של עולם זה. הכרוך במעשים כרצח, בם אין הוא מעוניין ליטול חלק. כאשר מוקמת ועדה ממשלתית של האף.בי.אי לחקור את הפשעים בהם מעורב האב. הוא חושש, שמא ישתף בנו פעולה עימה, ורוצח אחד משני בניו ואת חבריהם הטובים, היכולים לשמש עדים כנגדו. זהו חומר טוב לסרט מתח, המשולב בטראגדיה, והמשעבד באופן אסתטי, כאילו היה מדובר בסיפור אהבה רומאנטי, – מה שיכול ליצור תחושת מבוכה מסויימת אצל הצופים.

היפה בורוד

כמעט טוב

סרט שאיחר את עונת המלפפונים של הקייץ, ומנסה לתפוס את רכבת בילויי הילדים של החגים הבאים עלינו לטובה. זהו סיפורה של אנדי, נערה שגדלה בבית עני והרוס (אמא עזבה את הבית ואבא מובטל), אך מצליחה בלימודיה בבית הספר התיכון, המתאפיין במתח ששורר בין התלמידים העניים לבין התלמידים העשירים.

בין אנדי לבין בליין, נער מקרב בני העשירים, נרקם רומאן, המעורר את התנגדות חבריהם של השניים. חבריו של בליין לועגים למעמד ההנחות של אנדי, ואילו חבריה שלה, ובעיקר ידיד נעוריה, צקי (ג'ון קרייר), הדמות הצבעונית והמרתקת בסרט, מסרבים לקבל את „בגידתה" של אנדי, ספק בשל עובדת היותו עשיר וספק בגלל היותו מתחרה על אהבתה.

מבנה זה מזמין, כמובן, עוד סיפור אחד של רומיאו ויוליה, או, אם תרצו, סיפור פרברים, שמגיע לשיאו סביב השאלה הגורלית, – כפי שרק אמריקאים יכולים לראות אותה – האם אנדי ובליין יגיעו יחד לנשף הסיום של בית הספר. סטף הזמין את אנדי לנשף, ונסוג מהזמנתו בלחץ חבריו.

בתוך דפוס שחוק ומוכר זה, שהותאם לדור הרוק והפאנק באמצעות שילובם של פיזמונים פופולאריים ואימוץ גינוני הנערות האמריקאיים לפירטי פירטיהם, יש הרבה שמאלץ ומתיקות אך גם הרבה רגעים של חסד, בעיקר בשל משחקם של שני ידידיה הקרובים של אנדי, צקי ידידה מנוער, ויונה, חברתה לעבודה בחנות התקליטים.

מקרוני

טוב

„מקרוני" הוא סיפור קטן, משעשע ועצוב, על שני חברים שהזמן הפריד ביניהם ובעצם קשר את גורלם. רוברט טראבן (ג'ק למון) חוזר לנאפולי אחרי ארבעים שנה. הוא לא ביקר בה מאז מלחמת העולם השניה והיום הוא שב אליה לביקור עסקים חטוף, בתוקף תפקידו כמנהל בחברת מטוסים אמריקאית. טראבן מופתע ומוטרד מקבלת הפנים התמה של ידידו מימי המלחמה, אנטוניו (מרצ'לו מאסטרויאני).

לפני ארבעים שנה היו טראבן ואחותו של אנטוניו נאהבים. כשהמלחמה הסתיימה חזר טראבן לארצות הברית. כדי לשמח את אחותו החל אנטוניו לכתוב מכתבים בשמו של טראבן, בהם יצר דמות של עיתונאי הרפתקן, המסתובב בכל העולם. טראבן הדיכאוני והעצבני מגלה מחדש באמצעות חברו את טעם החיים, ובסוף הסרט אף מוותר על הקריירה המקצועית שלו על מנת להיחלץ לעזרת אנטוניו, שבנו נקלע לצרות עם המאפיה הנפוליטאנית.

זוהי קומדיה מינורית, לא נטולת ברק, של הבמאי אטורו סקולה האיטלקי, המעביר בה את אהבתו למזג האיטלקי, ומנסה, תוך כדי כך, לומר משהו על הבדלי התרבות בכלל ועל הדימוי של התרבות האמריקאית בפרט.

סנדרין בונר, בסרט „עוברת אורח"

קונצרט מרשים של שני שחקנים גדולים, שמעיזים ומצליחים להזדקן בכבוד על מסך הקולנוע.

עוצמה

כמעט טוב

פיט סנט ג'ון, (ריצ'ארד גיר), הוא יועץ אמריקאי מיוחד ויוקרתי. ממשרדו האולטרה־מודרני הוא מסייע ללקוחותיו – שכולם מתמודדים במערכות בחירות, מכל גווניה של הקשת הפוליטית בארצות הברית ומחוצה לה. הוא יועץ תקשורות ופרסום, המתערב בצורת הלבוש וסיגנון הדיבור של לקוחותיו, ומעצב את דרכם, את אישיותם ואת לשונם של הלקוחות על מנת להובילם לניצחון בבחירות.

העלילה מסתבכת כשאשתו לשעבר, אלן פרימן (ג'ולי כריסטי), עיתונאית חוקרת מגלה פרשת אי־סדרים, הנוגעת ללקוח שלו לשעבר, סנאטור, חבר טוב של סנט ג'ון, אותו הוליך לניצחון. גילוי ניסיונות בלתי חוקיים להשפעה על תוצאות הבחירות, לחצים, סחיטה ומפגש לא נעים עם וולפרד בקלי, (ג'ין הקמן), חבר עמית לשעבר לניהול מערכות בחירות, גורמים לסנט ג'ון להערכה שווה של מעשיו ולהעמדת עולמו בקנה המידה הנכון. תהליך זה בא לידי ביטוי בסיוע למועמד, שנדון לכישלון, אך מאמין בכל ליבו בצידקת דרכו ודיעותיו ומוכן להילחם על הגשמתן.

זהו סרט חשיפה, כפי שאומר סידני לומט, (במאי הסרט), אחד מיוצרי הקולנוע המצליחים והמוערכים ביותר בארה"ב: „הרעיון העיקרי של הסרט הוא חשיפה ומחאה על כך, שכל התהליך הפוליטי הפך לחסר אנושיות, הכל מכאני ומחושב; ובעניין יועצי התקשורת – הרי האגו שלהם עומד בדרכם, והם מתחילים לחשוב שהם הם המועמדים...".

דוקטור ז'יוואגו

טוב

במסגרת העלאת־הקיץ המחודשת של האפוסים הקולנועיים הוותיקים, ובעקבות „חלף עם הרוח" (1939), מוקרן מחדש גם סירטו הענק של דיוויד לין, מראשית שנות ה־60, „דוקטור ז'יוואגו".

זהו אפוס ענק, המבוסס על סיפרו של בוריס פסטרנק, חתן פרס נובל, המגולל את סיפור אהבתם של ד"ר ז'יוואגו (עומר שריף) ולארה (ג'ולי כריסטי הצעירה והיפה), על רקע המהפיכה הרוסית והתהפוכות שהיא מביאה לחייהם.

סרט זה הוא חובה לכל מי שלא ראה אותו לפחות פעם אחת, למי שרוצה לחסוך לעצמו את קריאת הספר – ולסתם חובבי נוסטאלגיה ויופי לשמו.

ואל תשכחו את הממחטות.

מיוחד

פסטיבל יוסטון הראוי לשבת מסתיים. במסגרתו תוכלו לראות השבוע את הסרטים הבאים:

סינמטק תל־אביב:

„הכבוד של פריצי" – סרטו האחרון, נכון לעכשיו, של יוסטון. קומדיה שחורה על משפחת מאפיונרים ניו־יורקית. 30.8 בשעה 20.00.

„הקרב על סן פייטרו" – כרוניקה מיוחדת במינה של הקרבות על אדמת איטליה בין כוח הפלישה האמריקני לבין הגרמנים הנסוגים. פרק שני בטרילוגיה של יוסטון על מלחמת העולם השניה. 31.8 בשעה 19.30.

„ויהי אור" – הסרט השלישי בטרילוגיה. עוקב אחר תהליך שיקומם של נפגעי הלם קרב בבית־חולים ניו־יורקי. 31.8 בשעה 19.30.

„למרגלות הר הגעש" – עיבוד של יוסטון לרומן של מלקולם לאורי. עם אלברט פיני בתפקיד הקונסול האלכוהוליסט וז'קלין ביסט כאשתו. 2.9 בשעה 22.00.

סרטים נוספים:

„לילות כביריה" – סיפורו הקסום של פליני על כביריה הפרוצה הקטנה והתמימה החולמת למצוא מאהב עשיר וחיים טובים. 3.9 בשעה 21.30, סינמטק ת"א.

„למה ישראל" – סרט מסווג המלמד אותנו על המקום בו התחיל קלוד לנצמן ועל כיבות הדרך שעבר מאז. 2.9 בשעה 19.00, סינמטק ת"א.

„מנהטן" – ספורה של העיר ניו־יורק מזווית ראייתו המיוחדת של וודי אלן. המשלב רציניות, פאתוס, קומיות וציניות המוכרים לנו מסרטיו הקודמים. 2.9 בשעה 22.00, סינמטק חיפה.

„סטיריקון" – מסע הבדיוני והמרשים של פליני אל העולם העתיק. אינטרפרטציה מרהיבה, הן מבחינת התפיסה של ההיסטוריה והן מבחינה חזותית. 4.9 בשעה 22.00, סינמטק חיפה.

איכות

חלף עם הרוח – טוב מאוד
יומנו של צב – טוב
נשיקת אשת העכביש – טוב מאוד
שיגעון הלילה – טוב
שואה – טוב מאוד
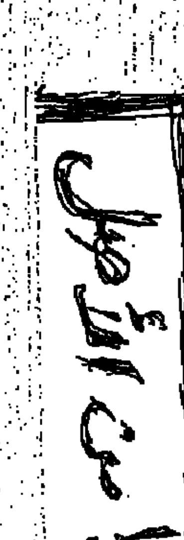
משה צימרמן